

Succesvol op de Franse markt

Zakendoen
met Frankrijk,
leidraad bij
internationaal
ondernemen

Flanders Investment & Trade
Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen

Succesvol op de Franse markt

Zakendoen
met Frankrijk,
leidraad bij
internationaal
ondernemen

Succesvol op de Franse markt

Zakendoen
met Frankrijk,
leidraad bij
internationaal
ondernemen

Succesvol op de Franse markt
Zakendoen met Frankrijk, leidraad bij internationaal ondernemen

is een uitgave van
Flanders Investment & Trade
Gaucheretstraat 90 | BE - 1030 Brussel - België
T +32 2 504 87 11 | F +32 2 504 88 99
info@fitagency.be | www.flandersinvestmentandtrade.be

1ste editie - 1ste druk - December 2009

Verantwoordelijke uitgever: Koen Allaert

© Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Frankrijkspecialisten van Flanders Investment & Trade hebben de rechterpagina's van dit boek voor hun rekening genomen. Het zijn ervaringsdeskundigen die u graag goede raad geven en doordachte adviezen.

De linkerpagina's van dit boek zijn voor u! Voor al uw ideeën, notities, nuttige adressen, tips m.b.t. zakendoen in Frankrijk. Maak er een handig werkboek van, waar u nog dikwijls plezier mag aan beleven en vaak mag naar teruggrijpen. Succes!

Inhoud

1	Wat u in dit boekje leest	7
2	Frankrijk	13
2.1	De markt	15
a.	Algemene economische activiteit	15
b.	Frankrijk als Vlaamse handelspartner	27
c.	Frankrijk als investeringslocatie	29
d.	De Franse overheid	31
2.2	De economie in ruimer perspectief	41
3	Uw wegwijzer	51
3.1	Focus op de 22 regio's en de DOM	53
3.2	Distributiekkanalen, agenten en contracten	119
-	Grootdistributie	119
-	Marktbenadering	123
3.3	Concrete aanbevelingen	135
-	Zakelijke gedragscode	137
-	Betalen in Frankrijk	141
-	Kansrijke sectoren en beurzen	149
-	Onderzoek en ontwikkeling	151
-	Productvereisten en verpakkingsverordening	153
4	Zakendoen in Frankrijk: conclusies	157
5	Tien tips voor slimme exporteurs	161
6	Bronvermelding, referenties en literatuurlijst	165
6.1	Bronvermelding, referenties en literatuurlijst	165
6.2	Extra info	169

Wat u in dit boekje leest

1

Wat u in dit boekje leest

Gefeliciteerd met de keuze van dit boekje. Ongetwijfeld zal u er heel wat nuttige informatie in vinden voor het benaderen en ontsluiten van de Franse markt. We hopen van harte dat het een inspiratiebron zal zijn in uw professionele aspiraties.

Om na te gaan of uw bedrijf klaar is voor de export in het algemeen, is het wellicht handig om eerst een ander boekje uit deze reeks te raadplegen: **'Het Exportplan'**.

Dit boekje begeleidt u immers bij de verschillende fasen van het exporteren, gaande van marktanalyse over marktpositionering en marktbenadering tot het budgetteren en plannen van uw exportactiviteiten.

Zoals Dr. J. Veldman hierin schrijft, is een *"exportbeleidsplan een strategisch plan, waarin de langetermijnplanning van alle exportactiviteiten wordt vastgelegd."* Uw exportplan vormt dus de basis om goed geïnformeerd te starten met export. Het garandeert dat u de grenzen overschrijdt met kennis van zaken: van de markt, van eventuele structurele aanpassingen binnen uw bedrijf, van noodzakelijke investeringen, ... Het zorgt er ook voor dat u de juiste producten en diensten aanbiedt aan een door u gekozen doelgroep in een welbepaald land, met een maximale beperking van de commerciële en financiële risico's, begeleid door uw eigen stappenplan.

De drie belangrijkste exportmarkten voor Vlaanderen zijn –gerangschikt volgens volume– Duitsland, Nederland en Frankrijk (in 2007 kwam Frankrijk bijna op gelijke hoogte met Nederland). Logisch dus, dat we in deze reeks aandacht besteden aan de Franse markt. Frankrijk is altijd een stabiele handelspartner van Vlaanderen geweest. Pas in de laatste jaren valt het aandeel van Frankrijk in de totale uitvoer van Vlaanderen terug.

De Franse economie is ook één van de pijlers van het Europese economische fundament. Een wereldeconomie, met typische karakteristieken, belemmeringen, beslommeringen, (rand)voorwaarden ... Misschien lijkt het zakendoen er wat meer ontspannen, wat rommeliger, wat nonchalanter dan op, pakweg, de Duitse markt. Ondanks deze eerste indruk, slagen de Fransen erin om evenzeer economische topprestaties neer te zetten.

Laat uw exportkracht opmeten!

Wil u starten met export, maar weet u niet zeker of uw bedrijf er klaar voor is? Flanders Investment & Trade biedt u een objectief en onderbouwd antwoord. Neem contact op met één van onze provinciale kantoren. Gratis komen we bij u langs met 'de exportmeter': een transparante analyse – in alle confidentialiteit – van uw bedrijfsprocessen. Zodat u uw exportavontuur goed voorbereid kan aanvatten.

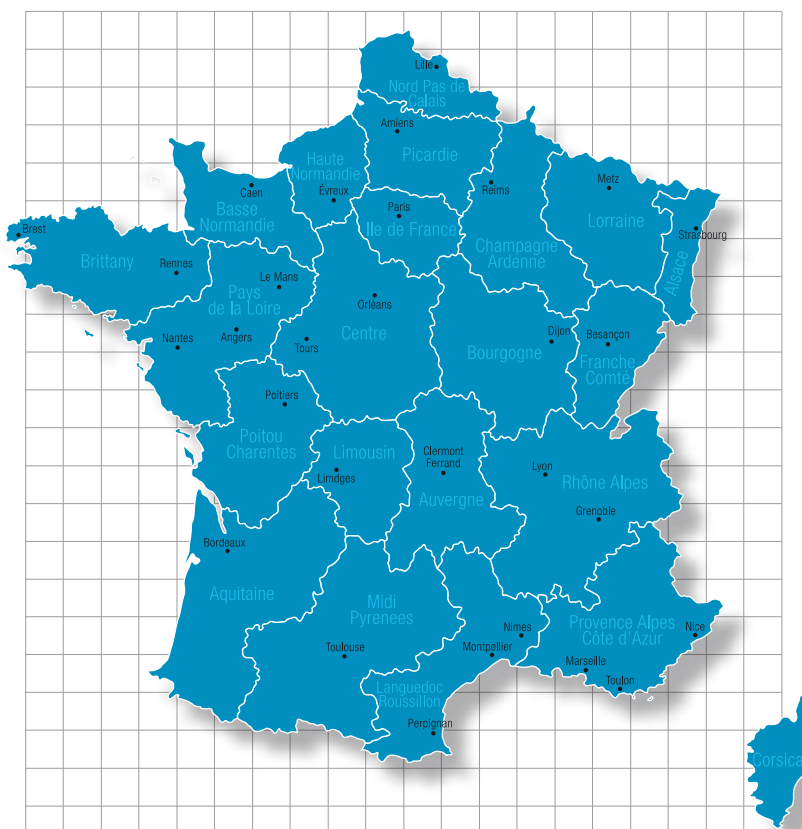
Meer info?

Het aanbod van Flanders Investment & Trade aan exporterende bedrijven is groot. Om uw kennis over Frankrijk te verrijken, kan u gebruik maken van:

1. Onze uitgebreide website www.flandersinvestmentandtrade.be. Hier vindt u onder meer het landendossier Frankrijk, met actuele gegevens, sectorale informatie en studies, handelsvoorstellen, ...
2. Talrijke contactdagen, specifieke persoonlijke ontmoetingen, opportuniteiten om met ons netwerk in contact te komen, deelname aan diverse Franse beurzen volgens uw wensen en budget.
3. Structurele dienstverlening, met enerzijds de Adviseurs Internationaal Ondernemen in elke provincie en met anderzijds de Vlaamse Economische Vertegenwoordigers, verspreid over negentig steden wereldwijd. Zij bieden u maatwerk, dat uw concurrentiepositie kan verstevigen!

Met dit boekje hoopt Flanders Investment & Trade u een beter inzicht te verschaffen in de Franse economie en de verschillende regio's die dit boeiende land telt. Verder wensen we u een aantal praktische tips aan te reiken over hoe u het best uw (eerste) stappen zet op deze uitdagende markt.

Frankrijk is onderverdeeld in 22 regio's en 96 departementen. Ook telt Frankrijk 4 overzeese departementen (of gebiedsdelen): 'Les Départements d'Outre-Mer' of DOM zijn Guadeloupe, Martinique, Frans-Guyana en la Réunion. In 2011 wordt Mayotte de 5de DOM. Daarnaast zijn er de 4 'Territoires d'Outre Mer' (TOM): Frans-Polynesië, Nieuw-Caledonië, Wallis en Futuna. Het geografische geheel - dat deel uitmaakt van de Europese Unie - wordt veelal vermeld onder de term 'France entière'.

2.1 Frankrijk, de markt

De sterke economische prestaties van Frankrijk zijn gedeeltelijk te verklaren door de geostrategische ligging van het land. Frankrijk is een economische toplocatie, die grenst aan Andorra, België, Duitsland, Italië, Luxemburg, Monaco, Spanje en Zwitserland.

a. Algemene economische activiteit

Frankrijk is de vijfde economische wereldmacht, na de VSA, Japan, Duitsland, China en het VK. Het Franse bbp per inwoner houdt gelijke tred met het gemiddelde van de EU-15. Frankrijk is en blijft een voortrekker van de Europese Unie.

De Franse economie was in 2008 de zesde exporteur ter wereld met 3,8 % van de totale uitvoer. Het Europese expansiebeleid van de Franse bedrijven heeft zijn weerslag niet alleen op de tewerkstelling van nagenoeg vijf miljoen mensen in talrijke buitenlandse vestigingen, maar ook in de talrijke Franse filialen, bijvoorbeeld in Polen. Ook Roemenië is een belangrijke handelspartner van Frankrijk. Een gedeelte van de bevolking spreekt er nog steeds Frans om historische redenen.

Economisch bevindt het rijke, moderne en dynamische Frankrijk zich in de overgang van een ooit ingrijpende overheidsparticipatie en -interventie naar een vrije markteconomie. Deze overgang werd na het midden van de vorige eeuw ingeluid en verliep in twee golven. De overheid heeft intussen verschillende grote bedrijven, banken en verzekeraars geheel of gedeeltelijk geprivatiseerd. Ze deed ook afstand van haar zakelijke belangen in Air France, France Telecom, Renault en Thales. Maar Electricité de France, GDF SUEZ en de nationale spoorwegaatschappij SNCF zijn nog steeds overheidsbedrijven. De overheid behoudt haar sterke positie in energie, openbaar vervoer en defensie. De telecomunicatiesector wordt geleidelijk opengesteld voor concurrentie.³

De economische groei

In **2007 was de groei 2,2 %** (na revisie). De Europese commissie voorspelde voor Frankrijk in 2008 aanvankelijk een groei van 2,3 %, maar die prognose werd al in het eerste semester naar beneden gecorrigeerd tot 2 %. In het derde trimester was de economische groei van Frankrijk nog steeds positief, ondanks de achteruitgang van de globale economische toestand.

Ten opzichte van 2008 heeft ook de Franse economie in 2009 te lijden onder de wereldwijde economische crisis. Maar volgens het meest recente rapport van INSEE werd er reeds in het tweede kwartaal een lichte heropleving van de Franse economie vastgesteld die volgens de prognoses ook gedurende de tweede helft van 2009 op een gematigd tempo zou blijven aangroeien. De lichte heropleving is voornamelijk te danken aan de groei van de industriële productie en de investeringen in openbare werken die het economische herstelplan ten goede komen. Merk op dat er wel verwacht wordt dat de groei in het vierde kwartaal gevoelig lager zal liggen dan in het derde trimester, volledig navenant de exportverwachtingen. Volgens de prognoses zou de Franse economische activiteit voor het totaal van 2009, 2,2% terugvallen na een positieve groei van 0,3% in 2008.

BRON: www.insee.fr/fr/indicateurs/analys_conj/archives/octobre2009_ve.pdf

Macro-economische gegevens

BBP (2008): 1.949 miljard euro

BBP per hoofd (2008): 33.311 euro

Aantal inwoners (2008): 64,3 miljoen

	2006	2007	2008
BBP	2,4 %	2,3 %	0,3 %
Inflatie	1,9 %	1,6 %	3,2 %
Werkloosheid	8,8 %	8,0 %	7,4 %

Voor het volledige jaar 2008 bedraagt de groei 0,3 %. Toch is de **recessie in Frankrijk in 2009 een feit**, net zoals in veel andere Europese landen.

De groeivertraging en recessie wegen natuurlijk op de inkomsten. Na een terugval van het overheidstekort tussen 2003 en 2006 (van 4,1 % van het bbp naar 2,4 %), werd in 2007 weer een lichte stijging (2,7 % van het bbp of 50,3 miljard euro) opgetekend. Het gemiddelde in de eurozone was op dat moment 0,6 %. Voor 2008 mikte de regering Fillon op een deficit van 2,3 %, maar mede door de tegenvallende internationale conjunctuur moest ook dit cijfer worden bijgesteld naar opnieuw 2,7 % of 49 miljard euro. Volgens analisten zal het Franse overheidstekort in 2009 echter nog sterker stijgen en mogelijk stranden boven de 3 % (de uiterste grens vastgelegd door de EU).

Wegens de zwakke staat van de openbare financiën staat Parijs onder zware Europese druk. De Franse hoofdstad kreeg vorig jaar de aanbeveling om sneller dan gepland de begroting te saneren, de schuld af te bouwen en tegen 2010 een evenwicht te bereiken. Maar Sarkozy verschoof – onder luid protest van de EU-partners – kort na de verkiezingen deze ambitie naar 2012. Begin 2009 kreeg Frankrijk van de Commissie bovendien een strenge beoordeling over de structurele hervormingen die volgens haar niet ver genoeg gaan. Hoewel er een goedgekeurd plan voor de hervorming van de economie op tafel ligt, wordt de uitvoering ervan gehinderd door voortdurend sociaal protest. Hierdoor worden de maatregelen afgezwakt en verwateren ze te veel om nog efficiënt te zijn.

Werkloosheid

De daling van de werkloosheid werd in Frankrijk twee jaar geleden ingezet. Volgens officiële (omstreden) Franse statistieken daalde die in dezelfde periode met 1,5 procentpunten en bleef dan hangen

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.

rond de 7,5%. Tijdens het laatste kwartaal van 2008 is de werkloosheid gestegen tot 7,7% (komende van 7,6% in het tweede kwartaal). De laatste nieuwsberichten wijzen op een verdere stijging van de werkloosheid zodat de prognose voor 2009 (7,7%) hoogstwaarschijnlijk zal overschreden worden. Veel regio's in Frankrijk zijn immers afhankelijk van grote werkgevers (zoals bijvoorbeeld Arcelor Mittal) en van zodra deze grote bedrijven beginnen in te krimpen, heeft dit meteen zware gevolgen.

De handelsbalans

Het tekort op de Franse handelsbalans wordt sinds 2004 elk jaar groter. In 2008 tekende Frankrijk een recorddeficit op van 68 miljard euro. De oorzaak lag bij de dalende export, vooral van auto's en halfafgewerkte producten. De automobielsector is verantwoordelijk voor een aanzienlijk stuk van het handelstekort.

De verslechtering wordt verder verklaard door factoren waar Frankrijk weinig vat op krijgt: de ongunstige evolutie van de kosten (olie, euro, grondstoffen) en nieuwe groeilanden die op de internationale markt verschijnen. Frankrijk exporteert bijvoorbeeld driemaal minder naar China dan Duitsland. Verder is het zo dat **het merendeel van de Franse productie in Frankrijk blijft**, terwijl bijvoorbeeld Duitsland 70 % van zijn productie exporteert. Hierdoor is Frankrijk voor vele producten zelfvoorzienend, maar exporteert het in verhouding erg weinig.

In januari 2008 kende de Franse export nog een forse groei en werd een onverhoopt handelstekort van 'slechts' 3,4 miljard euro opgetekend. Het succes was vooral te danken aan de uitvoer naar Oost-Europa en Azië. Ook de handel tussen de lidstaten van de eurozone bleef in de eerste jaarhelft flink groeien. In september 2008 was het tekort echter opgelopen tot 6,25 miljard euro. In 2008 was het totale tekort 68 miljard euro, een verpulvering van het record van 2007.

De meeste industrieën en regio's hebben een negatieve handelsbalans en dit is één van de Franse zwaktes. De kmo's zijn in Frankrijk allesbehalve exportgericht (niet in het minst door hun gemiddelde omvang die in vergelijking met Vlaanderen een stuk kleiner is) en daardoor missen ze belangrijke kansen. Bijna de hele export wordt gedragen door de Franse multinationals. Wat grote risico's inhoudt, aangezien zij relatief gezien te veel gewicht in het exportgebeuren leggen.

De overheid

Er liggen verschillende plannen klaar om de economie te moderniseren en flexibeler te maken, het investeringsklimaat in Frankrijk aantrekkelijker te maken en de concurrentiekracht van het land te verhogen. 'Eerst groei, dan koopkracht' lijkt het motto begin 2009.

Met jaarlijks minstens 76 miljoen buitenlandse toeristen blijft Frankrijk het meest bezochte land ter wereld, voor Spanje en de VSA. Dit genereert het derde grootste inkomen uit toerisme wereldwijd. [3]

Tegelijkertijd kondigt Sarkozy tot 2012 voor 7 miljard euro besparingen aan die deels naar de gezondheidszorg moeten vloeien. De maatregelen zullen zowel de openbare sector als de bedrijven treffen. Goed de helft van die som zou komen van eerder aangekondigde personeelsinkrimpingen in het openbaar ambt (onder andere de diplomatieke dienst), waar al meer dan 20 jaar de jaarlijkse staatsuitgaven de inkomsten met 20 % overstijgen. Door protest werden veel maatregelen ondertussen opnieuw afgezwakt.

De helft van de ambtenaren die met pensioen gaat, zal niet worden vervangen. In het eerste jaar gaat dit over zowat 35.000 arbeidsplaatsen en een besparing van 500 miljoen euro. Ondanks de digitalisering en decentralisering zijn er vandaag 300.000 staatsambtenaren meer dan in 1982. Om de sociale onrust te vermijden, belooft de regering ruim 1 miljard euro vrij te maken voor een loonsverhoging voor de ambtenaren. De afslanking van het overheidsapparaat moet tegelijkertijd de efficiëntie opkrikken.

Een ander deel van de maatregelen is gericht tegen de bedrijven. De subsidies voor onderzoek en ontwikkeling worden bijvoorbeeld beperkt tot bedrijven met maximaal 5000 werknemers. Ook de subsidies voor de tewerkstelling van bepaalde doelgroepen worden beperkt. En de steun voor beginnende bedrijven wordt verlaagd.

Op sociaal vlak wil Sarkozy het misbruik van sociale uitkeringen aanpakken. Volgens de huidige criteria komt 70 % van de bevolking in aanmerking voor een sociale woning. Dat getal moet naar beneden. Ook het aantal huisvestingstoelagen moet dringend omlaag. Volgens analisten ontbreekt het Sarkozy echter aan samenhang in zijn economische politiek. En is zijn plan om tegen 2012 een begrotingsevenwicht te bereiken wel haalbaar? Bovendien groeit de onrust bij de Franse bevolking en dreigt er, na betogingen tegen de bezuinigingen in het onderwijs en in de openbare sector eerder dit jaar, opnieuw een protestgolf.

In Frankrijk wordt een groot deel van de economie door de staat gesteund en beïnvloed. Een goed voorbeeld is de grootdistributie die nergens zo geregulariseerd is als in Frankrijk, met absurde situaties tot gevolg. Elk departement (niet regio!) heeft zijn kamer van koophandel waar soms een paar honderd mensen werken. Verder heeft elk departement ook zijn eigen investerings- en exportorganisaties die allemaal zwaar worden gesubsidieerd. Er zijn plannen om deze instellingen op een regionaal vlak te laten werken, maar ook dit verloopt moeizaam en ondertussen worden miljarden euro's verspild aan organisaties die elkaar overlappen en dubbel werk verrichten.

CAC 40? De door Euronext onderhouden en berekende beursgraadmeter van de lokale Franse effectenmarkt. CAC is een afkorting van Cotation Assistée en Continue. De CAC 40 is een gewogen index, op basis van de koersen van de 40 meest verhandelde Franse ondernemingen genoteerd op de effectenbeurs van Euronext. De effectieve aandelenomzet is bepalend voor opname van een fonds in de CAC 40.

! Meer informatie over de belangrijkste bedrijven vindt u terug op volgende website:
www.lexpansion.com/economie/classement/.
u kan er ook andere criteria selecteren aangaande ranking van de bedrijven.

Het bbp

Frankrijk besteedt 6,9 % van het bbp aan onderwijs, 10,5 % aan gezondheidszorg en een hoge 2,1 % aan onderzoek en ontwikkeling.⁶ Bekijken we het bbp van 2007 per economische sector, dan blijkt dat Frankrijk op het spoor zit van desindustrialisering; het wordt een maatschappij waar de dienstensector dominant is.

In de Franse media wordt vooral aandacht besteed aan de puike prestaties van de grote nationale spelers. Deze hebben onder andere een weerslag op het recorddividend uitgekeerd aan CAC 40-bedrijven. Daarnaast gaat veel aandacht naar de structurele tekortkomingen van het economische weefsel: het grote tekort aan kmo's, het gebrek aan substantiële grootte en het uitblijven van topprestaties. Franse kmo's zijn relatief klein (minder dan 50 werknemers), want vanaf 50 werknemers dient men een 'comité d'entreprise' samen te stellen, dat vertragend kan werken voor het bedrijf.

Top 20 van Franse bedrijven

Hieronder vindt u de grootste twintig bedrijven in Frankrijk, gerangschikt volgens hun omzet in 2007. Ze zijn vooral actief in de distributie (supermarkten). Verderop in dit boekje gaan we dieper in op dit belangrijke segment voor de Franse economie.

	BEDRIJF	OMZET 2007 (EURO)	INDUSTRIËLE SECTOR
1	TOTAL	158 752 000	Petroleum
2	AXA	93 633 000	Verzekeringen
3	CARREFOUR	82 148 000	Hypermarkten
4	PSA PEUGEOT CITROEN	60 613 000	Automobiel
5	EDF	59 637 000	Energie
6	FRANCE TELECOM	52 960 000	Telecom
7	GDF*	47 475 400	Diensten
8	SAINT-GOBAIN	43 421 000	Bouwmateriaal
9	RENAULT	40 682 000	Automobiel
10	TOTAL-FRANCE	37 012 956	Petroleum
11	AUCHAN (GROUPE)	36 715 000	Distributie
12	INTERMARCHE (GROUPE)	32 700 000	Distributie
13	VEOLIA ENVIRONNEMENT	32 628 000	Diensten
14	CNP ASSURANCES	31 529 000	Verzekeringen
15	BNP PARIBAS	31 037 000	Bank
16	VINCI	30 428 000	Openbare Werken
17	LECLERC (E.)	30 000 000	Hypermarkten
18	BOUYGUES	29 613 000	Openbare Werken
19	CREDIT AGRICOLE (GROUPE)	29 600 000	Verzekeringen
20	SANOFI-AVENTIS	28 052 000	Pharma

* GDF: Door de fusie (midden 2008) van 'Gaz de France' en 'Suez' maakte deze groep qua omzet een grote stap voorwaarts en belandde in de top 3 van grootste Franse bedrijven. De Franse over-

heid moest haar aandeel van 80 % in het vroegere Gaz de France afbouwen tot 35,7 % in de nieuwe holding 'GDF SUEZ'.

✓ Adresjes voor een virtuele ontdekkingsreis

Statistiek

- www.wto.org
→ WTO Handelsstatistieken, onder 'Int'l Trade Statistics'
- www.europa.eu.int
→ Statistische Informatie over de EU-lidstaten
- epp.eurostat.ec.europa.eu
→ Bureau voor Statistiek van de Europese Commissie
- www.oecd.org
→ Organization for Economic Cooperation and Development
- www.insee.fr
→ Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques of het Federaal Bureau voor de Statistiek

Landendossiers

- www.diplomatie.gouv.fr
→ algemeen economisch dossier 'Découvrir la France' met als rubriek 'La France en bref'
- www.flandersinvestmentandtrade.be
- www.state.gov en www.worldfactbook.org
- www.evd.nl
- www.economist.com (landendossiers en sectorstudies tegen betaling)
- euro-sofac.com
landendossiers, marktonderzoeken, ...
- www.insee.fr
→ Jean-Michel Charpin, France in Figures, Edition 2007

Investerings

De Franse agentschappen voor regionale economische ontwikkeling zijn de regionale partners van het Frans agentschap voor internationale investeringen (www.afii.fr). Op onderstaande websites vindt u regionale, economische en sectorspecifieke informatie.

Regionale websites

Alsace..... www.alsace-international.eu
Aquitaine www.2adi.fr
Auvergne www.adimac.com
Bourgogne..... www.bourgognedeveloppement.com
Bretagne www.bretagne-international.com
Centre..... www.investinloirevalley.com
Champagne-Ardenne www.cadev.fr
Corse www.corse-adec.org

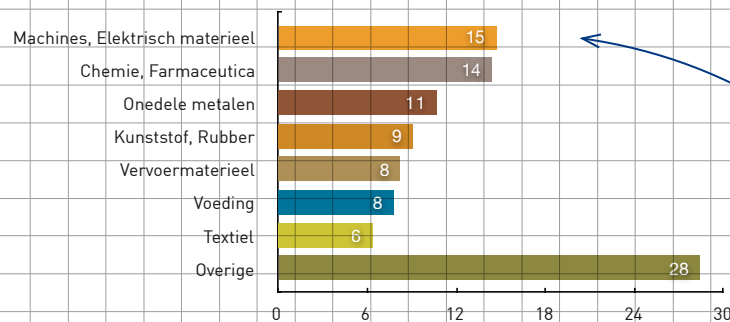

Beurzen

Een bezoek of deelname aan een vakbeurs kan een uitstekende start zijn van de verkenning van de Franse markt. Ook bedrijven die reeds actief zijn in Frankrijk kunnen op vakbeurzen vele nieuwe contacten leggen, zowel met Franse als met overzeese bedrijven: tientallen internationale vakbeurzen in Frankrijk behoren tot de grootste ter wereld.

Interessante websites zijn:

- www.promosalons.com
- www.foiresaloncongres.com
- www.parisregion-tradeshows.com

BRON: Instituut voor de Nationale Rekeningen (NBB), verwerking cel Kennisopbouw Flanders Investment and Trade

Franche-Comté.....	www.ardfc.org
Ile-de-France.....	www.paris-region.com
Languedoc-Roussillon.....	www.lrp.asso.fr
Limousin	www.adimac.com
Lorraine	www.adielor.com
Midi-Pyrénées.....	www.invest-in-midipyrenees.com
Nord-Pas-de-Calais	www.locatenorthfrance.com
Basse-Normandie.....	www.normandydev.com
Pays de la Loire.....	www.western-france.org
Picardie	www.cr-picardie.fr
Poitou-Charentes.....	www.western-france.org
Provence-Alpes-Côte d'Azur	www.mder-paca.com
Rhône-Alpes	www.rhonealpes.fr
Guadeloupe	www.apriga.com
Guyana	www.cr-guyane.fr
Martinique.....	www.martinique.cci.fr
Réunion	www.adreunion.com

b. Frankrijk als Vlaamse handelspartner

In 2008 werd het jaar afgesloten met een positief saldo van ongeveer 5,5 miljard. Dit is wel nog minder dan drie jaar geleden toen Vlaanderen het overschot op de handelsbalans met Frankrijk wist uit te bouwen tot boven de € 6 miljard.

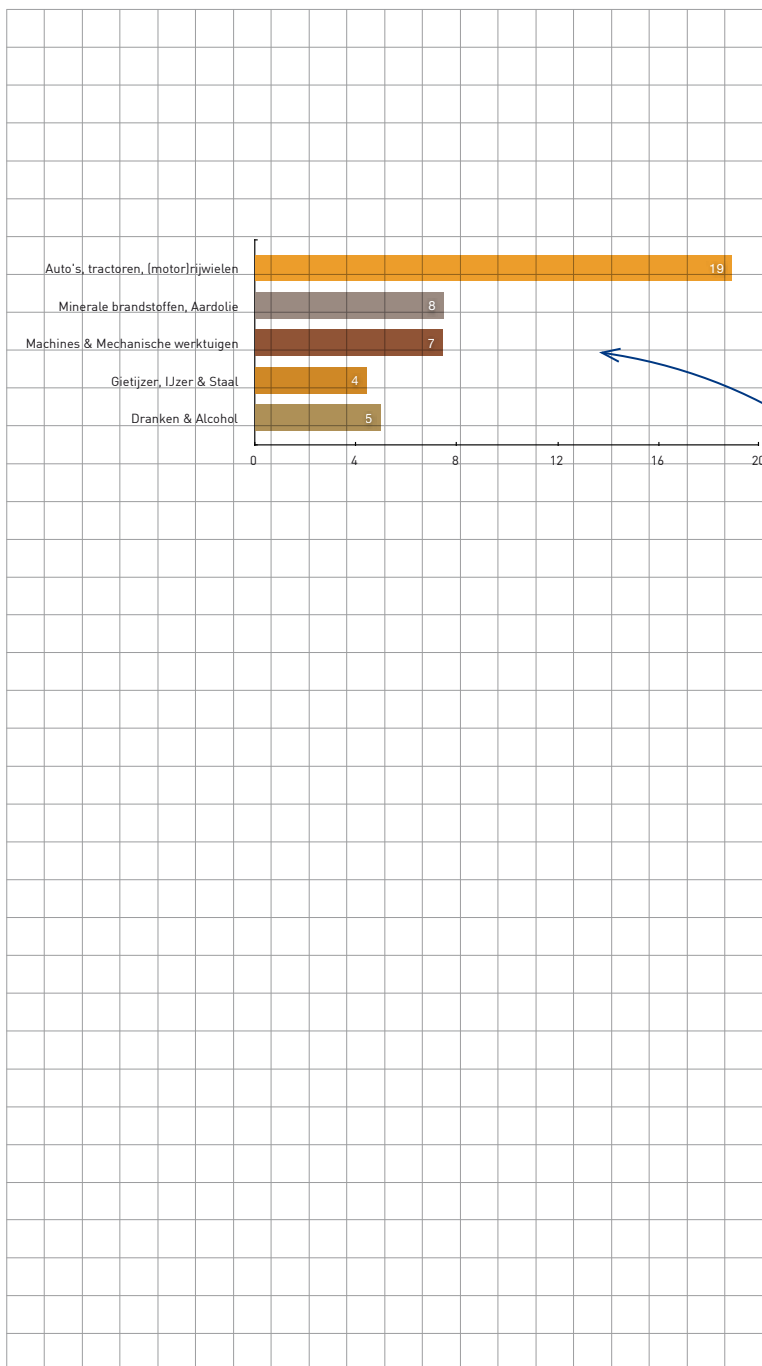
Vlaamse uitvoer naar Frankrijk (2008): 28 miljard euro

(3de exportmarkt) De Vlaamse uitvoer naar Frankrijk gaat er in 2008 méér dan gemiddeld op vooruit. Vlaanderen exporteerde voor bijna € 28 miljard of een uitvoerstijging van 6,8%. Daardoor handhaven onze zuiderburen zich uiteraard op de 3de plaats als exportbestemming van Vlaanderen met een aandeel van 13,79 % in de totale Vlaamse uitvoer.

Dé sector die er bovenuit stak, was deze van de chemische en farmaceutische producten (+18,93%). Betrokken sector werd hierdoor de belangrijkste Vlaamse uitvoersector in Frankrijk en is goed voor ongeveer 15 % van de afzet aldaar. Zowat alle sectoren gingen er in 2008 licht tot behoorlijk op vooruit. Zo ook de voedingsproducten (+7,78%) en de machines (+6,75%). Enkel de Vlaamse afzet van onedele metalen (-11,71 %) viel daarentegen terug in Frankrijk.

Belangrijkste Vlaamse exportproducten naar Frankrijk (2008):

- machines, toestellen en mechanische werktuigen (9,94 %)
- kunststof en toepassingen (7,89 %)
- auto's, tractoren, rijwielen, motorrijwielen (7,64 %)
- minerale brandstoffen, aardolie (5,46 %)
- gietijzer, ijzer en staal (4,79 %)

Vlaamse invoer uit Frankrijk (2008): 22 miljard euro (3de leverancier)

Voor het derde jaar op rij noteren we een forse vooruitgang van de Vlaamse import uit Frankrijk. Voor 2008 viel een stijging van 8,30% te noteren en importeerde Vlaanderen reeds voor € 22,5 miljard uit Frankrijk. Onze zuiderburen blijven daarmee de 3de plaats bezetten als leverancier van Vlaanderen. Het aandeel van Frankrijk in de totale Vlaamse invoer is wel licht gedaald van 10,57% in 2007 tot 10,14% in 2008.

Net als bij de export gaan voor de meeste sectoren ook de importcijfers omhoog. Opmerkelijke stijgers zijn de minerale brandstoffen (+25,71%) en de plantaardige producten (+24,72%). Maar ook de chemie en farmasector (+11,51%) en de voedingsindustrie (+11,25%) scoorden positief. Het vervoermaterieel blijft de belangrijkste invoerpost en betrokken sector ging er in 2008 nog eens met 6,60% op vooruit.

Belangrijkste Vlaamse invoerproducten uit Frankrijk (2008):

- auto's, tractoren, rijwielen, motorrijwielen (18,94 %)
- minerale brandstoffen, aardolie (7,51 %)
- machines, toestellen en mechanische werktuigen (7,47 %)
- dranken en alcoholhoudende dranken (5,03 %)
- gietijzer, ijzer en staal (4,46 %)

Gewestelijke verdeling Belgische uitvoer naar Frankrijk (2008)

België exporteerde in 2008 voor € 44,2 miljard naar Frankrijk. Met een bedrag van € 27,7 miljard ligt het aandeel van Vlaanderen in de Belgische uitvoer naar Frankrijk in 2008 op 62,57%.

c. Frankrijk als investeringslocatie

De argumenten gebruikt om Frankrijk te kiezen als investeringslocatie, gaan ook op voor uw zuidwaartse exportplannen:

- 1 een geostrategisch belangrijke ligging in Europa
- 2 zeer goede logistieke infrastructuur
→ **spoorwegen**¹⁰
Europese vergelijking op basis van lengte:
1) Duitsland, 2) Frankrijk en 3) VK
Frankrijk heeft een uitgebreid spoorwegnetwerk, waaronder hogesnelheidslijnen voor de TGV, die zich sinds 1981 vanuit Parijs in alle windrichtingen vertakken. Via de Kanaaltunnel is er ook een spoorverbinding met Groot-Brittannië.¹¹

- **autosnelwegen** ¹⁰ Europese vergelijking op basis van lengte: 1) Italië, 2) Duitsland en 3) Frankrijk.
- **binnenscheepvaartnet** ¹⁰ Europese vergelijking op basis van lengte:
1) Duitsland, 2) Frankrijk en 3) Italië
Frankrijk telt 8500 km waterwegen, waarvan 1686 km toegankelijk voor lichters van 3000 ton ³. De belangrijkste 7 rivieren:
1 de Rhône, 812 km lang, mondt vanuit noordelijke richting uit in de Middellandse Zee;
2 de Seine, 776 km lang, geheel op Frans grondgebied;
3 de Loire, 1020 km, de langste stroom van het land;
4 de Garonne, 647 km, de grootste rivier van Zuidwest-Frankrijk, die afwatert naar Het Kanaal en de Atlantische Oceaan;
en tot slot
5 de Rijn;
6 de Maas;
7 en de Schelde; deze rivieren zoeken hun weg naar het noorden, om via België en Nederland in de Noordzee uit te monden. ¹¹
- **belangrijke luchthavens**: Parijs, Lyon, Nice en Marseille.
- **belangrijke havens** (bereikbaarheid via Het Kanaal, de Golf van Biskaje en de Middellandse Zee): Rouen, Le Havre, Cherbourg, Brest, Saint-Nazaire, Nantes, Bordeaux, Toulon, Duinkerke en Marseille.

- 3 grondwettelijke rechtszekerheid
- 4 hooggekwalificeerde arbeidskrachten
- 5 promotie van hightech- en innovatieve sectoren
- 6 uitstekend opleidingssysteem (6,9 % van het bbp) ⁶
- 7 kernenergie levert 75 % van alle elektriciteit. Frankrijk kan ruim voorzien in zijn eigen energiebehoefte
- 8 koopkrachtige bevolking

d. De Franse overheid

Uitvoerende macht
De uitvoerende macht in Frankrijk wordt gedeeld door de president, de premier en zijn/haar ministers. De huidige grondwet – die dateert van 1 januari 1959 – staat garant voor een sterke uitvoerende macht, met sinds 1962 een rechtstreeks gekozen president als staatshoofd. Sinds 2002 wordt de president van Frankrijk voor vijf jaar verkozen, in plaats van de periode van zeven jaar die daarvoor gebruikelijk was.
De president is voorzitter van de ministerraad, wijst de premier aan

Regionale indeling Frankrijk (met uitzondering van de overzeese gebieden)		
Collectiviteit	Bestuur	Aantal
Regio	Regionale Prefect, Regionale Raad	22
Departement	Prefect, Algemene Raad	96
Arrondissement	Onderprefect	329
Kanton	Afgevaardigde in Algemene Raad van het departement	3879
Gemeente	Burgemeester en gemeenteraad	36.568

en benoemt op diens voordracht de andere ministers. De president kan desgewenst de premier vervangen, behalve als er sprake is van een *cohabitation*. Een dergelijke situatie doet zich voor als de samenstelling van de Nationale Assemblée zodanig is, dat de president gedwongen is een premier van een andere politieke kleur dan de zijne aan te stellen.

De 22 regio's hebben een eigen regionale raad; de voorzitter daarvan is de uitvoerende macht in de regio. De regionale raden hebben vooral verantwoordelijkheden op economisch gebied. In elke regio wordt door de centrale regering een prefect benoemd. Elke regio bestaat uit departementen, die elk een eigen departementsraad hebben en een prefect. De gemeentes hebben elk een gemeenteraad met een door de raad gekozen burgemeester.

Wetgevende macht

Het parlement bestaat uit de Senaat en de Nationale Vergadering (*Assemblée Nationale*) en heeft naast een wetgevende taak ook een controlerende functie. De *Assemblée* telt 577 leden, die volgens een districtenstelsel rechtstreeks worden gekozen voor een periode van 5 jaar. De Senaat telt 321 leden. De Senaatsleden worden onrechtstreeks verkozen voor een periode van 9 jaar, waarbij elke 3 jaar 1/3de van het totaal aantal zetels beschikbaar komt. De voorzitter van de Senaat is na de president de hoogste ambtsdrager van de Republiek.

Huidige politieke situatie

Op 16 mei 2007 versloeg Nicolas Sarkozy (UMP, *Union pour un Mouvement Populaire*) Ségolène Royal (PS, *Parti Socialiste*) tijdens de presidentsverkiezingen. In juni 2007 behaalde Sarkozy een meerderheid in het parlement. Sarkozy benoemde een centrum-rechtse regering met François Fillon (UMP) als premier. Het beleid van de regering Sarkozy richt zich op hervormingen om de Franse staatsuitgaven terug te dringen, de arbeidsmarkt te versoepelen en de kosten van het levensonderhoud in Frankrijk te verminderen. Om dit te bereiken, heeft de regering onder meer besloten het aantal ambtenaren terug te dringen. Het Franse parlement heeft eind november 2008 ingestemd met een verhoging van de pensioenleeftijd. De nieuwe wet maakt het mogelijk voor werknemers om tot hun 70e te blijven werken. Voorheen waren Franse werknemers verplicht om met pensioen te gaan als ze de leeftijd van 65 hadden bereikt. Verder heeft de regering de arbeidstijdenwetgeving versoepeld en de wetgeving inzake vakbondsverteenwoordiging gewijzigd. Ook zijn enkele eisen versoepeld die de overheid stelt aan de levensmiddelendistributie.

Decentralisatie

Frankrijk kent een lange traditie van sterk gecentraliseerd gezag.

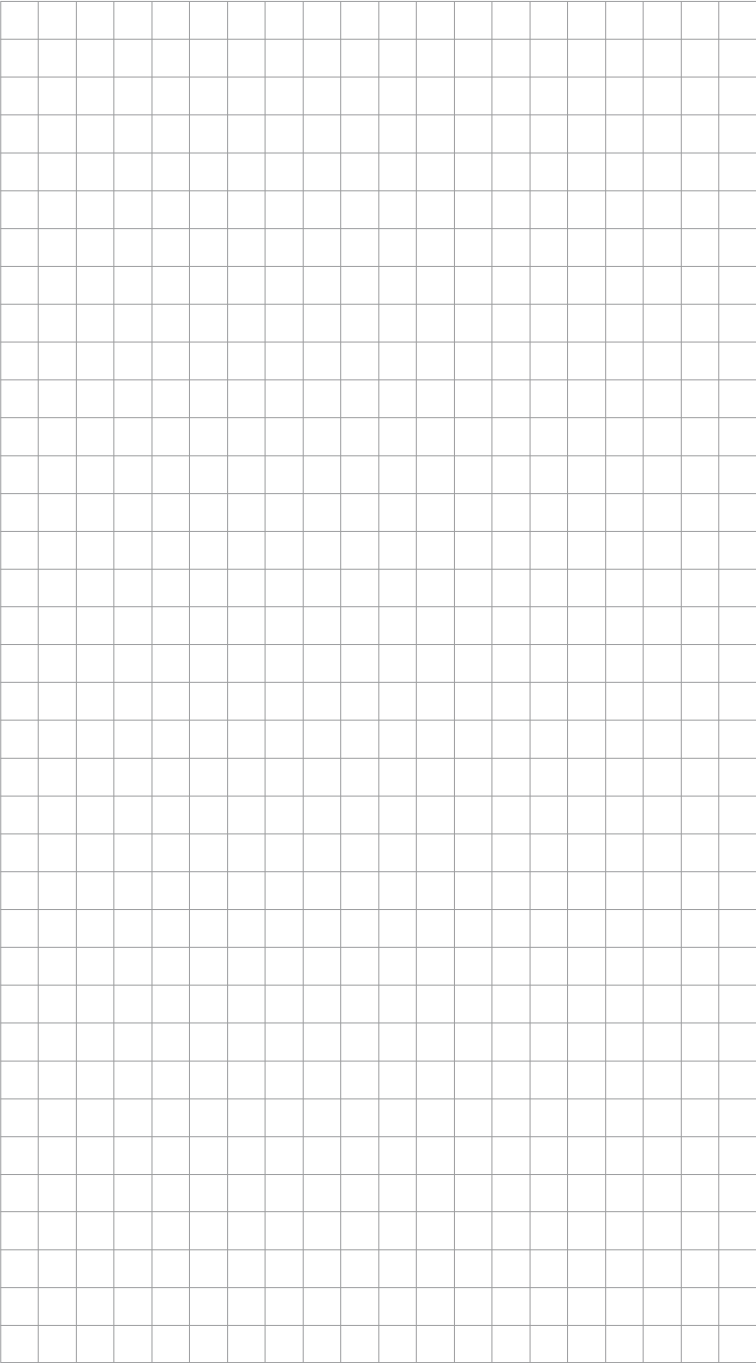

De laatste jaren heerst de trend om meer bevoegdheden van de nationale overheid naar lagere overheden over te hevelen. Het Franse decentraliseringsproces heeft (sinds de decentralisatiewetten van 1983) de *collectivités territoriales* (regio's, departementen en gemeenten) een bevoegdheidspakket opgeleverd, hoofdzakelijk binnen de beleidsdomeinen ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, onderwijs, beroepsopleiding, transport, ziekenzorg en huisvesting. Deze bevoegdheden zijn uitvoerend van aard, niet wetgevend. In januari 2007 werden bovendien nog extra bevoegdheden overgeheveld: de bevoegdheid over onder andere departementale wegen, regionale havens en luchthavens, het technisch personeel in colleges en lycea.

President Sarkozy wenst een pauze in te lassen in het decentraliseringsproces. Eerder dan nieuwe bevoegdheden over te hevelen, wil hij het bestaande bevoegdheidspakket van de territoriale collectiviteiten verduidelijken en hergroeperen.

De Franse decentralisatie biedt ongetwijfeld kansen voor samenwerking tussen Vlaanderen en Franse regio's, maar tegelijk staan enkele struikelblokken een vlotte samenwerking in de weg:

- In 2003 werd in Frankrijk het 'recht om te experimenteren' ingevoerd. De Franse staat mag experimenteren inzake bevoegdheidsoverdracht naar lagere bestuursniveaus en de territoriale overheden krijgen de toestemming om af te wijken van de bestaande regelgeving met het oog op de adequate uitoefening van gedecentraliseerde bevoegdheden. De mogelijkheid tot experimenteren geldt ook op het vlak van grensoverschrijdende samenwerking, wat interessant is voor Vlaanderen; er kan immers geëxperimenteerd worden met nieuwe manieren om de samenwerking tussen Nord-Pas-de-Calais en Vlaanderen vlotter te laten verlopen.
- Het Franse decentraliseringsproces heeft niet gezorgd voor exclusieve bevoegdheden. Op dit vlak is er een wezenlijk verschil tussen de Franse decentralisatie en het Belgische federalisme. Terwijl Vlaanderen in vele beleidsdomeinen exclusieve bevoegdheden verworven heeft, zijn er aan Franse kant vaak meerdere bestuursniveaus betrokken. Deze situatie van asymmetrische bevoegdheden over de grenzen heen maakt de Frans-Vlaamse samenwerking er niet eenvoudiger op.
- De financiering van de Franse regio's verloopt niet soepel. De regionale ambities en de overheveling van bevoegdheden staan in schril contrast met de beschikbare

middelen op regionaal niveau. De regio's vrezen dat ze financieel niet in staat zijn om de geprogrammeerde acties van het 'contrat de projets État-Région' (het overeengekomen beleidsplan tussen centrale overheid en regio) uit te voeren. Lokale verkozenen eisen daarom een bijkomende financiële geste van de Franse staat en een hervorming van het fiscale systeem om te kunnen beschikken over eigen financiële inkomsten.²⁴

De Franse overheid als klant?

De Franse markt voor overheidsaanbestedingen biedt Vlaamse bedrijven heel wat kansen. Vaak wordt de Franse markt als zeer protectionistisch gezien, maar onder meer door de Europese regelgeving is deze steeds opener geworden. Franse inkopers voor de overheid staan alsmaar positiever tegenover de vrije markt. Door een breed aanbod van Europese concurrenten kunnen zij een betere prijs-kwaliteitsverhouding en een gevarieerder aanbod van leveranciers verkrijgen. De openbare aanbestedingen omvatten alle economische sectoren en zijn afkomstig van de staat, gedecentraliseerde overheden en nutsbedrijven. De Franse staat heeft plannen om op lange termijn de infrastructuur wezenlijk te verbeteren. Grote projecten worden voorzien op het vlak van wegen, waterwegen, spoorwegen (hoge snelheidstrein) en het verkeer in en om de grote steden. Voor de autosnelwegen zijn er – naast de staat – ook concessiehouders zoals ASF, Cofiroute, Sanef, SAPRR, ... die de wegen exploiteren. Een groot deel hiervan zijn tolwegen. U vindt er meer over op www.telepeage-pour-tous.fr.

Wet- en regelgeving ten voordele

De wetgeving betreffende openbare aanbestedingen is vastgelegd in de '*Code des Marchés Publics*'. In september 2006 is dit wetboek aangepast. De wijzigingen hadden vooral betrekking op het toegankelijk maken van overheidsaanbestedingen voor kmo's. Aan overheidsorganisaties wordt aanbevolen om hun aanbestedingen op te delen, zodat kmo's een eerlijke kans krijgen om een offerte in te dienen. De aanbestedende overheidsdienst kan een minimum aantal kmo's bepalen die een offerte moeten indienen. De aanbesteder kan kandidaten ook vragen om in hun offerte aan te geven of zij van plan zijn onderaanbesteding door kmo's te laten verrichten. De '*Code des Marchés Publics*' stelt ook dat gebrek aan referenties van (jonge) bedrijven geen criterium kan zijn om een offerte af te wijzen.

Publicatie

Het medium waarin een openbare aanbesteding moet worden gepubliceerd, wordt bepaald door het bedrag dat met de opdracht is gemoeid. Voor goederen, diensten en openbare werken kunnen

er verschillende drempelbedragen zijn. Het medium waarin de openbare aanbesteding gepubliceerd moet worden kan zijn:

- het *Bulletin Officiel des Annonces des Marchés Publics* (BOAMP);
- het *Journal Officiel de l'Union Européenne* (JOUE);
- in gespecialiseerde bladen, dagbladen en de regionale pers

U kan via de website ted.europa.eu (Tenders Electronic Daily, het supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie) gratis naar overheidsopdrachten zoeken (instellingen van de EU, nationale overheden, EU – nutsbedrijven, het Europees Ontwikkelingsfonds en EVA landen).

Aan de hand van vijfjarenplannen doen de Franse regio's belangrijke investeringen in transport en infrastructuur. Zo werden in 2006 belangrijke beslissingen genomen rond de goederenspoorlijnen Rijsel-Parijs-Bordeaux en Metz-Lyon-Perpignan; de HST-Alpen-tunnels op het traject Lyon-Turijn; het definitieve HST-traject van Marseille naar Nice.

Andere kanalen om op de hoogte te blijven van openbare aanbestedingen: www.achatpublic.com en www.Journal-Officiel.gouv.fr.

De Franse administratie

De Franse staat 'bemoeit' zich veel met het zakendoen; er is veel reglementering en alles verloopt eerder traag. De '*conditions générales de vente*', bijvoorbeeld, zijn ingewikkelde regels die men ook moet onderschrijven bij een relatief eenvoudige actie zoals het boeken van een hotel. Ook het aannemen van een werknemer verloopt traag en is onderhevig aan veel regels. Die zijn te nemen of te laten; ze zijn zelden onderhandelbaar. Een gespecialiseerde advocaat is daarom geen overbodige luxe.

2.2 De economie in ruimer perspectief

In dit hoofdstuk leest u meer over de economische historiek, de historiek van Frankrijk in Europa, de aardrijkskunde en demografie.

a. Economische historiek

De Karolingers en de monetaire hervorming

In de 8ste eeuw voerde Karel de Grote een homogeen muntsysteem in, gebaseerd op de massa zilver in plaats van op goudbasis. De oude rekenmunt, het pond, correspondeerde met 409 gram zilver of 240 zilverlingen; één sol of 'sou' kwam overeen met 12 zilverlingen. Dit leidde tot een echte economische revolutie. Het gebruik van geld werd gemeengoed; het werd zelfs bij bescheiden handels-transacties gebruikt. Een van de vele gevolgen hiervan was de productie van overschotten in de landbouw, die in de steden werden verkocht. Hierin zaten de kiemen van een demografische ontwikkeling: de overstap naar een meer stedelijke, ambachtelijke en commerciële maatschappij. Bijkomende maatregelen van de Karolingers om de handel te bevorderen: het onderhoud van de wegen en het bevorderen van markten. Toch bleef de handel aan strikte voorwaarden onderworpen: de prijzen waren vast, de wapenexport was verboden en de handel werd met accijnzen belast ¹².

Het Mercantilisme

De 16de eeuw, een eeuw van ontdekkingen voor Europa, leverde Lyon een eerste plaats op, zowel op commercieel als op financieel vlak, vóór Parijs. Lyon bleef lange tijd het commerciële hart van Europa. De aanwezigheid van talrijke bankiers en zakenmensen en de markten, met tal van Europese handelaren, viermaal per jaar, waren daar niet vreemd aan. Het toepassen van bancaire technieken door de staat – naast de traditionele grote bankiers – liet dan ook toe nieuwe bronnen aan te boren door spaartegoeden aan te spreken. Dit economisch gedachtengoed werd gestimuleerd door monetaire kwesties en de stijging van de prijzen. Inflatoire theorieën werden gelanceerd en leidden uiteindelijk tot het ontstaan van het mercantilisme. De regering bevorderde de handel, essentieel voor rijkdom en macht, maar liet deze nooit vrij in de huidige betekenis. Mercantilistisch beleid gaat uit van de staat, met als doel het verbeteren van de economische positie van die staat, op welke wijze dan ook. ¹²

De Franse Revolutie (1789)

Aan de Franse Revolutie lagen tal van oorzaken ten gronde. Een eerste daarvan was de begroting, die niet in evenwicht was. Dit leidde tot een hoge staatsschuld, die door de hoge rente snel aangroeide. De bevolking leed honger, maar tijdens de periodes van hongersnood werd niet aan opstand gedacht.

Ook het absolutisme – gebaseerd op het '*Droit Divin*' of goddelijk recht – was een van de oorzaken. De Koning werd gezalfd door God en was uitsluitend aan God verantwoording schuldig. De ontevredenheid onder de bevolking groeide, omdat de koning en zijn vrouw veel geld spendeerden aan paleizen, geschenken en eigen voorzieningen, alsof er niets aan de hand was. Ten slotte wekte ook het bestaan van de standen ongenoegen. Velen vonden dat de standen moesten verdwijnen en dat alle mensen gelijk moesten zijn.

De Franse Revolutie en verschillende documenten zouden hierin verandering brengen. Naast de gekende verklaring van de rechten van de mens en van de burger (1791), waarin vermeld wordt dat privébezit een onschendbaar recht is, zijn ook minder bekende decreten en wetten van groot belang. Het decreet *d'Allarde* vermeldt: 'Eenieder heeft de vrijheid om de handel, het beroep, de kunst of het ambacht uit te oefenen dat hem goeddukt'. En de *Wet le Chapelier* voert de vrijheid van ondernemen in, verbiedt stakingsen, en roept de markt uit tot regulator van de economie.¹²

Nationalisering

De hedendaagse Franse economie is getekend door het verleden. Tijdens de vorige eeuw volgden drie golven van nationalisering elkaar op in Frankrijk. In 1936 was het de beurt aan SNCF, de wapenindustrie en de luchtvaart. Na de bevrijding in 1945 trof een voorlopige regering van nationalisten, socialisten, gaullisten en communisten, voorgezeten door generaal Charles de Gaulle, volgende maatregelen:

- 1 de sleutelsectoren (energie, luchttransport, depositobanken, verzekeringen) worden genationaliseerd;
- 2 de grote ondernemingen worden genationaliseerd (Renault, ...);
- 3 de sociale zekerheid wordt in het leven geroepen;
- 4 de ondernemingsraden worden opgericht.

De IVde Franse Republiek volgt deze krijtlijnen en roept een gemengde economie in het leven, waarin de overheid het bankwezen en de energiesector domineert. In 1982 vaardigt de regering onder François Mitterand een wet uit die de openbare sector nog versterkt. De overheid nam een meerderheid in financiële bedrijven en industriële zwaargewichten. Onder meer Suez, Paribas en Saint-

Gobain werden genationaliseerd. De regering stuwt ook in belangrijke mate de technologische vooruitgang in de informatica en in de vliegtuigbouw. Tijdens deze gehele periode is de staat bovendien de bezieler van grote infrastructuurwerken. Het spoorwegnet, het autowegennet en het elektriciteitsnet worden ontwikkeld door de overheid. De concentratie en integratie van de Franse bedrijven wordt aangemoedigd om zo nationale kampioenen te creëren, zoals PSA en Pechiney-Ugine-Kuhlman. De staat stuurt ook de sociale vooruitgang.

De aanwezigheid van de staat in alle facetten van de basiseconomie wordt gerechtvaardigd door de noodzaak om alles onder controle te hebben. De sleutelbegrippen in een evenwichtige economie – zoals de energievoorziening, de energieverdeling, de organisatie van een efficiënt en geografisch goed verspreid transportnetwerk – zijn kosten waar elke economie mee kampt. Maar alleen de staat zou de nodige investeringen uitvoeren met het algemeen belang voor ogen.

Naoorlogse modernisering

Via het lidmaatschap van de EGKS (1951) en de Europese Economische Gemeenschap (1957) tracht men de Franse ondernemingen te moderniseren. In de grote vrijhandelszone met de buurlanden worden ze blootgesteld aan internationale concurrentie. De landbouw wordt bevorderd door een gemeenschappelijke landbouwpolitiek (subsidieëring, vanaf 1962).

De mijlpalen: in 1958 wordt door Charles de Gaulle een beperkte liberalisering van de economie doorgevoerd. In hetzelfde jaar voert Jacques Rueff de nieuwe Franc in, om het budgettaire deficit en de inflatie een halt toe te roepen. Vanaf het midden van de jaren 60 wordt de banksector geliberaliseerd en wordt kernenergie ontwikkeld om Franse autonomie op energievak te realiseren. Geleidelijk wordt de dienstensector belangrijker.¹²

b. Europa

Frankrijk heeft sinds 1958 een stabiele presidentiële democratie. De verzoening en coöperatie met het naoorlogse Duitsland stonden centraal in de economische integratie van Europa.

Tijdens de wereldoorlogen zochten Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk al toenadering in een economische unie. Initiatiefnemer was Jean Monnet, die samen met de Franse minister van Buitenlandse Zaken Robert Schuman tot de vaders van de Europese Economische Gemeenschap worden gerekend. Het was door een toespraak van Schuman op 9 mei 1950, dat de Europese eenwording geleidelijk op gang kwam. Immers, als gevolg ervan werd op 18 april 1951 het Verdrag van Parijs ondertekend tussen België,

Ongeveer twee derde van de totale oppervlakte van het Franse grondgebied wordt ingenomen door vlaktes. De belangrijkste bergketens zijn de Alpen (met 4807 meter is de Mont Blanc de hoogste bergtop in West-Europa), de Pyreneeën, de Jura, de Ardennen, het Centraal Massief en de Vogezen.

Frankrijk heeft 5500 kilometer kustlijn met 4 kuststroken: de Noordzee, het Kanaal, de Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee. Er heersen 3 grote klimaattypes: een oceaan-klimaat in het westen, een mediterraan klimaat in het zuiden en een continentaal klimaat, centraal en oostelijk.¹⁴

Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland en West-Duitsland. De Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) werd opgericht op 23 juli 1952.

Op 25 maart 1957 werd het Verdrag van Rome ondertekend door diezelfde landen. Dit nieuwe verdrag richtte de Euratom en de Europese Economische Gemeenschap op, een stap naar verdere Europese integratie. De EGKS bleef voorlopig naast deze organisaties bestaan. Op 1 juli 1967 werden de drie organisaties feitelijk samengevoegd, waarna ze verder werkten onder de naam Europese Gemeenschappen (EG).

Verdere integratie kwam tot stand met de Europese akte in 1986 en het Verdrag van Maastricht in 1992. Met dit laatste verdrag werden de bevoegdheden van Europa uitgebreid naar een groot aantal beleidsterreinen. Als gevolg werd de naam gewijzigd in Europese Gemeenschap.

Frankrijk is vandaag voorstander van de ontwikkeling van een Europese defensie, die bijkomende steun zou verlenen aan de Europese buitenlandse politiek.¹³

c. Aardrijkskunde

Frankrijk is het meest uitgestrekte land van West-Europa.

De bodemschatten en natuurlijke rijkdommen van France Métropolitaine zijn: steenkolen, ijzererts, bauxiet, zink, uranium, antimoon, arsenicum, kaliumcarbonaat, veldspaat, vloeispaat, gips en (timmer)hout. Vermeldenswaardig zijn ook nog de natuurlijke bronnen van Frans-Guyana: goudafzettingen, aardolie, kaolien, niobium (element 41, gebruikt in roestvrij staal), tantalium (element 73, toegepast in legeringen met een hoog smeltpunt) en klei.

Frankrijk heeft een grote variatie aan landschappen en bewoners. De oostelijke Elzas-regio (hoofdstad: Straatsburg) is een gebied dat veeleer Duits aandoet en dat in het verleden ook deel uitmaakte van Duitsland. Helemaal anders qua klimaat, landschap en mentaliteit, is het zonnige zuiden van Frankrijk: de Middellandse-Zee kust (ook bekend als de Côte d'Azur), met steden als Cannes, Marseille en Nice. Zuid-Frankrijk heeft altijd een grote aantrekkingskracht uitgeoefend op rijke en beroemde Europeanen, door het aangename klimaat, de smetteloze stranden en de schilderachtige vissersdorpjes. Nu nog is het een zeer populaire vakantiebestemming.

d. Demografie

De totale bevolking van Frankrijk, DOM inbegrepen, werd op 1 januari 2009 op **64,34 miljoen inwoners** geschat (INSEE). Hiermee staat Frankrijk binnen de Europese Unie op de tweede plaats, na

Duitsland, en voor het Verenigd Koninkrijk en Italië.

De 'vruchtbaarheidsratio' levert 2,0 kinderen per vrouw (België: 1,6 kinderen), waarmee Frankrijk **tot de vruchtbaarste landen** van de EU behoort. De leeftijdsverwachting voor mannen ligt op 77 jaar (België: 76 jaar), voor vrouwen op 84 jaar (België: 82 jaar). De verhouding van de jongeren in de totale bevolking is dalend, ondanks het groeiend aantal geboorten de laatste jaren. Dit levert, net als in andere Westerse maatschappijen, een vergrijste bevolking op. Hieruit vloeien ontegensprekelijk marktopportunities voort ⁶.

De bevolking is **overwegend rooms-katholiek** (83 à 88 %), gevolgd door een grote groep moslims (5 à 10 %) en enkele belangrijke minderheden zoals protestanten (2 %) en joden (1 %).

Frankrijk is **relatief dun bevolkt** (113 inwoners/km² – INSEE). In het midden van de vorige eeuw deed zich een enorme verstedelijking voor, die de afgelopen vijftig jaar nog sterker werd. Terwijl in 1932 één op de twee Fransen een stadsbewoner was, is dit nu drie op vier. Vele gemeenten rondom de grote steden verloren hun landelijk karakter en gingen uiteindelijk behoren tot de steden. ¹⁵

Meer details?

Bevolkingsgegevens met betrekking tot de regio's, de departementen en de belangrijkste steden zijn te vinden op www.insee.fr en op www.toutes-les-villes.com ¹⁶.

Jaarlijkse evolutie van de bevolking per departement

Bron: *Documentation photographique n°8067 : France. Aménager et développer les territoires* (Auteur : Nacima Baron-Yellès)

De top 10 van de Franse steden volgens aantal inwoners:

- 1 Paris
- 2 Marseille
- 3 Lyon
- 4 Toulouse
- 5 Nice
- 6 Nantes
- 7 Strasbourg
- 8 Montpellier
- 9 Bordeaux
- 10 Rennes

De leeftijdsverdeling in Frankrijk
(DOM en TOM inbegrepen)
(volgens laatste poll in 2006):

Jonger dan 20 jaar:	25,1 %
Tussen 20 en 64 jaar:	58,7 %
Ouder dan 65 jaar:	16,2 %

Uw wegwijzer

3

22 regio's
+ DOM
= talrijke opportuniteiten!

Meer weten? Zie hier een aantal interessante links:

- Op les Missions Economiques (www.missioneco.org) kan u via 'Directions Régionales du Commerce Extérieur' van elke regio 'L'économie de la région' raadplegen.
- Complementair hieraan: http://lekiosque.finances.gouv.fr/Appchiffre/portail_default.asp, die het beeld per regio onderbouwt met statistieken;
- www.industrie.gouv.fr geeft industriële gegevens per regio, net als het Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques: www.insee.fr;
- www.tableaubordcerci.fr, een overkoepelende webstek van de Kamers van Koophandel & Industrie;
- Ten slotte kan u ook op de website van Flanders Investment & Trade een massa informatie vinden.

3.1 Focus op de 22 regio's en de DOM

De 22 regio's en de DOM die samen de Franse markt uitmaken, hebben verschillende troeven, verschillende culturen en dialecten. In dit deel zoomen we eerst in op de regio's. Daarna beschrijven we hoe u deze kan bewerken.

Ongeveer de helft van de industriële tewerkstelling is geconcentreerd in vijf Franse regio's: Ile-de-France, Rhône Alpes, Nord-Pas-de-Calais, Pays de la Loire en Centre.

Bbp per regio tegen marktprijzen (BRON: INSEE)

REGIO	BBP 2007 (MILJOEN EURO)	BBP/INWONER (EURO)
Alsace	49.824	27.148
Aquitaine	85.861	25.396
Auvergne	33.069	24.715
Bourgogne	42.422	26.075
Bretagne	81.952	26.322
Centre	66.339	26.328
Champagne-Ardenne	36.648	27.421
Corse	7039	24.970
Franche-Comté	28.469	24.696
Ile-de-France	533564	45.982
Languedoc-Roussillon	60.250	23.507
Limousin	17.840	24.518
Lorraine	56.397	24.065
Midi-Pyrénées	76.610	27.419
Nord-Pas-de-Calais	96.505	23.822
Basse-Normandie	35.681	24.526
Haute-Normandie	49.365	27.135
Pays de la Loire	94.160	27.146
Picardie	44.664	23.603
Poitou-Charentes	43.220	25.035
Provence-Alpes-Côte d'Azur	137.085	28.347
Rhône-Alpes	182.681	30.043
France de province	1.326.080	26.471
France métropolitaine	1.859.644	30.140
Guadeloupe	n.b.	n.b.
Guyane	n.b.	n.b.
Martinique	n.b.	n.b.
Réunion	n.b.	n.b.
DOM	31.800	17.069
Hors territoire	797	
France entière	1.892.241	29.770

Historische gebouwen
in hartje Straatsburg

1. Alsace

...	Prefectuur:	Straatsburg
...	Inwoners:	1.734.145
...	Oppervlakte (km ²):	8280
...	Bbp (miljard euro):	49,8

Alsace, een kleine deelstaat op 1,5 % van de totale oppervlakte van Frankrijk, bestaat uit twee departementen: Haut-Rhin en Bas-Rhin.

Hier bevindt zich een van de eerste commercieel geëxploiteerde vindplaatsen van aardolie: Pechelbronn. In 1927 werd de groep ANTAR opgericht, met als doel de in Pechelbronn geproduceerde minerale smeeroliën te commercialiseren. In 1970, bij de sluiting van de raffinaderij, werd ANTAR overgenomen door ELF, dat in 2000 op zijn beurt werd opgeslokt door Total.

Historisch was deze groene regio gericht op de textielnijverheid, de exploitatie van kalimijnen en de scheikundige industrie. Hieruit ontstonden ook mechanische activiteiten, waaronder weven. Slechts enkele bedrijven overleefden de crisis in de textielsector. Daarnaast wordt de regio beschouwd als de wieg van de Franse automobiëlindustrie. In het begin van de twintigste eeuw waren de fabrieken van Peugeot en Bugatti er gevestigd.

In de rangschikking volgens bbp per capita is Alsace altijd een sterke regio geweest. Na Ile-de-France, Rhône-Alpes en Provence-Alpes-Côte d'Azur staat deze vandaag op de vierde plaats. De regio draagt 2,8 % bij tot het nationale bbp en is de belangrijkste export-regio per inwoner. De regio vertegenwoordigde immers 7 % van de totale Franse export in 2006 met 25,9 miljard euro. Alsace is het tweede diplomatieke centrum na Parijs.

Alsace kent een lage werkloosheid. De industriële basis (26 % van de tewerkstelling) converteert gestaag naar de dienstensector, door middel van onderzoek en nieuwe technologieën. Naast de industriële sterkte van deze regio, wordt ook voordeel gehaald uit de nabijheid van de Duitse deelstaat Baden-Württemberg en van het kanton Basel in Zwitserland.

Men schat dat zich sinds het begin van de jaren 70 meer dan 1000 filialen van buitenlandse bedrijven in Alsace gevestigd hebben. Het zijn vooral deze bedrijven die de export vanuit de regio voor hun rekening nemen: driekwart is voor rekening van (vooral) Duitse, Zwitserse of Noord-Amerikaanse multinationals. Met Duitsland heeft de regio een sterke economische relatie.

Twee derde van de filialen van de buitenlandse bedrijven zijn gelegen in Bas-Rhin; het andere derde in Haut-Rhin (hoofdzakelijk Zwitserse chemiebedrijven en farmaceutische bedrijven uit Basel).

van clusters en polen

Clusters, in het Frans 'Pôles de Compétitivité', staan in Frankrijk hoog op de agenda.

De overheid ziet ze als een belangrijke factor in de aantrekkingskracht van het land op buitenlandse investeerders. Sinds 2006 biedt de regering financiële hulp om de competitiviteit te verhogen van bedrijven actief in R&D. Dit resulteerde in de oprichting van 66 clusters, waarvan 16 met 'classe mondiale'. De voordelen voor een cluster zijn:

- staatssteun
- fiscale voordelen
- netwerking met de leiders uit de sector
- mogelijkheden van partnerships

lees verder pagina 58

Grote multinationals met hoofdzakelijk Frans kapitaal zijn er minder. Vandaag is er maar één grote Franse groep met maatschappelijke zetel in Alsace: Aventis, om politieke redenen overgenomen door Sanofi.

Belangrijke industrieën in de regio:

- De wijnbouw, in de streek van Thann tot Wissembourg, op een smalle strook tussen de slenk van de Rijn en de Vogezen. Gekend is ook de 170 kilometer lange toeristische wijnroute 'La route des vins d'Alsace'.
- De hopteelt en de bierbrouwerijen, die wereldfaam genieten. Niettegenstaande Frankrijk het land is van de viticulture, kent deze regio een belangrijke brouwerij-activiteit: hier wordt 60 % van Frankrijks' bieren gebrouwen.
- Bosbouw
- De auto-industrie met:
 - PSA (Mulhouse, www.psa-peugeot-citroen.com, met een technologische cluster, namelijk 'Automobile du futur' gegroepeerd rondom deze OEM);
 - General Motors (fabriek Powertrain te Straatsburg met de productie van o.a. automatische transmissies, www.gm.com/automotive/gmpowertrain);
 - Daimler (ook te Straatsburg);
 - Deze fabrieken worden bevoorradt door component- and casting plants. Belangrijke regionale toeleveranciers voor lagers zijn Timken, De Diekirch, Schlumberger, INA Roulements (Schäfler Group), ...
- Scheikunde (specialiteiten), de farmaceutische en de textiel-industrie. In deze laatste sector vond een verschuiving plaats naar topsegmenten, zoals de textieldruk en naar het technisch textiel: de regio is goed voor 40 % van de nationale non-woven productie
- Toerisme
- Voeding (o.a. Masterfoods te Haguenau, Kraft Suchard te Straatsburg, ...) en de industriële varkensvleesindustrie;
- Life sciences, in de 'technopôle' Biovalley. Daarnaast is ook in Straatsburg een innovatiekern voor de sectoren life sciences en biotechnologie, goed voor 15 % van de nationale activiteit;

van clusters en polen (vervolg)

Franse beleidsmakers zijn gek op het woord 'Pôle' (cluster) en gebruiken het in allerlei varianten:

- **Pôles d'Excellence:** concentratie van wetenschappelijke onderzoekers van wereldniveau op één locatie;
- **Pôles de Compétence:** vaak geconcentreerd bij een industriegebied, gebruikmakend van technologieplatformen van naburige onderwijsinstellingen;
- **Technopôles:** wetenschapsparken, belangrijkste beleidsmiddel voor regionaal ontwikkelings- en innovatiebeleid;
- **Scientipôles:** vlakbij een Pôle d'Excellence gelegen cluster gericht op start-ups en technologie-overdracht;
- **Pôles de Compétitivité:** combinatie van bovenstaande – agglomeratie van bedrijven, onderzoeks- en onderwijsinstellingen die eenzelfde marktdoel hebben.²³

- Nieuwe beeld- en audiovisuele technologieën, met groei-cluster IMAGE. Deze pool werd gecreëerd naar aanleiding van een studie die het belang van deze sectoren aantoonde qua tewerkstelling en qua omvang. Vele Europese audiovisuele instellingen hebben hun zetel in Alsace;

- Verder telt deze streek volgende clusters:

3 Pôles de compétitivité:

- therapeutische innovatie: www.edit.u-psud.fr
- transport van de toekomst: www.vehiculedefutur.com
- natuurlijke vezels Grand-Est: www.polefibres.fr

7 pôles d'excellence:

- hernieuwbare energie: www.energivie.fr
- automobiel: www.vehiculedefutur.com
- chemie: www.polechimie-alsace.fr
- textiel: www.textile-alsace.com
- ict: TIC (Rhenatic): www.rhenatic.eu
- beeldtechnologie: www.iconoval.fr
- fotonique: www.rhenaphotonics.fr
- materialen en nanotechnologie: www.critt.fr, www.cetim-cermat.com
- agrovoeding : www.rittmo.com
- biotechnologie: www.alsace-biovalley.com

2. Aquitaine

Prefectuur:	Bordeaux
Inwoners:	3.123.000
Oppervlakte (km²):	41.308
Bbp (miljard euro):	85,9

De departementen Dordogne, Gironde, Landes, Lot-et-Garonne en Pyrénées Atlantiques staan niet alleen sterk op toeristisch vlak. Ze hebben ook heel wat troeven inzake wijn en gastronomie. Deze behoren dan ook tot de belangrijke inkomstenbronnen van de regio.

Aquitaine is de Franse landbouwregio bij uitstek: met een kwart van de totale Franse wijnproductie is het de belangrijkste wijnbouwregio en de derde exportregio van wijn. Frankrijk is de grootste producent ter wereld van excellente wijnen. De sector is de grootste werkgever in de regio, met 80.000 directe en indirecte arbeidsplaatsen. Vandaag heerst er crisis vanwege de overproductie en de competitieve wereldmarkt.

De regio scoort goed inzake fruit en groenten:

Wijngaard in de Gascogne

Filière?

In uw zoektocht naar sectoren, bedrijfstakken en bedrijven op het internet, zal u vaak het woord 'filière' tegenkomen. Deze term kan u vrij vertalen door 'een aaneenschakeling van bedrijven'. In feite betekent het een geheel van economische bedrijfstakken met nauwe en complementaire relaties, die leiden tot onderlinge afhankelijkheid. Men onderscheidt bij een filière drie elementen: een centrale activiteit en twee perifere activiteiten (de toeleverende industrie 'en amont' en de afnemende industrie 'en aval').

- dit is de eerste regio voor de productie van pruimen, gedroogde pruimen, hazelnoten, kiwi's, aardbeien; ook voor de productie van mais, wortelen, ...
- de tweede Franse regio voor de productie van asperges, ...

Het is ook de eerste Franse regio voor de kweek van eenden en ganzen (meer dan de helft van de nationale productie) en voor de productie van ganzenlever. De minst performante sector is de industriële sector (220.000 werknemers, 37.600 bedrijven). Nochtans berust de sterkte ervan op diversiteit:

- De voedingstechnologie telt 30.000 werknemers;
- De hout- en papierindustrie is goed voor 25.000 werknemers, 5.000 zelfstandigen (houtbewerking, meubel- en papierindustrie; hier vindt twee derde van de Franse productie van parket en lambrisering plaats);
- De bouw telt 65.700 werknemers;
- De elektronica, lucht- en ruimtevaart kennen een sterke ontwikkeling dankzij de competitiviteitspool van wereldformaat 'Aerospace Valley' die een synergie tussen de regio's Aquitaine en Midi-Pyrénées beoogt (o.a. Turbomeca, – de wereldleider in helikoptermotoren – is in Aquitaine gevestigd);
- De automotive, o.a. Ford France, en de scheikunde zijn er aanwezig, de kleding en traditionele schoenindustrie, de biotechnologie, nieuwe energieën, lasertechnologie, ...

In Béarn, een departement bij de Pyreneeën, zijn ook de volgende industriële sectoren van groot belang:

- aardolie en gas, Total Exploration Production France (TEPF te Lacq, www.total.com)
- chemie en petrochemie (www.arkema.com)
In het chemiebekken "Chemparc" te Lacq zijn 25 chemische bedrijven gevestigd - www.chemparc.com
- werktuigkunde (www.turbomeca.com, gespecialiseerd in de ontwikkeling en verkoop van gasturbines voor helikopters en turboreactoren voor vliegtuigen)
- voedingsmiddelen (Euralis, www.euralis.fr)

3. Auvergne

• Prefectuur:	Clermont-Ferrand
• Inwoners:	1.337.000
• Oppervlakte (km ²):	26.012
• Bbp (miljard euro):	33,0

Gevormd door de departementen Allier, Cantal, Puy-de-Dôme en Haute-Loire, is dit een aantrekkelijke regio voor investeerders.

Le Puy-en-Velay
(Auvergne, Haute-Loire)

Afkortingen languit

CNRS – Centre National de la Recherche Scientifique
INRA – Institut National de la Recherche Agronomique
INSERM – Institut National de la Santé et de la Recherche Médicale
CEMAGREF – Centre d'Etudes du Machinisme Agricole, du Génie Rural, des Eaux et des Forêts
CASIMIR – Centre d'Appui et de Stimulation des Industries par les Moyens de l'Innovation et de la Recherche
ADIV – L'Association pour le Développement de l'Institut de la Viande
CNEP – Centre National d'Evaluation de Photoprotection
ARIST – Agence régionale d'information stratégique et technologique
CRNH – Centre de Recherche en Nutrition Humaine

Fransen hebben een voorliefde voor afkortingen en woorden, ontstaan uit de beginletters van een omschrijving (acronymen of sigles = letterwoorden). Op de volgende pagina nog een lijstje met veel voorkomende afkortingen.

De troeven:

- de kwaliteit van de arbeidskrachten
- de heersende industriële cultuur
- het transportnetwerk
- de communicatiemiddelen
- het ideale klimaat voor onderzoek en opleidingen
- het economische weefsel, samengesteld uit talrijke kmo's uit diverse sectoren

Met een tewerkstellingsniveau van 20 % (110.000 arbeidsplaatsen) is de industrie hier iets sterker ontwikkeld dan het nationale gemiddelde van 18 %. De belangrijkste industriële sectoren zijn: vliegtuigbouw, kunststoffen en composieten, luchtvaartindustrie, scheikunde en farmacie, metaalbewerking, voedingsindustrie, mechanica, elektrotechniek, elektriciteit, ...

De belangrijkste werkgever in de regio is Michelin (www.michelin.com), marktleider met zetel in Clermont-Ferrand. In dit segment is ook Sumitomo-Dunlop actief, gevestigd in Montluçon (zie ook www.dunlop-tires.com). Daarnaast wordt vanuit Clermont-Ferrand ook het merk Kleber verdeeld (www.kleber.fr). Talrijke buitenlandse bedrijven hebben zich in de regio gevestigd: Alcan, Adisseo, Bosch, Goodyear (Dunlop), Fuji Electric, Siemens, Manitowoc (Potain), MSD (Merck Sharp & Dohme), Rockwool, ... Franse groepen hier aanwezig zijn: Atelier Industriel de l'Aéronautique (DGA), Sanofi Aventis, Danone (Volvic), L'Oréal (Laboratoires Vichy), LVMH (Ateliers Louis Vuitton), PSA, SAGEM, Saint-Gobain (Lapeyre), Valeo, ...

Inzake onderzoek en ontwikkeling hanteert Frankrijk een pro-actieve aanpak. Het land wil de Europese Lissabonstrategie realiseren – gelanceerd op de Lentetop in 2000, met als doel van de Europese Unie tegen 2010 de meest competitieve en dynamische kenniseconomie ter wereld te maken – en 3 % van het bbp aan onderzoek en ontwikkeling wijden. Er is in Frankrijk dan ook een aangemoedigde kruisbestuiving tussen industrie en onderzoek en ontwikkeling. De industrie wordt namelijk ondersteund door particuliere en openbare onderzoekscentra zoals CNRS, INRA, INSERM, CEMAGREF en Laboratoire des Ponts et Chaussées; en technologietransfercentra zoals CASIMIR, ADIV, ARIST, CNEP en CRNH.

Toerisme is ook hier een belangrijke bron van inkomsten. Met ongeveer 30 miljoen overnachtingen per jaar en inkomsten van 2,5 à 2,8 miljard euro, is deze sector goed voor 8 % van het bbp van de regio. Deze telt 10 thermale stations, 750 hotels, 340 campings, ...

Nog meer afkortingen

ADIL – *Agence départementale d'information sur le logement*: departementale instelling die gratis adviseert over particulier onroerend goed

ANIL – *Agence nationale pour l'Information sur le logement*: overheidsinstelling die samenwerkt met ADIL

CU – *Certificat d'urbanisme*: verklaring dat er mag worden gebouwd (geen bouwvergunning)

DDASS – *Direction départementale d'action sanitaire et sociale*: machtige instelling die allerlei vergunningen op het gebied van wonen en bouwen uitreikt

DDE – *Direction départementale de l'équipement départementale*: vergelijkbaar met de dienst openbare werken, vaak kortweg l'Équipement genoemd

FAI – *Frais d'agence inclus*: verplichte vermelding op advertenties van makelaars dat de makelaarskosten zijn begrepen in de vraagprijs

ISF – *Impôt de Solidarité sur la Fortune*: vermogensbelasting

RCP – *Assurance – Responsabilité civile professionnelle*: beroepsaansprakelijkheidsverzekering

SMIC – *Salaire minimum interprofessionnel de croissance*: minimumloon

SPA – *Société protectrice des animaux*: de dierenbescherming

TEOM – *Taxe d'enlèvement des ordures ménagères*: huisvuilbelasting

TIP – *Titre Interbancaire de Paiement*, betalingsstrookje bij rekening (opsturen en er is betaald)

TPE – *Très petites entreprises*: ondernemingen met maximaal 19 werknemers

TTC – *Toutes taxes comprises*: (omzet)belasting inbegrepen

URSSAF – *Union pour le recouvrement des cotisations de la sécurité sociale et d'allocations familiales*: een ruime variant van de Sociale Dienst die ook de sociale premies int

Clos de Vougeot, wereldbekende wijngaard in de Bourgogne

Ook de landbouw is hier zeer belangrijk: deze stelt 41.000 mensen tewerk, of 8,5 %: het dubbele van het nationale gemiddelde. In de bergstreken is de veeteelt afgestemd op de melkproductie. Een kwart van de Franse omzet aan kaas of 50.000 ton AOC-kaas wordt hier geproduceerd.

AOC?

AOC is een veel gebruikte afkorting, die staat voor **Appellation d'Origine Contrôlée**. De Franse regio's – die dankzij hun voeding en dranken internationale bekendheid verkregen – beschermen hun naam met deze speciale vermelding. Men wil op die manier verzekeren dat de vermelding van de regio ook de kwaliteit garandeert. Het is dus om de specifieke streekgebonden bijzonderheden van deze produits du terroir te beschermen, dat de vermelding AOC in het leven is geroepen. Meer dan alleen maar de vermelding van de oorsprong, garandeert een AOC specifieke eigenschappen dankzij geologische, landbouwkundige of klimaatgebonden factoren, maar ook dankzij het 'savoir-faire'. Het *Institut National des Appellations d'Origine* (INAO) is een administratieve overheidsinstelling die toezicht houdt op de AOC's.

4. Bourgogne

...	Prefectuur:	Dijon
...	Inwoners:	1.626.000
...	Oppervlakte (km ²):	31.582
...	Bbp (miljard euro):	42,4

De Bourgognestreek heeft een oppervlakte die vergelijkbaar is met die van ons land, maar ze telt slechts één vijftiende van de Belgische bevolking. Deze regio heeft als eerste een langetermijnstrategie geïmplementeerd, door op 17 juni 2005 het 'Schéma Régional de Développement Economique' te lanceren, over de periode 2005–2010.

De Bourgognestreek heeft een rijk historisch verleden en blinkt uit in toerisme, excellente wijnen, een uitstekende gastronomie, ... en verscheidene industriële *filières*.

De metallurgie (ketelbouw, automotive en contract manufacturing), de werktuigkunde, de kunststoffenverwerking of 'plasturgie' en de voedingsmiddelenindustrie staan er sterk. Ook de ICT-sector telt er een honderdtal bedrijven. Twee derde van de handel van deze regio geschiedt uitsluitend met de Europese Unie.

De onderzoeks- en ontwikkelingscentra INRA, INSERM, ENSBANA,

Afkortingen languit

ENSBANA – L'Ecole Nationale Supérieure de Biologie Appliquée
à la Nutrition et à l'Alimentation

ENESAD – Etablissement National d'Enseignement Supérieur
Agronomique de Dijon

CEA – Commissariat à l'énergie atomique

ENSAM – Ecole Nationale Supérieure d'Arts et Métiers

Oesterbanken in Bretagne

ENESAD, CEA, ENSAM, en de universiteit van Bourgogne verlenen steun aan de industriële spelers.

Toch is de tertiaire sector hier verreweg de grootste werkgever. Transport en logistiek ontwikkelen er zich snel en het toerisme is traditioneel een stevige sector.

Daarnaast zijn de bosbouw en akkerbouw (o.a. graangewassen) belangrijk. De voedingsmiddelenindustrie steunt er op drie pijlers: de wijnbouw met ongeveer 30 grands crus, de veeteelt (het runderas Charolais) en de teelt van koolzaad (biodiesel: Bourgogne is de tweede regionale producent binnen Frankrijk).

In Bourgogne vindt u twee clusters met een Frans kwaliteitslabel: 'VITAGORA' (smaak – voeding – gezondheid) en 'Nucléaire en Bourgogne'.

5. Bretagne

• Prefectuur:	Rennes
• Inwoners:	3.103.000
• Oppervlakte (km ²):	27.208
• Bbp (miljard euro):	81,9

Bretagne behoort tot de economisch beter presterende regio's van Frankrijk. Niet alleen is het sinds jaren **een topregio voor de landbouw- en maritieme sector**, Bretagne neemt ook de vijfde plaats in in het klassement van de industriële regio's. De regio is een aantrekkingspool voor toeristen, voor jonge gezinnen, voor de industrie en voor de tertiaire sector.

- Bretagne is de belangrijkste Franse agrarische regio. De landbouw, hoofdzakelijk gericht op veeteelt, is dan ook een van de steunpilaren. De regio is goed voor 20 % van de Franse productie van melk, 36 % van het gevogelte, 56 % van de varkensteelt, 11 % van de runderteelt: cijfers die spreken. En ook de oogst van groenten (bloemkool, artisjokken, ...) in deze regio is niet onbelangrijk.
- De visvangst en schelpdierenkwekerij (mosselen en oesters) verzekeren een derde van de nationale tewerkstelling (7000 vissers) én productie (2600 verwerkingsbedrijven). Bijna de gehele Franse algenproductie is van Bretoense origine. Deze worden als grondstoffen gebruikt bij de synthese van kunstmest, in de voedingsmiddelenindustrie en in de cosmetische industrie.

- De voedingsmiddelenindustrie is dan ook goed voor ongeveer 69.000 arbeidsplaatsen. Kenmerkend is het streven naar innovatie in deze regio: met universiteiten, onderzoeks- en ontwikkelingscentra worden samenwerkingsakkoorden gesloten. Het succes van verwerkingsuitrusting van de lokale industrie wordt bewezen op de beurs CFIA (www.cfiaexpo.com).
- De metaalindustrie en werktuigkunde – met PSA en DCNS (www.dcms.fr, een wereldspeler in maritieme verdedigings-systemen) – heeft hier een netwerk van middelgrote toeleveringsbedrijven.
- Ook elektronica (vijfde plaats in klassement Franse regio's) en telecommunicatie (tweede plaats) staan sterk: de minitel (een telematische communicatietechnologie erg populair in Frankrijk in de jaren 70-80) en de TV Haute Définition vonden hier hun ontstaan.
- Het toerisme in de regio telt 4 miljoen overnachtingen per jaar (www.cci.fr).

6. Centre

• Prefectuur:	Orléans
• Inwoners:	2.515.000
• Oppervlakte (km²):	39.536
• Bbp (miljard euro):	66,4

Le Centre is de zesde industriële regio in Frankrijk en groepeert zes departementen: Cher, Eure-et-Loir, Indre, Indre-et-Loire, le Loir-et-Cher et le Loiret. Zoals elders in Frankrijk zijn cultuur en geschiedenis hier nooit ver weg. De kastelen van de Loire zijn trekpleisters in de mooie landschappen.

In deze regio zijn opvallend veel vestigingen aanwezig van buitenlandse groepen. Ook het grote aantal kmo's valt op: 99 % van de bedrijven heeft minder dan 200 werknemers. Traditionele industrieën zijn de kledingindustrie, de porselein-, en de wapeningsindustrie.

Na de Tweede Wereldoorlog haalde deze regio daarnaast voordeel uit een tijdelijke decentralisatiebeweging door bedrijven uit de naburige Parijse agglomeratie. Vandaag zijn hieruit moderne industrieën gegroeid. En net als elders onderging ook Le Centre een verschuiving naar de tertiaire sector.

Het prachtige renaissancekasteel van Chenonceau

In de rangschikking is dit niet alleen de eerste Franse, maar ook de eerste Europese producent van graangewassen. La Beauce is een vruchtbare Franse regio met zowat 1 miljoen hectare grond, traditioneel de graanschuur van Frankrijk. Daarnaast is de regio de tweede Franse producent van het diester (biodiesel) van koolzaad voor milieuvriendelijke brandstoffen.

Ook in de productie van hout – hoofdzakelijk eik en den – scoort deze regio hoog in de rangschikking. Deze activiteit is goed voor ongeveer 13.000 arbeidsplaatsen.

Industrieel belangrijke activiteiten zijn daarnaast:

- De geneesmiddelenproductie en de cosmetische industrie. Frankrijk telt 71 nationale clusters. Een ervan is Cosmetic Valley, met een omzet van 2,5 miljard euro en 16.000 werknemers. Participerende bedrijven zijn Gemey, Guerlain, Hermès, Shiseido, L'Oréal, Orlane, Servier. Stuk voor stuk belangrijke spelers in de cosmetische industrie;
- De rubberindustrie; zo zijn er de twee fabrieken van Michelin (in Joué les Tours, 1600 personen, banden voor vrachtwagens; in Saint Douchand, 800 personen, banden voor de luchtvaartindustrie; hoofdzetel in Clermont-Ferrand, www.michelin.fr) en van Hutchinson (Montargis en Tours, www.hutchinson.fr);
- De kunststoffenindustrie;
- De automotieve toeleveranciers. Met het verdwijnen van de OEM Matra behoudt de regio nog enkel de toeleveranciers voor deze industrie (Delphi, Valeo, Nacam, ArvinMeritor, TRW, Cablea, Tecalemit, ...);
- Elektronica en informatica. Onder meer ST Microelectronics (halfgeleiders), Soliac (telefoonkaarten), Alcatel (optische vezel), Philips (schermen), ...
- Luchtvaart en defensie; EADS, Giat Industries, Thales, Mecatrone, ... met belangrijke kmo's als toeleveranciers;
- Grafische kunst;
- Milieu; 300 bedrijven zijn hier gespecialiseerd in afval, de helft is actief in de recuperatie van niet-metalen;
- Energie; de regio staat – met vier kerncentrales – in voor ongeveer één vijfde van de Franse elektriciteitsproductie. Het is de tweede grootste energieproducent van Frankrijk, na Rhône-Alpes. Er zijn ook drie onderaardse opslagplaatsen voor aardgas.

Zonder woorden ...

Champagne-Ardenne doet meteen denken aan toerisme én champagne, goed voor een jaarlijkse productie van 308 miljoen flessen. De officiële webstek (www.champagne.fr) biedt deskundig advies over champagne. 20 % van de export vanuit de regio draait rond wijn en champagne.

7. Champagne-Ardenne

...	Prefectuur:	Châlons-en-Champagne
...	Inwoners:	1.337.000
...	Oppervlakte (km ²):	25.606
...	Bbp (miljard euro):	36,7

Champagne-Ardenne bestaat uit de departementen Ardennes, Aube, Marne en Haute-Marne. De regio ligt ten oosten van het Parijse bekken en is voorzien van een zeer goede infrastructuur. Ze staat zowel agrarisch als industrieel sterk, en ook de tertiaire sector is er goed voor 130.000 werkplaatsen.

Ongeveer 60 % van de totale oppervlakte is bestemd voor landbouw. Het is één van de belangrijkste nationale producenten van mout, (winter-)gerst, tarwe, ... en van eiwitrijke gewassen (zoals mais en luzerne). De koolzaadproductie staat in de rangschikking van de regio's op de derde plaats.

- Meer dan 100.000 mensen zijn tewerkgesteld in de metaalverwerkende nijverheid. Nationaal staat deze regio op de eerste plaats voor metaalverwerkende activiteiten in gieterijen, in smederijen, persen (in matrijzen) en vervaardigen van materialen en voorwerpen met mazen.
- Ook de auto-industrie speelt een belangrijke rol, met toeleveranciers Visteon, Valéo, Delphi,
De *Pôle d'excellence Automobile Champagne-Ardenne* verenigt de *'équipementiers'*; er is immers geen productie van wagens in de regio. De toeleveranciers bevinden zich in twee grote centra: Les Ardennes (Charleville) en Haut-Marne. Het departement Aube is weinig geïndustrialiseerd en heeft weinig automotive.
De pôle wordt vooral gefinancierd door de staat en de Conseil régional. De bedoeling is de delocalisatie tegen te gaan. De pôle voert markstudies uit naar de industrie in de regio, onderzoekt hoe kostenverlagend kan gewerkt worden, bevordert contacten tussen leden en werkt aan technische ontwikkeling. Web: www.equipementiersauto-ca.fr.
- De verpakings- en conditioneringsindustrie (Smurfit Socar, Cebal, ...). Het Europees opleidingscentrum ESIEC voor ingenieurs (www.esiec.fr) ondersteunt deze sector.
- De voedingsindustrie (Bonduelle, de Canadese groep McCain, het zuivelbedrijf Entremont, Bongrain, Unilever-Miko, Danone, Fossier, ...).
- Ook de textielnijverheid heeft er een pôle de compétitivité: de *Pôle textile Champagne-Ardenne*.
Web: www.textile-technique.com,

De haven van Bastia, Corsica

www.textiles-champagneardenne.com. Een belangrijk evenement voor de textielsector is "Citext" (www.citext.fr), een internationale zakenconventie. Dit event brengt aankopers en verkopers samen.

- En ook de logistieke industrie is er aanwezig.

8. Corse

...	Prefectuur:	Ajaccio
...	Inwoners:	281.000
...	Oppervlakte (km ²):	8680
...	Bbp (miljard euro):	7,0

L'île de beauté, met de departementen Corse-du-Sud en Haute-Corse, is een geliefde vakantiebestemming. La Société Nationale Maritime Corse Méditerranée (een overheidsbedrijf, vertrek te Nice en te Marseille), la Compagnie Méridionale de Navigation (een privébedrijf met vertrek te Marseille) en Corsica Ferries (een Italiaans privébedrijf met vertrek vanuit Toulon en Nice) verzekeren drie vastelandverbindingen. In 2006 scoorde Corsica laagst inzake het bbp per regio. Het eiland is een Europees gesubsidieerde regio, met een afwijkend fiscaal regime voor de bedrijfs- en personenbelastingen.

Corsica is gespaard gebleven van de industriële revolutie en stemde zijn economie, ondanks het landbouwkarakter ervan, grotendeels op diensten af. Men kan de economische activiteiten op het eiland als volgt indelen:

- Primaire sector: 5,30 %
- Secundaire sector: 15,50 %
- Tertiaire sector: 79,40 %

Pogingen tot industrialisatie hier botsen met de kleinschaligheid van de markt. De Corsicanen moeten dus afzetmarkten op het vasteland ontsluiten, maar door de hoge transportprijzen kunnen ze niet competitief zijn.

Toerisme is de wezenlijke drijfkracht voor deze economie. Daarnaast wordt veel belang gehecht aan de ontwikkeling van het NTIC-segment (*Nouvelles Technologies de l'Information et de la Communication*). Veelbelovende markten zijn ook de luchtvaartindustrie met Corse Composites, en de audiovisuele sector met de ontwikkeling van de digitale zender *France 3 Corse Méditerranée*.

Het pittoreske dorpje Lods in
de vallei van de Loue

9. Franche-Comté

...	Prefectuur:	Besançon
...	Inwoners:	1.151.000
...	Oppervlakte (km²):	16.202
...	Bbp (miljard euro):	28,5

Franche-Comté telt vier departementen: Doubs, Jura, Haute-Saône en Territoire de Belfort. De industrie neemt hier een belangrijker plaats in dan in andere regio's. De tewerkstelling in de industrie bedraagt 26,5 %: 120.000 arbeidsplaatsen in 6300 bedrijven, goed voor één op vier werkplaatsen in de industrie tegenover één op zes als Frans gemiddelde. Het is bovendien een exportsterke regio. 77 % van de export heeft een bestemming binnen de Europese Unie; 45 % gaat uit van de automotive industrie.

Daarnaast zijn de landbouw, de bosbouw en de productie van vlees, melk en kaas goed ontwikkeld; ook het toerisme vormt een sterke pijler.

De belangrijkste industrieën in Franche-Comté zijn:

- Transportmiddelen, met een tewerkstelling van 22 %: de automobielandustrie heeft er een van de grootste Europese industriële sites, namelijk PSA te Sochaux, inclusief de toeleveranciers, met de productie van de Peugeot-modellen 607 en 307. Hiernaast huisvest de regio een belangrijke producent van de hogesnelheidstrein TGV: de fabrieken Gec-Alstom (www.alstom.com) bevinden zich te Belfort;
- De metaalverwerkende nijverheid is goed voor 17 % van de werkplaatsen in deze regio;
- Precisie-instrumenten, de uurwerkindustrie, de spel- en speelgoedindustrie garanderen 10 % van de werkplaatsen;
- De meubelindustrie en de houtbewerking tellen voor 9 %;
- De chemische, rubber- en kunststoffenindustrie geldt voor 8,5 % van de tewerkstelling;
- De voedingsmiddelenindustrie staat voor 9,5 % van de tewerkstelling;
- In Besançon is er een cluster voor microtechniek;
- Belangrijk is de aanwezigheid van een groot aantal kmo's die netwerken vormen rond de industriële groepen.

Deze regio, die Parijs omsluit, behoort tot één van de meest dynamische ter wereld. Hier draait de economische motor van Frankrijk. Ile de France telt acht departementen: Paris, Seine-et-Marne, Yvelines, Essonne, Hauts-de-Seine, Seine-St-Denis, Val-de-Marne en Val-d'Oise.

De beroemde avenue des Champs-Élysées en l'Arc de Triomphe

10. Ile de France

...	Prefectuur:	Parijs
...	Inwoners:	11.577.000
...	Oppervlakte (km ²):	12.012
...	Bbp (miljard euro):	533,5

Volgens het INSEE is het bbp van Ile de France groter dan dat van Rusland of Brazilië. De regio vertegenwoordigt dan ook 30 % van het Franse bbp. Als we de wereldsteden vergelijken op basis van het bbp per inwoner, dan komen we tot volgende rangschikking: Tokio, New York, Los Angeles (filmindustrie), Osaka, en Parijs en Londen (financiële markten) op een gemeenschappelijke vijfde plaats.

Parijs is een van de Europese topsteden. Toch wijzen bepaalde indicatoren erop dat er een uitholling optreedt van de competitiviteit van de bedrijven, en dat de internationale uitstraling van de regio tanend is. Hoewel het aantal industrieën terugviel, blijft dit de eerste Franse industriële regio.

In vergelijking met andere metropolen van dezelfde grootte, is de economie hier zeer gediversifieerd. Talrijke internationale groepen hebben hun zetel gevestigd in Ile de France. Meer specifiek bleven vooral activiteiten met een hoge toegevoegde waarde in Parijs gevestigd, binnen de 'petite couronne' (naburige gemeenten). Productieactiviteiten of activiteiten met een lagere toegevoegde waarde verhuisden naar de periferie, naar andere regio's of naar andere landen. Krachtiger dan in andere regio's doet zich hier de transformatie voor van industrie naar tertiaire sector. Door de hoge dichtheid aan maatschappelijke zetels, blijkt dat vooral "conseil et assistance" binnen de dienstverlening succesvol zijn.

Inzake financiële dienstverlening biedt Parijs, met de komst van de eerste pan-Europese beurs Euronext (www.euronext.fr) in 2000, een alternatief voor Frankfurt en Londen.

Ook toerisme is van belang: Parijs is zowat de eerste toeristische bestemming ter wereld, maar het is ook de eerste bestemming voor zakenreizen.

Landbouw, die de helft van de oppervlakte van de regio inneemt, met hoofdzakelijk de teelt van graangewassen, blijft belangrijk. Troeven zijn immers de nabijheid van een markt met 11 miljoen inwoners, vruchtbare landbouwgrond, automatisatie, ...

De economische activiteiten van deze belangrijke Franse regio:

- **Vliegtuigbouw, defensie en ruimtevaart:** goed voor een tewerkstelling van 72.000 arbeidsplaatsen, in de maatschappelijke zetel, onderzoeks- en ontwikkelingscentra en fabrieken van onder meer:
 - EADS (www.eads.com)
 - Thales (www.thalesgroup.com)
 - Dassault Aviation (www.dassault-aviation.com)
 - Snecma (www.snecma.com)
 - ESA (www.esa.int)
 - Alcatel (www.alcatel-lucent.fr)
 - Arianespace (www.arianespace.com)
- **Automotive:** de sector is van hieruit actief op regionaal en nationaal vlak. De tewerkstelling in automotive telt 156.000 plaatsen. Renault (www.renault.com) assembleert te Flins-sur-Seine; PSA (www.psa-peugeot-citroen.com) in Poissy en Aulnay-sous-Bois. Renault ontwerpt in Guyancourt; PSA in Vélizy.
De automotive supply chain wordt vervolledigd door de aanwezigheid van de volgende toeleveranciers:
 - Delphi (www.delphi.com)
 - Valéo (www.valeo.com)
 - Faurecia (www.faurecia.fr)
 - Johnson Controls Automotive Electronics (www.johnsoncontrols.com)
 - Bosch Breaking System (www.bosch.fr)
 - Lear Corporation (www.lear.com)
- **Energie:** verschillende marktleiders hebben in deze regio hun maatschappelijke zetel:
 - Areva (www.arevagroup.com, ook aanwezig in de nucleaire sector)
 - Total (www.total.fr)
 - EDF (www.edf.com)De activiteiten van deze bedrijven worden ondersteund door talrijke onderzoekslaboratoria.
- **Uitgeverijen en drukkerijen;**
- De luxe-industrie – **haute couture, juwelen** – en de **beeld-industrie** hebben hier een bevoorrechte plaats;
- Nieuwe technologieën, life sciences, geneeskunde en biotechnologie en de farmaceutische industrie.

Pont du Gard

• Diensten:

- Aan particulieren: EDF (www.edf.com), France Telecom (www.francetelecom.com) en Veolia (www.veoliaenvironnement.com);
- Aan particulieren/bedrijven: BNP Paribas (www.bnpparibas.com), Société Générale (www.socgen.com), Crédit Agricole (www.credit-agricole.fr), de zetel van Euronext (www.euronext.com), de zetels van internationale banken zoals Lazard, Goldman Sachs, ...

Verder staat Ile-de-France sterk door een hele rits aan wetenschappelijke en technologische centra met wereldfaam.

Clusters (*pôles de compétitivité*) zijn:

- Advancity, www.advancity.eu
- Astech, www.pole-astech.org
- Cap Digital, www.capdigital.com
- Finance Innovation www.finance-innovation.org
- Medicen, www.medicen.org
- Mov'eo, www.pole-moveo.org
- System@tic, www.systematic-paris-region.org

11. Languedoc-Roussillon

• Prefectuur:	Montpellier
• Inwoners:	2.548.000
• Oppervlakte (km ²):	27.376
• Bbp (miljard euro):	60,2

Languedoc-Roussillon telt 2,5 miljoen inwoners. De bevolkingsgroei ligt er boven het Franse gemiddelde. Wat de rangschikking volgens het bbp betreft, speelt deze regio in het middenveld.

Gelegen tussen de Middellandse Zee en de Pyreneeën, midden op de mediterrane boog, heeft de regio niet alleen een rijk patrimonium, maar ook een rijk historisch verleden. Languedoc-Roussillon is de derde toeristische bestemming in Frankrijk. Dat is meteen ook een verklaring voor het overwicht van de tertiaire sector.

De geostrategische troeven van de regio, samen met de moderne infrastructuur, bieden bedrijven hier heel wat voordelen op logistiek vlak. Verscheidene multimodale platformen, een spoorwegnet met exclusief voor vracht bestemde lijnen, havens, een dicht autosnelwegnet, luchthavens, ... zorgen voor een goede ontsluiting. Door de hoge dichtheid van goede openbare en particuliere onderzoekscentra biedt de regio ook heel wat industriële opportuniteiten

op het gebied van biotechnologie, wellness en gezondheid, milieu-technologie en voedingsmiddelenindustrie. Bovendien telt Montpellier vijf ambitieuze clusters:

- Q@LI-MEDiterrannée: een geïntegreerde aanpak m.b.t. duurzame agrovoeding;
- DERBI: de ontwikkeling van hernieuwbare energieën en toepassingen hiervoor in de bouwindustrie;
- TRIMATEC: spin-offs in de nucleaire sector;
- ORPHEME: tropische en besmettelijke ziekten;
- '*Gestion des risques et vulnérabilité des territoires*': veiligheid, risico, defensie en ruimte.

De activiteiten in Languedoc-Roussillon:

- De wijnbouw is goed voor 16 miljoen hectoliter per jaar of 33 % van de nationale productie. Om de concurrentie te mijden met Italiaanse, Spaanse en Griekse concurrenten, stapte men af van massaproductie en ging men over op de productie van kwaliteitswijnen, met steun van de Europese Unie en met AOC-erkenning. De crisis die de wijnbouwsector trof, kon door de plaatselijke bedrijven echter moeilijk worden ondervangen. Daarom vertrouwt de overheid op de ontwikkeling van de tertiaire sector en op de diversificatie van de landbouw;
- Visvangst, oester- en mosselkweek: experimentele centra ondersteunen de visteelt. Sète is met 45.000 ton vis per jaar de grootste mediterrane Franse vishaven;
- De secundaire sector is inzake tewerkstelling niet zo goed vertegenwoordigd als het nationale gemiddelde. De teloorgang van de textielnijverheid (Lozère, Nîmes en Alès) en de overschakeling naar de metaalnijverheid konden immers het behoud van werkplaatsen niet verzekeren. Een traditionele motor van deze regio is de voedingsmiddelenindustrie met 1174 bedrijven en met een groei van 19 % in vijf jaar. Er zijn nog belangrijke industriële activiteiten in Montpellier en Nîmes (biotechnologie en ICT), Alès (mechanica), Ganges-Le Vigan (textiel), Bagnols sur Cèze (materialen). Sète is de tweede commerciële haven van het Middellandse zeegebied. Ze staat sterk in de import van aardolie, tropisch hout en wijn; en in de export van hoofdzakelijk koolwaterstoffen, wijn en graangewassen;
- De tertiaire sector is veruit de grootste regionale werkgever, goed voor 77,2 % van de actieve bevolking. Vooral de diensten aan bedrijven kennen een snelle ontwikkeling: transport, logistiek, financiën, de onroerendgoedsector, ...
- Grote operators, met hun callcenters, hebben zich in deze regio gevestigd. Het toerisme, met 15 miljoen vakantiegangers, schuift de tertiaire sector onvermijdelijk naar de voorgrond.

12. Limousin

...	Prefectuur:	Limoges
...	Inwoners:	727.000
...	Oppervlakte (km²):	16.942
...	Bbp (miljard euro):	17,8

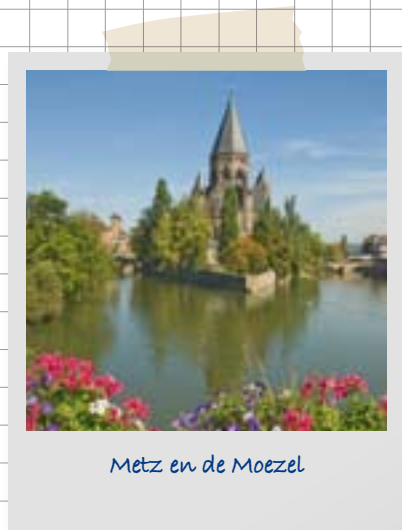
Limousin is een **relatief arme regio**. Het broze economische weefsel wordt grotendeels gevormd door kmo's; er zijn weinig grote bedrijven. Het technologisch niveau is zeer verschillend tussen de bedrijven onderling. Er worden weinig jobs gecreëerd en er is weinig export. De mondialisering laat zich hier sterk voelen door internationale overnames. Vele dynamische ondernemingen verlieten deze regio.

Door de oudere bevolking is het segment diensten aan personen hier goed ontwikkeld. De toegevoegde waarde van de dienstensector ligt trouwens hoger dan het nationale gemiddelde. Dit is ook merkbaar in het lage werkloosheidscijfer van Limousin.

- De land- en bosbouw spelen een belangrijke rol in Limousin. 85 % van de bedrijven in de landbouw houdt zich bezig met veeteelt: het rundveeras 'limousin' wordt geëxporteerd naar meer dan 70 landen. Een derde van de oppervlakte is bebost. De bosbouw stelt ongeveer 9000 personen te werk.
- De industrie stelt 16.000 personen te werk. Traditionele sectoren zoals textiel, leder en porselein kennen grote moeilijkheden. Andere sectoren doen het wel goed:
 - De groep Legrand (www.legrand.fr), een wereldspeler in elektrische installaties en informatienetwerken, heeft zijn maatschappelijke zetel in Limoges;
 - De voedingsmiddelenindustrie is de grootste werkgever in de regio, o.a. met Madrange, charcuterie;
 - De automobielsector is vertegenwoordigd met Renault Trucks (www.renault-trucks.fr) en toeleverancier Valéo (www.valeo.com);
 - Industriële en mechanische uitrustingsgoederen vormen de vierde belangrijke industriële activiteit, met bedrijven zoals Dagard (cleanrooms voor laboratoria) en Elmetherm (uitrustingsgoederen voor de toeleveranciers van de automobielsector).

Het befaamde Limousin-ras

13. Lorraine

...	Prefectuur:	Metz
...	Inwoners:	2.343.000
...	Oppervlakte (km²):	23.547
...	Bbp (miljard euro):	56,3

Lotharingen is qua oppervlakte de dertiende Franse regio. De 23.547 km² grenzen met België, Luxemburg en Duitsland vormen een bevoorrechte geografische positie naar Franse maatstaven. De regio telt vier departementen: Meuse, Meurthe-et-Moselle, Moselle et Vosges. Hier komen jaarlijks twee miljoen toeristen, vooral uit Duitsland, de Benelux en het Verenigd Koninkrijk. België is de vijfde exportpartner van Lorraine (na Duitsland, Spanje, Italië en het VK). Qua import staat België op de tweede plaats, na Duitsland.

De **uitstekende infrastructuur** via land en lucht – TGV en spoorweg, auto- en luchtwegen – in Lotharingen wordt aangevuld met een uitgebreid netwerk van waterwegen. Binnenschepen kunnen via de Moezel de Rijn opvaren en de Noordzee bereiken. Het handelsverkeer op de Moezel is tweemaal dat van de Saône en de Rhône samen. De streek kent twee grote transportfirma's: FN Logistique (ook in België aanwezig) en Altrans.

De textielindustrie, de ijzerertsminnen, de steenkoolontginning en de staalindustrie hebben deze regio rijk gemaakt. Vandaag begint de reconversie vruchten af te werpen. Nieuwe industrieën verschijnen in het steenkoolbekken: nieuwe technologie, logistiek, de plasticverwerkende nijverheid en de automotieve industrie. De oudere industrieën hebben plaats gemaakt voor vijf dominante *filières*:

- Metaal telt 60.000 werknemers: in de staalindustrie (Sollac, Ascometal, Ispat-Unimetal), de gieterijen (Saint-Gobain PAM) en de precisie-instrumenten. De automobiellindustrie, met PSA en Renault en met de SMART-productie, is een belangrijke economische motor voor deze regio;
- De houtsector – de meubel- en papierindustrie – telt 20.000 werknemers;
- Scheikunde is goed voor 12.000 werknemers: Atofina, Solvay, Novacarb, ...
- Textiel – spinnen en weven, met noodzakelijke reconversie – telt 11.000 werknemers;
- De voedingsmiddelenindustrie verschaft werk aan 11.000 werknemers: hoofdzakelijk vlees en melk, en in mindere mate mineraalwater met Nestlé Waters te Vittel en Contrexéville (samen ongeveer 40 % van de Franse markt). De koolzaadteelt staat voor 12 % van de nationale productie.

Eindeloze zonnebloemvelden
in de Midi-Pyrénées.

De vele buitenlandse investeringen, hoofdzakelijk van Duitse en Amerikaanse origine, zijn daarnaast goed voor 65.000 arbeidsplaatsen.

Belangrijke pôles in Lorraine

- Fibres Grand-Est: www.polefibres.fr
Deze pôle houdt zich vooral bezig met materialen (inclusief textiel) en getransformeerde vezels zoals textiel, hout, papier en composieten. Er zijn zo'n 2500 bedrijven in deze sector, waarvan er 250 lid zijn. Er lopen momenteel zo'n 20 projecten. Het basisonderzoek steunt op twee assen: ecologie (op basis van bestaande materialen) en performance (nieuwe materialen). De pôle wil bedrijven aansporen om meer marktgericht te werken en zich niet enkel toe te spitsen op goedkopere materialen, aangezien de concurrentie uit de lageloonlanden te groot aan het worden is. Toepassingen van het onderzoek vindt men terug in de medische en paramedische sector, de bouw en het transport. Hier zijn de biopolymeren en het textiel prioritair. Daarnaast is er ook nog de zogenaamde 'habitat durable' waar de geotextielen en composieten (de zogenaamde ecomaterialen) prioritair zijn.
- Pôle de compétitivité MIPI: www.avance.fr/mipi/presentation.asp
MIPI staat voor '*matériaux innovants produits intelligents*'. MIPI verenigt vooral laboratoria en is actief sinds november 2004. Vroeger was de pôle hoofdzakelijk toegespitst op de siderurgie en richtte hij zich op onderaannemers en universiteiten. Vandaag heeft de cluster 60 industriële partners die naar nieuwe materialen en toepassingen zoeken. MIPI wordt voorgezeten door de ex-president van de afdeling ontwikkeling van Arcelor Mittal (de R&D van Arcelor bevindt zich in Lorraine). Heel wat initiatieven in de regio gaan uit van grote productiebedrijven en de kmo's zijn nog steeds afhankelijk van de grote regionale spelers.

14. Midi-Pyrénées

...	Prefectuur:	Toulouse
...	Inwoners:	2.782.000
...	Oppervlakte (km²):	45.348
...	Bbp (miljard euro):	76,6

Midi-Pyrénées is de grootste Franse regio met een oppervlakte van 45.348 km². Het gebied telt acht departementen: Ariège, Aveyron,

Airbus SAS: een kennismaking

Vliegtuigbouwer Airbus ontstond in 1970 uit een samenwerkingsverband tussen Aérospatiale (Frankrijk) en Deutscher Aerospace (Duitsland). Het Spaanse CASA trad in '71 toe. Ook British Aerospace nam tussen '79 en

2006 deel aan het consortium. Het doel van de samenwerking was een tegenwicht te bieden voor Amerikaanse concurrenten. Het eerste vliegtuig dat Airbus afleverde, was een A300. Deze werd in mei '74 aan Air France geleverd. Airbus introduceerde als eerste vliegtuigbouwer een reeks passagierstoestellen die uitgerust waren met het 'Fly-by-wire' systeem. Hiermee wordt de besturing van het vliegtuig elektronisch in plaats van mechanisch geregeld: de A320-familie, de A330 en de A340.

In 2005 had Airbus het eerste prototype van de A380 klaar: het grootste passagiersvliegtuig ter wereld. In de standaarduitvoering kunnen 555 personen worden vervoerd. Meerdere luchthavens moesten voor dit model hun landings- en taxibanen en gates aanpassen.

In 1998 verkocht Airbus voor het eerst meer vliegtuigen dan concurrent Boeing. Sinds 2005 levert Airbus meer dan 50 % van de vliegtuigen met een bezetting van meer dan 100 passagiers. Tot 2000 bezaten Aérospatiale en Deutsche Aerospace ieder 38 % in Airbus, British Aerospace 20 % en CASA 4 %. In dat jaar werd het vroegere losse consortium verder samengevoegd als European Aeronautic, Defence and Space Company (EADS), met uitzondering van British Aerospace. Airbus werd een zelfstandig bedrijf (Airbus SAS), gevestigd te Parijs. Airbus SAS is voor 100 % eigendom van EADS. Voor de verkoop van zijn aandeel in Airbus in oktober 2006 was British Aerospace voor 20 % eigenaar.

Airbus-fabrieken bevinden zich in Toulouse (hoofdvestiging), St. Nazaire, Filton, Broughton, Hamburg, Bremen, Laupheim, Nordenham, Stade, Varel, Madrid en Sevilla.

Haute-Garonne, Gers, Lot, Hautes-Pyrénées, Tarn en Tarn-et-Garonne. Midi-Pyrénées is relatief dun bevolkt. 80 % van de bevolking woont in steden, en nagenoeg een derde hiervan in Toulouse. Het landelijke karakter van deze regio vergroot de rol van de primaire sector.

Lange tijd is er in Midi-Pyrénées weinig aandacht besteed aan een behoorlijke infrastructuur. De laatste jaren boekt de regio echter op dit gebied grote vooruitgang. Zo is in 2004 het viaduct van Millau geopend – 2460 meter lang en tot nu het hoogste ter wereld, namelijk 343 meter – en men legt de laatste hand aan het metronetwerk in Toulouse. Er liggen ook verschillende grote projecten in het verschiet. Zo is er sprake van een tweede internationale luchthaven in de buurt van Toulouse en een TGV-verbinding met Parijs.

Volgende sectoren zijn belangrijk in Midi-Pyrénées:

- **Lucht- en ruimtevaart:** na Ile de France is Midi-Pyrénées de tweede belangrijkste regio in Frankrijk voor de lucht- en ruimtevaart, met Toulouse als bakermat van de Europese luchtvaartindustrie. 32.200 personen zijn hierin tewerkgesteld, waarvan 13.000 uitsluitend in de constructie; de activiteiten zijn geconcentreerd rond enkele constructeurs uit de regio van Toulouse, zoals EADS. De sector heeft een hele rits first tier suppliers zoals Latécoère, Liebherr Aerospace, Snecma, Thalès, Ratier-Figeac, Socata – en in hun zog meer dan 500 kmo-toeleveranciers. Aan een 9-tal opdrachtgevers in de ruimtevaart – Astrium, Alcatel, Cnes, Météo France, Spot Image, Geosys,... – leveren zo'n 250 bedrijfjes toe. De regionale toeleveranciers creëren op hun beurt 75.000 jobs in Midi-Pyrénées en 67.000 in Haute-Garonne;
- Elektronica en Informatica zijn sterk ontwikkeld (mede als gevolg van bovenvermelde activiteiten) met als specialiteiten: virtual reality, linguistic engineering, concurrent engineering, man-machine interface, grid computing en distributed computing. Belangrijke spelers zijn IT-dienstverleners zoals: SSII, Atos Origin, Steria, Capgemini, Unilog, CS, Coframi, IBM, Motorola;
- Scheikunde, waarin spelers als AZF en SNPE actief zijn;
- Mechanica: onderdelen voor de luchtvaartindustrie en de ontwikkeling van machines voor de fijnmechanica, met spelers zoals Alstom;
- De voedingsmiddelenindustrie is de belangrijkste werkgever met 4000 bedrijven. Deze regio brengt nationaal de meeste producten voort, met een officieel keurmerk: confituren, zaden, sorghum (gierst), soja, knoflook, rozijnen, ganzen- en eendenlever, maïs en zonnebloemen, kazen, brandewijn en dieetproducten. Spelers zijn: Comtesse du Barry, Duc de

Registreer u bij EADS

Op de website van het Europese lucht-, ruimtevaart en defensieconcern, www.EADS.net, kan u zich registreren als potentieel leverancier.

Historische gebouwen in het centrum van Rijsel (Lille)

Gascogne, Monfort, Delpeyrat;

- Ook onderzoek en ontwikkeling is belangrijk in deze regio: na Ile-de-France is Midi-Pyrénées de belangrijkste locatie voor onderzoek en ontwikkeling. Specialiteit is toxicologie en voedselveiligheid, de kwaliteitsbewaking van dierlijke producten en gentechnologie. Meer dan 9.000 onderzoekers zijn in de regio actief in 400 laboratoria (elektronica, ICT, micromechanica, nanotechnologie, composietmaterialen). De regio staat sterk in de biotechnologie, endocrinologie, ...
- Een aantal bekende onderzoekscentra zijn: Genopôle (transdisciplinaire aanpak: micro-elektronica en moleculaire biologie ter ontwikkeling van miniaturgereedschappen zoals biochips en microfluïde systemen, genoomonderzoek), INSERM (neuroimaging voor analyse van spraak, motoriek en zicht) en Cancéropôle (kankeronderzoek).

Na Parijs is Toulouse met 90.000 studenten de grootste Franse universiteitsstad. Midi-Pyrénées kan uitpakken met opleidingen die uniek zijn in Frankrijk en zelfs in Europa, zoals Supaero voor luchtvaarttechniek.

15. Nord-Pas-De-Calais

...	Prefectuur:	Lille (Rijsel)
...	Inwoners:	4.048.000
...	Oppervlakte (km ²):	12.414
...	Bbp (miljard euro):	96,5

In deze regio hebben de bedrijfsstructuren veel gemeen met die van West-Vlaanderen; Nord-Pas-De-Calais telt heel wat sterke (ex-)familiale bedrijven zoals Bonduelle, Lesaffre en de groep Holler (bakkerijen Paul). Ook de ACCOR groep (5000 hotels) heeft zijn zetel in de streek. Daarnaast herbergt de streek een aantal oudere implantaties uit de landbouwsector en hieraan verbonden bierbrouwerijen.

Tijdens de industriële revolutie liet de aanwezigheid van steenkool de ontwikkeling van zware industriële activiteiten toe, van Lens in het westen tot en met Valenciennes in het oosten, met Douai als epicentrum. Deze steden kenden een sterke ontwikkeling in de periode van '30 Glorieuses', vanaf het einde van de Tweede Wereldoorlog tot en met de aardoliecrisis in 1973 en 1979. Deze periode kenmerkte zich door een sterke economische groei en demografische ontwikkeling. Het einde van de '30 Glorieuses' betekende ook het einde van de kolenmijnontginning. De laatste steenkoolmijn werd gesloten in 1990. Het energietekort werd opgevangen door de nucleaire centrale van Gravelines. Deze voorziet vandaag in 80 % van de energiebehoefte van de regio.

Van de oorspronkelijke economische pijlers van de regio bleven er slechts twee over: de staal- en de textielindustrie. De staalindustrie en de petrochemie zijn gelegen aan de kust, rondom Duinkerke. De textielindustrie is vandaag geautomatiseerd en gespecialiseerd, om globaal te kunnen opereren. De tewerkstelling in de industrie bedraagt 33,8 %. Sterke economische impulsen worden verwacht van de aansluiting op Noordwest-Europa door de TGV en Eurostar Channel Tunnel.

Belangrijke industrietakken in Nord-Pas-De-Calais zijn:

- De automobiellindustrie: deze is vandaag een hoofdrolspeler in de regionale economie. Dat is enerzijds te danken aan de politiek van herindustrialisatie, anderzijds aan de tussenkomst van Europese structuurfondsen. In de regio zijn een tiental fabrieken gevestigd van OEM's zoals Fiat, PSA, Renault en Toyota, en van hun toeleveranciers. Continue inspanningen op het vlak van aanwervingen en investeringen resulteren in een jaarlijkse productie van nagenoeg één miljoen voertuigen: zowat een vierde van de nationale productie. Het openbloeien van Centraal-Europa bemoeilijkt de handhaving van de competitiviteit in deze sector, waarin kostenbeheersing en innovatie een continue zorg zijn;
- De biotechnologie en gezondheidssector tellen 18.800 werknemers en 700 bedrijven;
- De kunststoffenverwerking;
- De metallurgie en de staalindustrie, waarin de ondergang van Metaleurop-Nord en Comilog de diepe crisis aantoonst. Toch blijven belangrijke spelers hier investeren, namelijk Alcan (aluminium) en ArcelorMittal (staal);
- NTIC of Nouvelles Technologies de l'Information et de la Communication;
- De papierindustrie, hoofdzakelijk verpakkingen;
- De scheikundige industrie, die historisch haar ontstaan vindt in de kolenmijnontginning. De globalisering heeft trouwens ook een impact op de farmaceutische en cosmetische industrie. 11 % van de Franse export is voor rekening van deze regio en van de scheikundige nijverheid;
- De spoorwegen, vertegenwoordigd door 150 bedrijven zoals Alstom, Bombardier, Arbel Fauvet Rail, Deze industrie werd sterk gereorganiseerd na de sluiting van bedrijven zoals Remafer en Marly Industrie. In Petite-Forêt zijn er test-faciliteiten met een totale spoorlengte van 8 km;
- De textielindustrie bevindt zich nationaal op een tweede plaats, na Rhône-Alpes, door de aanwezigheid van wol-kammerijen. Deze sector – waaronder de kledingindustrie – kende sinds 1993 opeenvolgende rationalisaties, die zich in versneld tempo voordoen. Zowel de productie van grote

Clusters Nord-Pas-de-Calais

De troeven van de regionale economie en het aanwezige potentieel worden gebundeld in zes clusters:

- I-Trans: vervoer over land, logistiek, www.i-trans.org/
- Matériaux à Usage Domestique: MAUD, scheikunde en grondstoffen voor voeding, www.polemaud.com
- Pôle filière produits aquatiques: aquacultuur, www.polefiliereproduitsaquatiques.com/
- Nutrition santé longévité: voeding, voedselopname, farmacie, geneeskunde, biotechnologie
- Up-Tex: textiel en intelligente polymeren, www.up-tex.fr
- Industries du commerce: distributie, verkoop op afstand, www.picom.fr

reeksen als de ambachtelijke productie van kant, te Calais en Caudry, werden hierdoor getroffen. De voorzitter van de lokale textielfederatie voorspelde dan ook het verdwijnen van de textielsector in de regio tegen 2010. Als tegengewicht werd de cluster UP-TEX te Marcq-en-Barœul opgericht voor technisch textiel. Deze sector wordt vertegenwoordigd door niet minder dan 200 bedrijven; op dit vlak is de regio leidend, samen met Rhône-Alpes. In 2007 werd het 'Centre des textiles innovants' te Roubaix (Tourcoing) opgericht.

62,8 % van de tewerkstelling wordt verzekerd door de dienstensector, die zijn inhaalbeweging verder zet. De ontwikkeling en de diversificatie van de tertiaire sector wordt ondersteund door stedelijke netwerken en door de conurbatie (complex van twee of meer agglomeraties die dicht bij elkaar gelegen zijn) Lille-Roubaix-Tourcoing, waar zich zowat de helft van de diensten bevindt.

- Een aantal sterke spelers in de verkoop op afstand – via catalogus en internet – zijn hier gevestigd: La Redoute, 3 Suisses en Damart;
- Ook de grootdistributie, met Auchan, en logistiek en transport zijn hier sterk ontwikkeld.

Ondanks de sterke industrialisatie is ongeveer 70 % van de totale oppervlakte van de regio voor landbouw bestemd. Vooral aardappelen, witloof en cichorei zijn belangrijk. In Boulogne-sur-Mer is er ook industriële visvangst. Tot 2005 was deze haven de eerste Franse vissershaven in tonnage en de tweede in omzet (na Lorient in Bretagne). Boulogne-sur-Mer is daarnaast het belangrijkste Europees centrum voor de verwerking en verkoop van producten uit de zee. De voedingsmiddelenindustrie is hier, door de grote beschikbaarheid van grondstoffen, goed ontwikkeld.

16. Normandïe (Basse-Normandïe)

...	Prefectuur:	Caen
...	Inwoners:	1.453.000
...	Oppervlakte (km²):	17.589
...	Bbp (miljard euro):	35,6

Basse-Normandïe telt drie departementen: Calvados, la Manche en l'Orne. De regio heeft een sterk agrarisch karakter. Ongeveer 70 % van de oppervlakte wordt gebruikt door de landbouw. De tewerkstelling in deze sector bedraagt 7 %: nationaal de hoogste score. Basse-Normandïe neemt dan ook een ereplaats in voor de productie van boter, verse kazen, cider, voor de paardenfokkerij, ... En met 471 km kustlijn is ook de visserij hier een belangrijke economische factor.

De industrie bevindt zich hoofdzakelijk rond Caen (automobiellndu-
strie en elektronica) en Cherbourg (scheepsbouw en energie).

De belangrijkste sectoren:

- De voedingsmiddelenindustrie is – met de runderteelt en de melkproductie – de belangrijkste werkgever uit de regio;
- De elektrische en elektrotechnische industrie was ooit de drijvende economische kracht van deze regio. Tot vandaag blijft ze er de tweede werkgever, maar ze verloor veel van haar pluimen. De teloorgang van Moulinex – die het verlies van 3000 jobs meebracht – zorgde ook voor problemen bij vele toeleveranciers. De fabrieken van Alcatel, bijvoorbeeld, werden na personeelsrationalisatie overgenomen door Sanmina France en Elvia. Rond Caen bevinden zich onder meer Philips, Robert Bosch Electronique, SC2N Groupe Valeo, Acome (automotive en telecommunicatie), SCOP (optische vezel), ... Met de oprichting van de cluster *'Transactions Electroniques Sécurisées'* (www.pole-tes.com) hoopt men de sector nieuw leven in te blazen;
- De automobiellndustrie komt nationaal op een vierde plaats na Franche-Comté, Alsace en Lorraine. Belangrijke spelers zijn hier PSA, Renault Trucks, Faurecia, Robert Bosch Electronique, ThyssenKrupp, Sofédit, en Chéreau. De automobiellndustrie creëert ongeveer 12.500 arbeidsplaatsen en indirect 17.500 arbeidsplaatsen bij toeleveranciers. Met de oprichting van de cluster *'Normandy Motor Valley'* (www.synergia.fr/filieres/automobile.php) wordt leiderschap nagestreefd in aandrijvingen, niet alleen voor de auto-industrie, maar ook voor de lucht- en ruimtevaart. Deze cluster is gekoppeld aan de cluster MOV'EO;
- De metallurgie en de metaalverwerkende nijverheid blijven – ondanks diverse bedrijfssluitingen – goed voor 11.000 arbeidsplaatsen. Vandaag telt de sector vooral kleinere bedrijfjes: twee derde heeft minder dan tien medewerkers;
- Kernenergie is een belangrijke industrie in deze regio met de kerncentrale van Flamanville (Nord-Cotentin); Cogema, opwerkingsfabriek voor splijtstof, te La Hague; DCNS maritieme verdedigingssystemen en de derde generatie kernreactor EPR: European Pressurised Reactor;
- Ook de textielindustrie, de houtverwerkende industrie, de farmaceutische industrie, de kunststoffenverwerking en de paardenfokkerij zijn hier aanwezig.

Het toerisme ten slotte, vertegenwoordigt 8 % van het bbp van de regio en 7 % van de arbeidsplaatsen. Onder meer de Mont-Saint-Michel is een trekpleister.

De Mont-Saint-Michel
in het avondlicht

Falaise d'Aval, Albasten kust

17. Normandie (Haute-Normandie)

...	Prefectuur:	Rouen
...	Inwoners:	1.815.000
...	Oppervlakte (km²):	12.317
...	Bbp (miljard euro):	49,3

Hoewel Haute-Normandie sterk geïndustrialiseerd is, heeft de regio ook een sterk agrarisch karakter. Het is onder meer **de eerste Franse producent voor vlas**. De dienstensector garandeert hier 62 % van de tewerkstelling. Toch kan deze zich niet ten volle ontwikkelen door de aantrekkingskracht van de regio Ile-de-France, niettegenstaande verschillende decentralisatiepogingen.

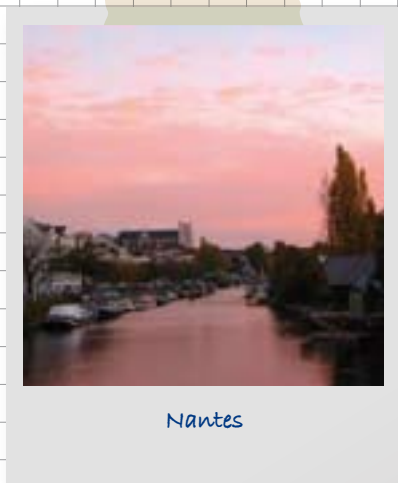
Haute-Normandie staat op de derde plaats wat het aantal vestigingen van buitenlandse bedrijven betreft. **Meer dan 300 buitenlandse bedrijven zijn hier gevestigd. Ze verzekeren één op de vijf arbeidsplaatsen.** De regio oefent dan ook een grote aantrekkingskracht uit op grote industriële groepen. De industrie staat voor 36 % van de tewerkstelling.

De pijlers:

- 30 % van de Franse wagens worden hier gemaakt, onder meer door de aanwezigheid van Renault te Sandouville;
- De regio van Le Havre vertegenwoordigt meer dan een derde van de Franse raffinagecapaciteit. Multinationale spelers zijn onder meer gevestigd te Gonfreville-L'Orcher (ExxonMobil, TotalFinaElf, Hoechst, Chevron Oronite). Haute-Normandie is goed voor 60 % van de Franse productie aan smeermiddelen en 50 % van de kunststoffen. De industriële specialisaties: de petroleumnijverheid, de scheikundige nijverheid, de farmaceutische industrie, synthetische vezels, de glasindustrie, de papierindustrie, automotive, elektrisch en elektrotechnisch materiaal, ...
- De textielindustrie en de scheepsbouw, beide gehavend na de crisis van 1970;
- De kerncentrales te Penly en Paluel produceren meer dan 10 % van de Franse elektriciteit.

18. Pays de la Loire

...	Prefectuur:	Nantes
...	Inwoners:	3.455.000
...	Oppervlakte (km²):	32.082
...	Bbp (miljard euro):	94,1

Nantes

Deze regio telt vijf departementen: Loire-Atlantique, Maine-et-Loire, Mayenne, Sarthe en Vendée. Pays de la Loire behaalt de tweede plaats in Frankrijk op het vlak van landbouw, vooral met groenteteelt, fruit, zaden en paddenstoelen. De regio vertegenwoordigt 10 % van de Franse landbouwproductie, op 70 % van de oppervlakte van de regio. Ook de visvangst is hier zeer dynamisch en is goed voor 15 % van de Franse visvangst. Dit vertaalt zich in de aanwezigheid van talrijke viskwekerijen, niet alleen aan de kust, maar ook in de moerassige landelijke gebieden. Pays de la Loire is ten slotte een zeer belangrijke wijnbouwstreek: het is de belangrijkste Franse producent van witte wijn.

De voedingsmiddelenindustrie is dan ook de eerste industriële werkgever in de regio met 55.000 loontrekkenden. Internationale bedrijven, zoals Danone en Bahlsen, zijn aanwezig naast lokale Franse bedrijven, zoals Lactalis, Fleury Michon, Brioche Pasquier, LDC en Celia. Belangrijke producten uit deze regio zijn: LU koekjes, Rillettes du Mans, sardines de Vendée, Président camembert, Cointreau, meiklokjes, veldsla, zout van Guérande, de wijnen van Val de Loire, ... In zowel Nantes, le Mans als Angers is er een universiteit. Daarnaast huisvest de streek de 'Université catholique de l'Ouest' en zijn er 16 'grandes écoles' voor ingenieurs- en handelswetenschappen. De huidige kerncompetenties van onderzoek en ontwikkeling zijn historisch terug te brengen tot de voedingsmiddelentechnologie. Op het vlak van de voedingsmiddelentechnologie en de landbouwkunde, de scheikunde, de genetica, de toepasbare industriële processen, de gezondheid, ... worden tot op vandaag belangrijke onderzoeks- en ontwikkelingsinspanningen geleverd. In de industrie – buiten de voedingsmiddelenindustrie – wordt drie vierde van de werkplaatsen verzekerd door de grotere groepen:

- scheepsbouw: tweede Franse regio, met onder meer Aker Yards
- luchtvaart: Airbus, met twee sites te Nantes en Saint-Nazaire
- automotive: Renault te le Mans, Scania te Angers

Daarnaast is er ook de meubelindustrie, met om de twee jaar de beurs 'le Carrefour International du Bois' te Nantes voor professionelen (www.timbershow.com); de elektronische industrie met bedrijven zoals NEC, Thomson Electronics, Motorola, Alcatel en Philips; de kunststoffenverwerkende industrie met 250 bedrijven (waaronder als grootste namen Hutchinson, Manducher, Michelin en Draftex).

Dit is één van de regio's bij uitstek die jonge bedrijven stimuleert. Dat verklaart het overwicht aan kmo's (PME's), die hier een zeer gediversifieerd aanbod hebben voor Franse en internationale opdrachtgevers. Toch wist deze regio tot nog toe slechts een beperkt aantal buitenlandse investeerders aan te trekken.

Industrie in Aisne, Picardië

19. Picardië

...	Prefectuur:	Amiens
...	Inwoners:	1.890.000
...	Oppervlakte (km²):	19.400
...	Bbp (miljard euro):	44,6

Picardië telt drie departementen: l'Aisne, l'Oise en de Somme. De economie van deze regio wordt sterk beïnvloed door de ligging ervan. Middenin de driehoek Parijs–Londen–Brussel ligt Picardië, nabij Ile-de-France en nabij de dynamische metropool Rijsel, op het kruispunt van de grote Europese verkeersassen.

Wie aan Picardië denkt, denkt in de eerste plaats aan **landbouw**. Dit is immers de meest productieve Franse landbouwregio. Een derde van de suikerbieten, een kwart van de aardappelen en een vijfde van de worteltjes en peulvruchten komen uit deze regio. De activiteit hier beïnvloedt 'de industrie agroalimentaire' (IAA) of de voedingsmiddelensector aanzienlijk. Merken hier geproduceerd zijn: Bahlsen, Banette, Beghin-Say, Benco, Bonduelle, Candia, Champagne Pannier, Defial, Francine, Fruvita, Gourmet, Guigoz, Knorr, Lustucru, Marie, Miko, Mousline, Saint-Louis, ...

Traditionele sectoren in Picardië zijn de machinebouw, de metaalverwerking, de kunststoffenverwerking en de scheikunde. Andere succesvolle sectoren zijn: de automobielenindustrie, de vliegtuigbouw en de gezondheidsindustrie. www.e-picardie.net geeft een visueel overzicht van de bedrijfsgrootte en de lokalisatie van deze sectoren. Picardië is ook een goede vestigingsplaats voor de grotere nationale en internationale groepen. Daarvan zijn Whirlpool (elektrische huishoudapparatuur), EADS Airbus (luchtvaart), Saint-Gobain (industriële glas), Bonduelle (groenten), Dunlop en Goodyear (rubber), Procter & Gamble, Colgate, Bourgeois, Givenchy, L'Oréal et Yves Saint-Laurent getuige.

80 % van de handelstransacties verlopen met de EU. Ongeveer 20 % van de export is voor Duitsland bestemd (en Duitse bedrijven nemen een derde van de import voor hun rekening).

Ook de dienstensector wordt hier gepromoot. Twee sectoren verdienen extra aandacht:

- het grote aantal callcenters (en specialisten in de verwerking van telefonische gegevens) dat zich in Picardië vestigt;
- de toename van het aantal logistieke centra.

Twee clusters zijn aanwezig in deze regio:

- i-Trans (Picardië en Nord-Pas-de-Calais);
- Industries et Agro-Ressources (Picardië en Champagne-Ardenne).

'Desterboot' op de Seudre,
Charente Maritime

20. Poitou Charentes

...	Prefectuur:	Poitiers
...	Inwoners:	1.722.000
...	Oppervlakte (km²):	25.810
...	Bbp (miljard euro):	43,2

Poitou Charentes bestaat uit vier departementen: Charente, Charente-Maritime, les Deux-Sèvres en Vienne. Toerisme is hier de industrie bij uitstek, met onder andere îles de Ré en île d' Oléron. Het economisch netwerk bestaat hier grotendeels uit kleinere bedrijfjes, met minder dan twintig personen. Het gebied heeft een uitstekende infrastructuur; al de departementshoofdsteden worden door de TGV aangedaan.

Voor de **oesterteelt** is Marennes-Oléron de belangrijkste Franse regio. Na de regio Parijs is dit ook de **tweede Franse graanverbouwer** (maïs, tarwe, ...). De rijkdom van Poitou Charentes wordt hoofdzakelijk door de bodem voortgebracht. Met de productiecijfers van vlees, boter, geitenteelt en kazen worden nationale ereplaatsen behaald. De tewerkstelling in de primaire sector is hier tweemaal zo hoog als het Franse nationaal gemiddelde.

In Charente-Maritime is de **nautische industrie** bijzonder actief. De sectoren van de scheepvaart of watersport boeken hier een jaarlijkse omzet van 330 miljoen euro. 65 % is bestemd voor export; elk jaar is er de Europese topbeurs 'Grand Pavois'.

De industrie zorgt hier voor 18 % van de tewerkstelling. Ze bestaat grotendeels uit regionaal sterk verankerde bedrijven zoals Heuliez (vrachtwagenconstructie), Leroy-Somer (wereldwijd marktleider voor kleine elektrische motoren) en al de bedrijven die werken met cognac (Hennessy, Martell, ...). Dit product is wereldwijd gekend en is goed voor ongeveer een vijfde van de regionale export. Ook grote nationale bedrijven zoals Alstom, Rhodia, Actaris, Thales, Saint-Gobain en Schneider zijn hier vertegenwoordigd. Belangrijke sectoren zijn nog de automobiellindustrie en de voedingsmiddelenindustrie (o.a. melkpoeder).

Voor de tewerkstelling is de tertiaire sector de belangrijkste, goed voor 69 % van de jobs. In vergelijking met het Franse nationale gemiddelde, is de administratieve, commerciële en financiële dienstverlening aan personen en huishoudens oververtegenwoordigd; advies- en dienstverlening (consultancy), transport en onderzoek en ontwikkeling zijn ondervertegenwoordigd. Een rariteit is het stadje Niort, met 58.000 inwoners, dat na Parijs het belangrijkste centrum voor verzekeringen is (Macif, Maaf en Maif).

De Provence is
een toeristische toplocatie

Goede wijn behoeft geen krans!

Met 34 miljoen toeristen en met 300 dagen zon per jaar is dit een mondiale toplocatie. Met 883 km kustlijn, de grootste mediterrane zeehaven van Frankrijk, een excellente TGV-verbinding met Parijs, luchthavens te Nice, Marseille en Toulouse heeft de regio alle troeven in handen om zowel business als toeristen aan te trekken.

Werkgelegenheid troeft!
Van de grootste twintig particuliere werkgevers uit de regio hebben er 13 meer dan 1000 werknemers.

21. Provence-Alpes-Côte d'Azur (PACA)

...	Prefectuur:	Marseille
...	Inwoners:	4.818.000
...	Oppervlakte (km²):	31.400
...	Bbp (miljard euro):	137,0

Na Ile-de-France en Rhône-Alpes is Provence-Alpes-Côte d'Azur de **derde grootste Franse regio**. Het is ook de derde regio wat uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling betreft. Er zijn zes technologieparken – waaronder Sophia Antipolis – waar 13.800 onderzoekers actief zijn.

De sterkte van deze regio is af te lezen uit de verscheidenheid aan bedrijven, actief in zeer diverse sectoren:

- Zeetechnologie: goed voor 60.000 werknemers, 68 onderzoeks- en ontwikkelingscentra, specialisatie in safety en security en in duurzame ontwikkeling. Leidende bedrijven zijn: DCN, Thales, CNIM, Veolia, Ifremer, Siemens, ...
- Energie: de tweede grootste hydro-elektrische site en de derde grootste energieproducent uit biomassa en wind-energie. Hier zijn 120 industriële actoren present met 55.000 werknemers. Belangrijke bedrijven zijn: ITER, CEA, Areva, Suez, Helion, ...
- Chemicaliën en petrochemicaliën: goed voor 18.000 werknemers, 140 bedrijven en 30 % van de totale Franse raffinagecapaciteit. Hier zijn Air Liquide, Atofina, Basell, Lyondell, Ineos, Shell, Total, ... actief;
- Telecommunicatie, met 10.000 werknemers. Hier is één van Europa's grootste centra voor de ontwikkeling van en de dienstverlening aan deze sector gelegen. Bedrijven zijn onder meer Cisco Systems, Infineon Technologies, W3C, IBM, AT&T, ...
- Lucht- en ruimtevaart: de vierde grootste industriële cluster met 250 bedrijven is hier actief. 6.000 werknemers werken bij onder meer Eurocopter (marktleider, productie van helikopters), Dassault, Piaggio, Alcatel Alenia Space, Snecma Moteurs, ...
- Milieutechnologie: het is de derde belangrijkste regio voor dit onderzoeksgebied, met 500 bedrijven. In het 'Europôle de l'Arbois' is een wetenschapspark gevestigd met Véolia, Groupe Ortec, Suez, Sour, Dalkia, ...
- Logistiek en transport: in deze regio zijn 10 grote logistieke platformen ingeplant. Bedrijven zijn onder meer CMA/CGM, Katoennatie, Danzas, ...

Een van de grootste *filières* in Provence-Alpes-Côte d'Azur is de voedingsmiddelenindustrie: de tweede werkgever uit de regio. Als

Mediterraan dieet

Onderzoeken we, in de samenstelling van het mediterrane dieet, het deel dat in Provence-Alpes-Côte d'Azur wordt geproduceerd:

Onderdeel v/h

mediterraan dieet:	PACA vertegenwoordigt:
- vers fruit	- 25 % van de appels
	- 40 % van de peren
	- 27 % van de perziken
	- 30 % van de kersen
- verse groenten	- 25 % van de salades
	- 29 % van de tomaten
	- 49 % van de courgettes
- olijfolie	- 55 % van de Franse olijven
- wijn	- 12 % v/d AOC-productie
- graan en zetmeel	- 68 % v/d nat. rijstproductie
- kaas en yoghurt	- niet beschikbaar
- vis	- niet beschikbaar

Meer weten?

Meer over de voedingsmiddelensector, de lucht- en ruimtevaart, de defensie-industrie, audiovisuele multimedia, biotechnologie, cosmetica-industrie, water- en milieutechnologie vindt u op www.mder-paca.com (Mission de Développement Economique Régional).

een van de weinige PACA-filières beschikt deze over twee structuren ter bevordering van de activiteiten:

- CRITT, het technologietransfercentrum,
- FRIAA, de regionale federatie van de sector.

De buitengewoon goed ontwikkelde sector wordt daarnaast ook ondersteund door talrijke onderzoekscentra: de universiteit van Aix-Marseille, INRA, CNRS, CRITT als interface tussen onderzoek en industrie, ...

22. Rhône-Alpes

... Prefectuur:	Lyon
... Inwoners:	6.058.000
... Oppervlakte (km²):	43.698
... Bbp (miljard euro):	182,6

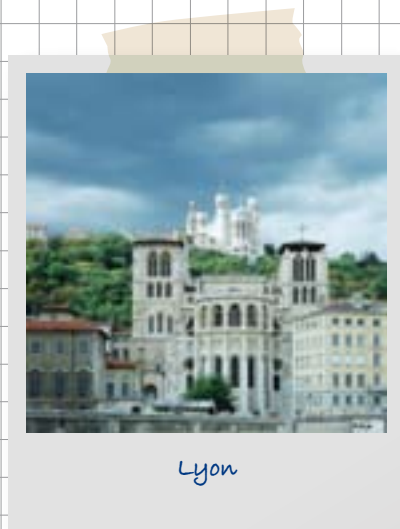
Rhône-Alpes is een **zeer dynamische regio**, met acht departementen: l'Ain, l'Ardèche, la Drôme, l'Isère, la Loire, le Rhône, la Haute-Savoie en Savoie. Het is de tweede grootste Franse regio na Midi-Pyrénées; het is de tweede Franse regio inzake bbp én inzake bevolking (na Ile-de-France). Rhône-Alpes behoort tot de 15 Europese regio's die de meeste welvaart creëren.

Ook op het vlak van octrooiaanvragen scoort de regio hoog, namelijk op de negende plaats in de Europese Unie. Technologie en innovatie zijn dan ook belangrijke troeven van de bedrijven hier. Ze worden ondersteund door een groot opleidingspotentieel, dat onder meer voorziet in de scholing van een op zes Franse ingenieurs. De parel aan de kroon van onderzoek en ontwikkeling is de aanwezigheid van de laboratoria van de CERN (Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire) te Grenoble.

Deze regio is zeer open en internationaal gericht. Rhône-Alpes heeft immers niet alleen een ideale geostrategische ligging, maar ook een excellente infrastructuur (TGV, luchthaven, ...). Daarnaast spelen de aanwezigheid van buitenlandse vestigingen, de duidelijke positionering van de PMI's in exportmarkten – ook buiten de Europese Unie, ondersteund door 'les Grandes Ecoles de Management' – en 1500 Franse filialen in het buitenland een belangrijke rol in de economische dynamiek.

Logisch, dat deze bloeiende regio een magneet is voor industriële investeringen (goed voor ongeveer 10 % van de totaliteit).

- Industriële activiteiten zijn: de textielindustrie, de machinebouw, de elektronica, de kunststoffenverwerking, de voedingsmiddelenindustrie, de farmaceutische en de

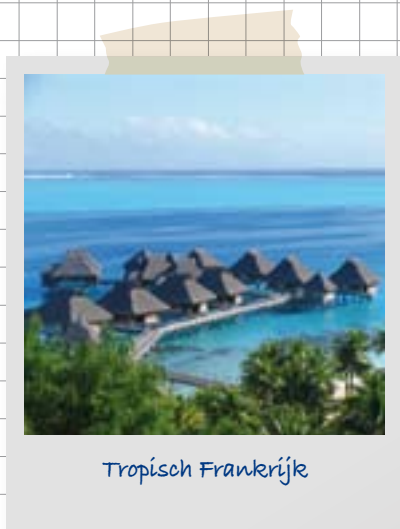
- scheikundige industrie;
- De voedingsmiddelenindustrie telt diverse bedrijfjes gespecialiseerd in het pekelen van voedsel, de kaasmakerij, het versnijden van vleeswaren, koekjesfabrieken, ... Deze kunnen een beroep doen op de technologische onderzoekscluster Alimentec te Bourg en Bresse;
- Sectoren zoals de machinebouw, de kunststoffenverwerking en de textielindustrie zijn in een continue strijd verwickeld om hun competitiviteit te vrijwaren;
- Sectoren zoals informatica, ontwikkeling van nieuwe materialen, biotechnologie en gezondheidsindustrie kennen een economische bloeiperiode;
- Inzake energievoorzieningen zijn er thermische- en kerncentrales en men exploiteert in de Rhônevallei ook windenergie. De regio is dan ook de grootste elektriciteitsproducent. Te Pierrelatte is een belangrijke uraniumverrijkingsinstallatie gevestigd;
- De vallei van Grésivaudan in de regio van Grenoble staat bekend als het Europese Silicon Valley;
- Daarnaast zijn in Crolles STMicroelectronics (halfgeleiders), Motorola en Philips aanwezig, bedrijven die zorgen voor duizenden jobs.

Op de webstek van de Kamer van Koophandel en Industrie (www.rhone-alpes.cci.fr, 'Synthèse générale', 'Panorama de l'économie régionale') wordt de opvolging in het economisch weefsel als belangrijk aandachtspunt vermeld: in 2003 wachtten 40.000 industriële ondernemingen op middellange en korte termijn op een overnemer.

Ondanks haar belangrijke economische positie, is Rhône-Alpes ook een groot agrarisch gebied. De inkomsten van de landbouwers evenaren echter het nationale gemiddelde niet. De tewerkstelling in de primaire sector bedraagt 4,9 %. Naast een gediversifieerde teelt van vee en gewassen, is de productie van wijn belangrijk voor deze regio. De wijnen 'Côtes du Rhône' zorgen ervoor dat de regio de vierde Franse producent van wijn is.

De dienstensector staat vooral sterk in het bank- en verzekeringswezen (Lyon) en in logistiek, door de goede locatie van de regio en de uitstekende infrastructuur (TGV, autosnelwegen, luchthavens, Alpijnse tunnels).

Toerisme is, zoals bijna overal in Frankrijk, een belangrijke bron van inkomsten, zowel in de winter als in de zomer. Daar zijn de thermale bronnen en skipistes niet vreemd aan.

23. De DOM

Zoals eerder vermeld in dit boekje is Frankrijk onderverdeeld in 22 regio's, 96 departementen en zijn er nog overzeese gebieden. Sinds 2003 is het statuut DOM-TOM veranderd. De 4 DOM's (*Départements d'outre-mer*: Guadeloupe, Martinique, Frans-Guyana, la Réunion) zijn DOM-ROM's (*Départements et régions d'outre-mer*) geworden en de TOM's (*Territoires d'outre-mer*: Frans-Polynesië, Nieuw-Caledonië, Wallis en Futuna) zijn COM's (*Collectivités d'outre-mer*) geworden. In 2011 wordt het eiland Mayotte eveneens een overzees departement, zodat het aantal DOM zal stijgen van 4 naar 5.

De DOM

Hoewel Guadeloupe, Martinique, Frans-Guyana en la Réunion tot Frankrijk behoren, hebben ze niet dezelfde autonome economische dynamiek. De economische toestand wordt er hoofdzakelijk door het toerisme bepaald en over het algemeen is er een hoge werkloosheid.

DOM	Primaire sector	Secundaire sector	Tertiaire sector
Martinique	Suikerriet, banaan, ananas, ...	Gekenmerkt door kleinere bedrijven (o.a. rum)	Toerisme is belangrijkste sector, voor landbouw
Guadeloupe	Banaan, suikerriet, meloen, visvangst	Verwerken van rum en suiker. Belangrijkste importproducten: cement en tarwe	Toerisme ondervindt concurrentie (Dominicaanse Republiek, Cuba, ...)
Frans-Guyana	Waardevol tropisch hout, garnalen, suikerriet, rijst, fruit	Ruimtevaartcentrum te Kourou. Ruimtevaart, bouwnijverheid, rum, goud, ...	
Réunion	Suikerriet, tabak, geraniums, vanille, visvangst	Bouwindustrie Voedingsmiddelenindustrie	Toerisme, IT-diensten

Voor deze 'tot het Franse grondgebied behorende gemeenschappen van de overzeese gebiedsdelen' geldt nog een indirecte belasting: *l'Octroi de Mer*. Initieel gold deze enkel voor geïmporteerde goederen. Later werd ze, bij beslissing van de Europese Raad, ook van toepassing op lokaal geproduceerde goederen. Het tarief van deze oude belasting (steunt op het droit de poids uit 1670) wordt bepaald door de regionale raden. Voor verdere uitleg over de tarifiering kan u terecht op www.douane.gouv.fr.

Meer weten? Voor specifieke marktinformatie kan u de officiële webstek www.outre-mer.gouv.fr raadplegen.

2.2 Distributiekkanalen, agenten en contracten

In het vorige hoofdstuk kon u de meest interessante troeven per regio terugvinden. In dit hoofdstuk bekijken we via welke manier we de Franse markt kunnen benaderen. Het belangrijkste distributiekanaal in Frankrijk is ongetwijfeld de grootdistributie.

1. Grootdistributie

De grootdistributie is het geheel van winkels die op georganiseerde wijze producten verkopen op een relatief grote oppervlakte, meestal via zelfbediening. In Frankrijk onderscheidt men diverse types winkels: de hypermarkt (meer dan 2500 m²), de supermarkt (400 tot 2499 m²), de 'grand magasin' of department store en de hard-discountwinkel. Een overzicht:

- Er zijn ongeveer **1695 hypermarkten** in Frankrijk, met een gemiddelde oppervlakte van 5542,60 m². Om de naam hypermarkt te verdienen, moet de oppervlakte van het verkooppunt meer dan 2500 m² bedragen en moeten er minstens 20.000 referenties (producten) aanwezig zijn. De omzet van de Franse hypermarkten bedroeg in 2007 negentig miljard euro. Onder de ketens die hypermarkten bezitten, bevinden zich Auchan, Cora, Carrefour, Casino en E.Lerclerc. Vele van deze ketens zijn ook in het buitenland aanwezig.
- De **supermarkten** (met een gemiddelde oppervlakte van 1308,73 m²) zijn veel talrijker aanwezig (5154) dan de hypermarkten. De gemiddelde grootte van de Franse supermarkt is 1000 m². De gezamenlijke omzet bedraagt 65 miljard euro. Heel wat supermarkten worden gerund op franchisebasis. Bekende namen in deze categorie zijn Champion (deel van de groep Carrefour), Casino en Atac.
- De **superettes** of buurtwinkels (2837 met een gemiddelde oppervlakte van 236,31 m²) bevinden zich in het centrum van de steden en in de dorpen. Voorbeelden zijn hier Shopi, Marché U, Huit à huit en Ecomarché. Hun verkoopoppervlakte bedraagt 120 tot 300 m². Hun hoofdactiviteit is meestal voeding en ze trachten de traditionele kruideniers- en voedingszaak te vervangen. Deze superettes behoren echter ook toe aan de grote groepen waardoor ze concurrentiële prijzen kunnen bieden. Hun gezamenlijke omzet bedroeg in 2007 29 miljard euro. Ook deze sector telt heel wat franchises.
- De 4452 **harddiscountketens** (met een gemiddelde oppervlak-

te van 713,27 m²) trachten de consument vooral via hun prijzen te bekoren. De inrichting van de winkel is vaak rudimentair en 'basic'. De oppervlakte bedraagt 400 tot 1200 m² met een gemiddelde van 600 m². Het aantal referenties is een stuk lager dan bij de traditionele supermarkten en kan in bepaalde gevallen zelfs onder de duizend gaan. Bekende namen zijn Ed, Leaderprice, Franprix, Aldi en Lidl. Deze mode is overgewaaid uit Duitsland, waar harddiscount een veel grotere plaats inneemt in de grootdistributie. Het zijn zeker niet enkel de lagere inkomens die hun inkopen doen bij de harddiscount. Hoewel het grootste deel van het publiek bestaat uit studenten en jongeren (25 tot 40 jaar), komen ook kaderleden hier hun inkopen doen. De harddiscount evolueert trouwens meer en meer naar een softdiscount waarbij zelfs bekende merkproducten een plaats krijgen in de rekken.

- De **Cash & Carry**: Deze markt wordt in Frankrijk vooral door de Metro-keten gedomineerd.
- De handelszaken die vooral non-food verkopen, worden **grands magasins** genoemd; ze halen minder dan een derde van hun omzet uit voeding en hebben een oppervlakte van ten minste 2500 m². Er zijn er meer dan 100 in Frankrijk, waaronder de Galeries Lafayette, BHV, Printemps en Le bon marché (www.lebonmarche.fr). De winkels in deze categorie die minder dan 2500 m² groot zijn, noemt men **magasins populaires** (meestal rond de 1500 m²). Ook deze winkels hebben een uitgebreid assortiment non-food (vb. www.monoprix.fr).
- Ten slotte zijn er nog de **gespecialiseerde ketens** of '*grandes surfaces spécialisées*'. Deze handelszaken richten zich op een bepaald segment zoals sport, cultuur etc. Bekende namen zijn Fnac, Virgin, Decathlon, Go sport, Darty en Conforama. De oppervlakte bedraagt 1000 tot 10.000 m². Alle ketens van dit type gebruiken aankoopcentrales om het assortiment van producten in hun winkels samen te stellen en te onderhandelen. Naast een nationale aankoopcentrale, zijn er vaak regionale aankoopcentrales die al dan niet een beperkte autonomie hebben. Om op efficiënte wijze te prospecteren, dient men een duidelijk onderscheid te maken tussen de vennootschappen, de winkels/ketens en de aankoopcentrales. Aankoopcentrales bestuderen de markt en de prijzen, zetten producten op een referentielijst en stellen deze ter beschikking van winkels of lokale aankoopplatforms.

Meer over de grootdistributie?

Flanders Investment & Trade maakte een sectorstudie over de grootdistributie in Frankrijk. Hierin vindt u ondermeer een overzicht van de verschillende hypermarkten en winkelcentrales. Deze studie kan u downloaden op de website www.flandersinvestmentandtrade.be onder de rubriek "marktkennis".

Marktaandeel per soort winkel in Frankrijk (2006) in %					
Type	Aantal	Oppervlakte		Werknemers	
		Totaal	Gemidd.	Totaal	Gemidd.
Hypermarchés	1.372	7.918.000	5.771	276.227	201
Supermarchés	5.573	6.859.240	1.231	164.505	30
Maxi Discount	3.741	2.442.288	653	34.627	9
Grands Magasins	104	775.500	7.457	23.802	229
Magasins Populaires	273	480.636	1.761	15.164	56
Freezer Centers	755	197.625	262	2.321	3
Bricolage	3.178	7.050.496	2.219	67.810	21
Jardineries	1.302	4.070.605	3.126	15.633	12
Lisa	1.852	1.024.135	553	6.717	4
Electro-ménager	1.481	2.338.185	1.579	15.372	31
Habillement	2.380	2.406.789	1.011	29.778	13
Sport	2.462	1.782.970	724	29.799	12
Jouet	926	596.232	644	5.181	6
Culture & Loisirs	364	460.791	1.266	13.244	36
Parfumeries	1.718	281.084	164	12.295	7
Parapharmacies	272	42.883	158	1.406	5
Total	27.753	38.727.459	1.395	713.881	28

2. Marktbenadering

U kan gebruikmaken van verschillende distributiekkanalen om uw producten op de markt te brengen: de directe verkoop; de invoerder, de commerciële tussenpersonen zoals de handelsagent en VRP; een bureau de liaison, een bijhuis of een dochteronderneming; domiciliëring en bedrijventcentra; een bureau de liaison of représentant isolé de Firme étrangère, een portage.

Directe verkoop

Een eerste benadering bestaat erin de buitenlandse klant direct te bewerken zonder de steun van een verkooporganisatie in Frankrijk. Dit lijkt de meest evidente, maar is niet noodzakelijk de makkelijkste en efficiëntste manier; Frankrijk is en blijft een zeer gesloten markt. Maar áls men voldoende gewapend is om de grootdistributie aan te pakken, is deze aanpak op termijn de meest rendabele. Tussenpersonen helpen vaak bij een eerste introductie, maar de centrales verwachten snel een rechtstreekse benadering. Bovendien spreekt het voor zich dat de commissie die gewoonlijk wordt betaald aan een agent, van uw marge moet.

Invoerder (l'importateur-distributeur-grossiste)

Een tweede manier om de Franse markt te benaderen, is via een invoerder. *L'importateur, le distributeur of le grossiste* is dan volledig verantwoordelijk voor de distributie van uw goederen. Deze tussenpersoon koopt en verkoopt in zijn eigen naam, voor zijn eigen rekening en voor zijn eigen risico. Hij is dus onafhankelijk ten opzichte van zijn eigen cliënteel, maar ook ten opzichte van u, als Belgische leverancier.

De keuze van de kopers, de prijszetting, de verkooppromotie, de klantendienst, ...: dat alles valt onder de verantwoordelijkheid van de importeur. Hij wordt niet vergoed op commissiebasis, maar door de winsten die hij maakt op de verkoop.

Wanneer de distributeur zijn verkoop door een grote reclame-campagne of wervende actie ondersteunt, verwerft hij veelal de verkoopexclusiviteit voor een bepaald geografisch gebied of voor een welbepaalde doelgroep. Deze stap levert trouwens ook meerwaarde op voor u, als Vlaamse exporteur. U kan de Franse tussenpersoon immers vragen zich te verbinden om een bepaalde omzet te realiseren, om eventueel een atelier te onderhouden, om een klantendienst en reclamecampagnes te organiseren, om uw merk te beschermen en om de nodige commerciële informatie te verstrekken.

Commerciële tussenpersonen (handelsagent/VRP)

Wil u niet werken via een distributeur, en wil u ook geen eigen distributienet opzetten, dan kan u de lokale markt bewerken via een tussenpersoon. Deze lokale verkoper kent de markt met al zijn gewoontes en gebruiken. De Franse koper waardeert deze lokale aanpak veelal. Het juridische statuut van deze tussenpersonen of -bedrijven durft echter nogal te verschillen. Als u uw producten op de Franse markt wenst te brengen via een tussenpersoon, dan heeft u de keuze uit een handelsagent of een VRP (*Voyageur, Représentant et Placier*).

Handelsagent

De handelsagent is een onafhankelijke tussenpersoon die zich engageert tegenover zijn opdrachtgever om in zijn naam, voor zijn rekening en – in principe – ook op risico van de opdrachtgever, een bepaalde markt te bewerken. Zijn activiteit zal vooral bestaan uit het prospecteren en het doorgeven van bestellingen, die door de opdrachtgever worden uitgevoerd en gefactureerd.

De handelsagent werkt op basis van commissies op de verkoop, maar hij kan ook supplementaire vergoedingen ontvangen. Hij verstrekt u uiteenlopende commerciële informatie (concurrentie, prijs, nieuwe producten, ...).

De spelregels voor de handelsagent

- hij werkt autonoom; dit is bepalend voor het verschil met de reiziger of loontrekkende handelsvertegenwoordiger (zie verder);
- de handelsagentuur heeft een duurzaam karakter; vandaar het verschil met de makelaar;
- hij bemiddelt bij commerciële transacties. Hij bereidt de bestelling voor en verzekert de opvolging, hij neemt contact met mogelijke kopers en bouwt relaties op. Hij koopt dus geen goederen om ze nadien te verkopen. In de meeste gevallen is het de agent zelfs niet toegestaan om bestellingen te bevestigen: het is aan te bevelen dit te regelen in het contract. Meestal moeten de bestellingen goedgekeurd worden door de opdrachtgever. Deze behoudt zo controle over de volumes van de bestellingen en de prijzen, waardoor hij zijn productie beter kan plannen;
- hij werkt in ruil voor een vergoeding, een commissie, wat hem onderscheidt van een afgevaardigde;
- hij werkt voor rekening en risico van de principaal, maar ook in zijn naam;
- de vorm van het contract is vrij;
- zijn statuut is conform de actuele Europese richtlijn.

Nadeel is evenwel dat het niet makkelijk is om als buitenlands bedrijf een handelsagent te vinden. Om uw zoektocht kracht bij te zetten, kan u via Flanders Investment & Trade een gesprek aanvragen met de Vlaamse Economische Vertegenwoordiger. Of u kan ook via de gespecialiseerde pers op zoek gaan. De maandelijkse uitgave 'L'Agent Commercial', bijvoorbeeld, van de federatie van Franse handelsagenten, wordt bij een breed professioneel publiek verspreid. U kan er een advertentie in laten opnemen via de website www.comagent.com.

Het contract van de handelsagent

Laat u, voor het opstellen van een contract, zeker adviseren door gespecialiseerde juristen om onnodige kosten en verrassingen te vermijden. Het is al te verleidelijk om een fotokopietje van een contract aan te passen.

- Tussen de Principaal (uzelf)
- Naam van de firma
- De juridische vorm
- Het kapitaal
- Het handelsregisternummer
- Het adres
- De naam van de vertegenwoordiger
- Hierna genoemd de Lastgever enerzijds

En uw agent
Zijn naam
Zijn adres
Zijn speciaal handelsagentnummer (RSAC)

Hierna genoemd Handelsagent anderzijds

U dient te preciseren dat het contract conform de wet van 25 juni 1991 en zijn decreten is.

§1 – Mandaat
Datum van aanvang van contract. Gedetailleerd aangeven van alle producten waarvoor u vertegenwoordiging geeft (eventueel in een bijlage).

§2 – Sector en exclusiviteit
Nauwkeurig het geografische gebied preciseren waarin de handelsagent uw vertegenwoordiging op zich neemt: departementen en regio's.

§3 – Klanten
Nauwkeurig aangeven: type(s) van klant(en) die uw handelsagent kan bezoeken en waarop hij commissieloon zal ontvangen (bv.: warenhuizen).

§4 – Continuïteit van de taken van de handelsagent en niet-concurrentie
De verbintenissen en de taken van uw handelsagent tegenover u. De handelsagent moet, in die bepaalde sector, waken over uw belangen. Hij mag er geen concurrerende producten vertegenwoordigen.

§5 – Uitvoermodaliteiten van het mandaat
In te vullen in overeenstemming met uw agent.

§6 – Informatie en niet-concurrentie uitgaande van de lastgever
In te vullen in overeenstemming met de opdrachtgever.

§7 – Commissies

Artikels 2 en 3 bevatten het bedrag van de commissie (meestal een percentage) en de basis waarop de commissie zal berekend worden. Benadrukken hoe bestellingen moeten worden doorgegeven. U dient ook de periodiciteit, en de voorwaarden van de betaling van de commissies te preciseren. Commissies zijn in principe verschuldigd vanaf het ogenblik dat de handelsagent een contract heeft gesloten voor de principaal. Van deze regeling kan echter afgeweken worden door een clause in het contract op te nemen. Zo kan men overeenkomen dat de commissie slechts verschuldigd is bij levering, bij de afgifte van de factuur of na betaling van de factuur.

88 – Duur van het contract
De datum van ingang van het huidig contract en de opzegtermijn
preciseren in geval van verbreking van het contract (kan varië-

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ren naargelang de duur van het contract) én de manier waarop het contract kan verbroken worden.

§9 – Vergoedingen in geval van verbreking

Herhalen van artikels 12 en 13 van de wet van 25 juni 1991.

§10 – Overbrenging van het contract door de agent

Rechten en plichten die gepaard gaan met de overbrenging van het contract.

§11 – Overbrenging van het contract door de lastgever

Identiek aan artikel 10.

§12 – Verplaatsingskosten

Preciseren met welke verplaatsingen rekening wordt gehouden.

§13 – Geschillen

De arrondissementsrechtbank waartoe, conform de wet, uw agent behoort.

Het contract kan uiteraard – op uw vraag of van uw agent – nog andere artikels bevatten. Voorwaarde is uiteraard dat deze artikels de wet met betrekking tot het beroep van handelsagent respecteren. Zo kan u een niet-concurrentieclausule opnemen, die geldt bij verbreking van de overeenkomst. Deze kan het cliëntèle, de sector en het type koopwaar afbakenen en is beperkt tot een duur van twee jaar.

U dient het contract in tweevoud op te maken, elk blad door u en uw agent te laten paraferen, en af te sluiten met de datum en handtekening van u en uw agent.

Een contract opstellen in het Frans of in het Engels is geen must. In uw eigenbelang is het wel noodzakelijk de verstaanbaarheid voor beide partijen, in welke taal ook, te verzekeren. Bovendien moet u ervan uitgaan dat bij een geschil de gerechtstaal Frans is. In dit geval moet u, bij gebruik van een andere taal, het contract en alle relevante stukken laten vertalen. Men raadt dan ook aan contracten te gebruiken in de landstaal van de rechter aan wie zij eventueel moeten worden voorgelegd. Maak ook een interne vertaling voor uw bedrijf.

VRP (Voyageur, Représentant et Placier)

Volgens het Franse recht bestaat er, naast de handelsagent, een tweede vorm van commerciële vertegenwoordiging: de VRP. Deze valt juridisch onder het arbeidsrecht, maar door zijn grote vrijheid inzake werkorganisatie staat de VRP dicht bij de handelsagent. Zijn takenpakket is bijna identiek: in naam van of voor rekening van één of meer opdrachtgevers verzorgt hij prospectie en professionele klantenbezoeken met het oog op het onderhandelen over en/of het sluiten van commerciële transacties.

Er zijn in Frankrijk ongeveer 150.000 VRP's actief. Maar door hun

Meer weten?

Voor de vergelijking van de statuten van een handelsagent en die van de VRP kan u terecht in het landendossier van Frankrijk op www.flandersinvestmentandtrade.be.

statuut, eigen aan het Franse recht, is deze vorm van vertegenwoordiging geen rooskleurige toekomst beschoren. Flanders Investment & Trade raadt deze dan ook niet aan. De VRP heeft een arbeidscontract met zijn werkgever: de gewone regels van het arbeidsrecht en van het sociaal recht zijn van toepassing. De inkomsten van de VRP zijn aan een apart fiscaal systeem onderworpen. De VRP dient in het bezit te zijn van een '*carte d'identité professionnelle de représentant*', af te geven door de prefectuur van zijn woonplaats. Hiervoor dient hij in het bezit te zijn van een werkgeversverklaring.

De eigenheden van de VRP

- Het gaat om een persoon: een bedrijf kan geen handelsvertegenwoordiger zijn;
- Hij/zij is een bediende;
- Hij/zij is onderworpen aan de autoriteit van zijn werkgever;
- De verloning is een vast salaris, een commissie of een combinatie van beide. Vermits de handelsvertegenwoordiger een bediende is, garandeert de wet in bepaalde gevallen een minimumloon;
- Hij/zij heeft recht op sociale zekerheid: bedrijven moeten rekening houden met de bescherming van het arbeidsrecht die hun tussenpersonen kunnen inroepen.

De wetgeving

Het statuut van de VRP is beschreven in het Frans arbeidswetboek. Daarnaast zijn een aantal bindende collectieve conventies ondertekend tussen de patronale confederatie en de professionele confederaties van de VRP: het nationaal interprofessioneel akkoord (L'Accord National Interprofessionnel) van 22 juni 1970 over de werkzekerheid (la sécurité de l'emploi) van de VRP en de collectieve conventie van de VRP van 3 oktober 1975.

Een bureau de liaison, een bijhuis (succursale) of een dochteronderneming (filiale)

Zowel een bureau de liaison, een bijhuis als een dochteronderneming zijn beter voor de verkoop in het buitenland dan louter vertegenwoordiging. Vooral voor uw klanten kan de inplanting van een of meer lokale opslagplaatsen voordelen hebben: u kan kopers administratieve formaliteiten besparen die de import van goederen met zich meebrengt en u kan de levertermijnen verkorten en zo korter op de bal spelen. Het komt in Frankrijk trouwens goed over om een plaatselijke vestiging te hebben, hoe klein die ook is. U geeft immers blijk van een duurzamer engagement. Deze organisatievormen vergen anderzijds een sterker engagement en belangrijkere investeringen; de kosten zijn hoger. Als Belgisch bedrijf dient u een keuze te maken tussen de oprich-

ting van een 'bureau de liaison' – een vestiging die geen apart juridisch statuut heeft – of een 'succursale': een bedrijf dat onder het Frans recht valt (filiaal) en dat speciaal voor dit doel is opgericht of voordien al bestond (en door u overgenomen).

De term '*filiale*' dekt in het Frans een andere lading. '*La filiale*' is in Frankrijk een volwaardig bedrijf met eigen rechtspersoonlijkheid, in tegenstelling tot '*la succursale*'. De keuze tussen een '*bureau de liaison*' of een filiaal/succursale hangt vooral af van fiscale, juridische en commerciële beschouwingen. Zo laat een '*filiale*' – als autonome juridische entiteit – door haar flexibiliteit een betere opsplitsing van de economische activiteit toe. Bovendien wordt het aanzien als een Frans bedrijf. Het imago van een '*filiale*' is dan ook beter dan dat van een bijhuis (*succursale*).

Domiciliëring en bedrijvent centra

Bij een aantal privébedrijven, zoals SDM, SERVCORP, ASKEA, REGUS, GARONOR en GBC, maar ook bij de Kamers van Koophandel te Parijs en Rijsel kan u een 'voorlopige aanwezigheid' creëren. Deze centra zorgen op uw vraag voor telefonisch onthaal, het doorsturen van de correspondentie, ... U betaalt een vast bedrag, dat alleszins lager is dan de vaste kosten voor een eigen vestiging. Sommige spelers verhuren ook volledig ingerichte kantoorruimtes en opslagplaatsen. Domiciliëring kan ook via de *Chambre de Commerce Franco-Belge* (ccfb) te Rijsel.

Bureau de liaison of représentant isolé de Firme étrangère

Deze statuten zijn flexibele vormen van een 'stabielere' aanwezigheid. De vertegenwoordigingen zijn vrijgesteld van btw en vennootschapsbelasting. Het bureau de liaison kan slechts één werknemer tellen. De oprichting van ondernemingen in Frankrijk is grotendeels geregeld in de artikelen L-151 en volgende van de '*Code de Commerce*'. U vindt heel wat nuttige informatie hierover op www.apce.com.

Portage

Door '*portage*' zorgt een Franse vennootschap voor de aanwerving en de sociale verplichtingen van de personen die u aanwerft. U sluit met het bedrijf een eenvoudig contract van dienstverlening. Deze formule wordt vaak aangeboden door en voor consultants die een tijdelijke opdracht uitvoeren. Op termijn is dit een dure formule, aangezien de '*société de portage*' uiteraard een commissie aanrekent.

2.3 Concrete aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk doen we u een aantal concrete aanbevelingen die het zakendoen met Frankrijk kunnen vergemakkelijken. Zo geven we u tips over de zakelijke gedragscode; het betalingsverkeer en de administratie; productvereisten en verpakkingsverordeningen. Vervolgens nemen we de belangrijkste industriële sectoren en de beurzen onder de loep. Als laatste thema behandelen we ook de focus van Frankrijk op 'Onderzoek en Ontwikkeling', met de vele clusters of typische 'pôles'.

1. Zakelijke gedragscode

Onderhandelen in Frankrijk kost tijd. Vele Fransen zijn niet onmiddellijk geneigd ter zake te komen. Ze zijn zéér gevoelig voor goede persoonlijke contacten. Wees dus voorbereid en weet dat u aan uw eerste zakelijke contacten gemengde gevoelens kan overhouden: misschien is u of uw verkoper razend enthousiast, maar moet u toegeven dat er op zakelijk vlak nog niets bereikt is; misschien heeft u het gevoel te verzanden en moet u geduld leren oefenen; misschien heeft u het gevoel dat alles kan, maar toch niets lukt.

Persoonlijke contacten dienen daarom frequent en grondig te worden onderhouden. De Fransen staan bekend als chauvinisten. Enig doorzettingsvermogen is noodzakelijk om het vertrouwen te winnen. Wellicht blijft men u vertellen dat een Franse leverancier vrijwel om de hoek zit en razendsnel kan leveren.

Handigheid, vindingrijkheid, improvisatietalent en welsprekendheid zijn dan ook belangrijke troeven. Een zekere flair en luchtig optreden behoren tot de Franse levensstijl. Zin voor humor en ongedwongenheid zijn vooral bij langere onderhandelingen behulpzaam. In vergelijking met Duitsland gaat men minder gestructureerd te werk, men volgt minder een vooraf vastgelegde agenda. Vandaag wordt evenwel meer en meer aandacht besteed aan de opleiding van de manager/zaakvoerder, waarvan planning en structureren deel uitmaken.

De Franse bedrijven zijn zeer hiërarchisch gestructureerd. Functies zijn sterk aan kaders gebonden, wat het onderhandelingsproces kan bemoeilijken. Een groot deel van het personeel wordt slechts summier ingelicht over de gang van zaken. De beslissingsmacht is

uw troeven

... in het zakendoen met la douce France?

- handig
- vindingrijk
- welbespraakt
- improvisatietalent
- ongedwongen, luchtig
- flair
- zin voor humor

Respecteer het gelijkheidsprincipe

Respecteer bij onderhandelingen het gelijkheidsprincipe: wenst u op het niveau van de PDG contact te leggen, dan moet u ervoor zorgen dat iemand in dezelfde functie deze man/vrouw kan ontmoeten. Zoniet riskeert u uw gesprekspartner te ontgoochelen, of geen afspraak te krijgen.

Informeer u!

Zoals in vele landen nu vaak het geval is, let op voor malafide praktijken op internet. De voorbije jaren kreeg Flanders Investment & Trade talrijke klachten van aanbieders van verkoop op afstand (catalogus) op het web. Behoedzaam blijven is hier de boodschap. En ook voor eenmalige grote bestellingen moet u op uw hoede zijn. De betaling of de beloofde resultaten zouden wel eens kunnen uitblijven. Win, voor het afsluiten van een samenwerkingscontract, notoriëteitsinlichtingen in over uw toekomstige partner. Aan de Fransen wordt een (overdreven) reputatie van slechte betalर्स gegeven.

in handen van een beperkt aantal mensen of ligt niet zelden alleen bij de almachtige PDG (*Président Directeur Général*) die desnoods tegen het advies van zijn medewerkers in beslissingen neemt. Van dit hiërarchisch denken is de hele Franse maatschappij doorspekt, waardoor minder in team wordt gewerkt.

Het verdient dus aanbeveling om op een zo hoog mogelijk niveau te onderhandelen en bij pogingen tot afspraakvastlegging zich niet te laten afschepen door een secretaresse, wat in de praktijk al een hele kunst kan zijn. Het management staat niet bekend als erg gedisciplineerd en ziet er niet tegen op om gemaakte afspraken plots enkele uren te verschuiven. Het verdient in elk geval aanbeveling om mondeling vastgelegde afspraken schriftelijk te bevestigen. Dikwijls moet men gemaakte afspraken (bv. toezending van documenten) in herinnering brengen alvorens ze worden uitgevoerd. Dit getuigt niet van kwade wil, maar is een typisch voorbeeld van de 'nonchalance'.

Eens deze barrières genomen, is de Fransman veelal een trouwe afnemer. Uitnodigingen op een lunch worden door de Franse zakenpartners doorgaans op prijs gesteld en bieden de mogelijkheid hen ook op informeel vlak te leren kennen. Tijdens de maaltijd wordt dan ook niet alleen over business gepraat. Men moet wel voorzichtig zijn met het uitnodigen van aankopers uit de grootdistributie. Dit kan gezien worden als een poging tot beïnvloeding en kan (maar hoeft niet) negatief onthaald worden. Uitnodigingen voor avondeten zijn minder gebruikelijk, tenzij tussen de zakenpartners een vriendschappelijke band gegroeid is. Weet dat u in Frankrijk zakendoet met personen, in plaats van met bedrijven. Als uw personeel vaak verandert, kan dit een weerslag hebben op uw omzetcijfer. In onderhandelingen stevent men niet rechtstreeks op het onderwerp of doel af: men neemt de tijd. Pas na een intellectuele opwarming wordt men concreet. De discussie wordt geopend door de doelstelling uit te klaren en de principes te definiëren. Vervolgens worden de ruwe inhoud en uiteindelijk de details vastgelegd. Oplettendheid en flexibiliteit worden van u verwacht. Uw partner kan in een mum van tijd switchen van een ethisch probleem naar winstmarges en kortingen.

Ken uw Frans

Hoewel het Engels internationaal zijn plaats heeft veroverd als businesstaal, blijft het Frans de voorkeur wegdragen van Franse zakenlui. De meesten beheersen alleen de Franse taal. Een goede kennis ervan is dan ook onontbeerlijk. Het hoeft geen betoog dat het van kapitaal belang is dat u over een mooi ogende bedrijfsvoorstelling beschikt, in smetteloos Frans opgesteld, liefst nagelezen door zowel een native speaker als een vakman.

Als buitenlands bedrijf kan u, afhankelijk van de sector, uw markt-entree ondersteunen en versterken met een Franstalige website. Laat u niet verleiden om zelf de vertaling te maken. Laat dit over aan professionele bedrijven die de taal beheersen en uw segment door en door kennen.

In de briefwisseling wordt een zeer formele schrijfstijl gehanteerd, met naar onze normen overdreven beleefdheidsformules. Toezending van correspondentie en documentatie in het Engels wordt als arrogant ervaren en kan tot misverstanden aanleiding geven of gewoon terzijde worden gelegd.

Fransen zijn gevoelig voor goede persoonlijke contacten. Met een Franse zakenrelatie kan u relatief snel de persoonlijke toer opgaan. Vermijd echter de vertrouwelijke wijs: gebruik in een zakenrelatie nooit 'tu'. Die is voorbehouden aan zeer hechte vrienden. Een tussenvorm is dat u de voornaam gebruikt, maar toch 'vous' blijft zeggen; laat het initiatief hiervoor aan uw Frans contact.

2. Betalen in Frankrijk

Frankrijk is het chequeland bij uitstek: de cheque vertegenwoordigt het grootste volume in de Franse kapitaalstromen en bij de commerciële betalingen. Hoewel de cheque wat van zijn glans verliest, blijft hij in gebruik om af te rekenen in de hypermarché of om rekeningen van bijvoorbeeld artisans (timmerman, loodgieter) te betalen. Particulieren moeten bedragen van meer dan 3.000 euro altijd per cheque of via een overschrijving betalen. Contant mag niet. Maar de banken zijn de cheques liever kwijt dan rijk. Jaarlijks neemt het gebruik van cheques met ruim 2 % af. Het verwerken van meer dan 3,5 miljard cheques kost immers te veel geld. Daarom propageert het Franse bankwezen het gebruik van de betaalpassen en het automatisch afschrijven van vaste betalingen.

De voor- en nadelen van het chequegebruik

- Het is goedkoop (debet/credit);
- Er is een strikte wetgeving: het is dus een relatief veilig betaalmiddel (het protesteren van een cheque leidt tot een melding bij de *Banque de France*, waardoor de komende 5 jaar geen cheques of bankkaarten kunnen verworven worden);
- Er is een strikte aanvraagprocedure via de *Banque de France*;
- De banksector werkt aan de dematerialisatie van de cheque;
- Na 1 jaar en 7 dagen verjaart een cheque.

Daarnaast is de LCR (*Lettre de Change Relevé*) of de wisselbrief een

Het chequeboekje

Een cheque uitschrijven is gratis en makkelijk; u kan deze overhandigen of opsturen. Een chequeboekje (*chéquier*) wordt uitgereikt aan personen van 16 jaar en ouder. Het krijgen van een chequeboekje is geen recht. Wie niet bekend is bij het Franse *fichier central des chèques* in Tiel zal er geen krijgen. Ook de banken kunnen om andere redenen weigeren de cheques uit te reiken, zoals in geval van misbruik van bankkaarten; bij het niet terugbetalen van leningen; bij te laag of te onregelmatig inkomen.

Sommige winkeliers vragen om een identiteitskaart bij het accepteren van een cheque. Men werkt met de *chèque barré*, te herkennen aan de twee horizontale strepen. Er zijn dus ook *chèques non barrés* die wel contant kunnen worden verzilverd, maar deze kosten 1,50 euro per stuk. De fiscus wordt overigens wel ingelicht over het uitgeven van deze cheques, vooral gebruikt door ondernemingen. Daarnaast zijn er de *chèques de banque* voor grotere betalingen (een auto bijvoorbeeld) waarbij de verkoper zeker wil zijn van de deugdelijkheid van het banktegoed van de koper. De bank geeft dan zelf zo'n cheque uit op naam van de begunstigde, die er zo zeker van is dat de cheque is gedekt.

Bij verlies van het chequeboekje moet u onmiddellijk de bank bellen, het liefst met een bevestiging per fax of e-mail. Als de bank dicht is, kan u bellen naar het *Centre national d'appel pour les chèques perdus ou volés*: 0892 705 705. Vervolgens moet u ook de politie op de hoogte stellen. Ten slotte moet een en ander per aangetekende brief aan de bank worden gemeld met een uitleg van de omstandigheden van het verlies of de diefstal. Ook de eventuele verzekeraar moet op de hoogte worden gebracht.

Bij het betalen met cheques moet je erop bedacht zijn dat je altijd voldoende saldo (*provision*) op je rekening hebt. Als niet met de bank is afgesproken dat je voor een bepaald bedrag 'in het rood' mag gaan (*être à découvert*), kan overschrijding van het saldo zeer vervelende gevolgen hebben. Dat 'in het rood' staan, of gebruikmaken van de *facilité de caisse*, kost een pittige rente, variërend van 10 tot 17 %. Sommige banken vragen ook een eenmalig bedrag voor deze vorm van dienstverlening. En wie meer banktekort heeft dan afgesproken, betaalt telkens weer extra kosten.

Als problemen na een schriftelijke waarschuwing van de bank niet binnen twee maanden zijn geregeld, is het vijf jaar lang bij geen enkele bank meer mogelijk een rekening te openen. De beruchte '*interdiction bancaire*' wordt gemeld aan de *Banque de France* en alle andere bankinstellingen. Alle bankzaken worden dan onmogelijk (bankpassen, bijvoorbeeld), op eenvoudige verrichtingen na, zoals geld opnemen. Inmiddels zijn de strafmaatregelen wat versoepeld. Er wordt nu gewerkt met boetes bij het uitschrijven van ongedekte cheques (*chèques en bois*). De bank brengt maximaal 30 euro aan kosten in rekening voor elke ongedekte cheque van minder dan 50 euro. Bij het uitschrijven van ongedekte cheques van meer dan 50 euro is de boete maximaal 50 euro. Het zachtst is *La Poste*, die 35 euro per geweigerde cheque rekent. Zware straffen hangen mensen boven het hoofd die moedwillig op bedrog uit zijn: het saldo van de rekening halen en vervolgens een cheque uitschrijven of betalen met een cheque in de periode dat er een verbod geldt omdat men al eerder ongedekt heeft betaald. De Franse wet voorziet in straffen van vijf jaar gevangenis en/of een boete tot 375.000 euro. Bron: www.infofrankrijk.com

betaalmiddel. De wisselbrief is in Frankrijk gedematerialiseerd en werkt op basis van een domiciliëringssysteem.

De voor- en nadelen van de LCR

- Er is een wisselreglementering voorhanden;
- Elektronische aanbieding via Isabel (eBanking, www.isabel.be/KMO) is mogelijk;
- Bij niet-betaling is er geen protest, geen publicatie, maar wel melding aan de banken;
- Advies: laat steeds de wissel accepteren (dit is een schulderkennis).

De overschrijving wordt in Frankrijk relatief weinig gebruikt (10 %, maar stijgend). Momenteel is overschrijven relatief duur voor de opdrachtgever, maar de invoering van SEPA kan hierin verandering brengen.

De factuur

De factuur die voor Franse klanten is bestemd, moet een aantal **verplichte vermeldingen** bevatten. Deze staan opgesomd in de verordening 86-1243 van 1 december 1986. Het gaat om:

- de naam en het adres van beide partijen;
- btw-nummer van beide partijen;
- de datum van verkoop van de producten of levering van de diensten;
- de hoeveelheid en precieze omschrijving van de producten;
- de stukprijs, zonder btw, van de verkochte producten of geleverde diensten;
- de prijsreductie op de datum van de verkoop van het product of levering van de dienst, met uitsluiting van de niet op de factuur voorziene kortingen;
- de datum waarop de betaling moet verricht zijn en de kortingsvoorwaarden in geval van betaling vóór de datum die bij de algemene verkoopsvoorwaarden is bepaald.

Sinds 1 januari 2004 moeten volgens de EU-richtlijn 2001/115/EC alle facturen binnen de EU ook aan een aantal Europese voorwaarden voldoen. De belangrijkste aanvullingen zijn:

- voor aanbatalingen moet een aparte factuur gemaakt worden;
- op de factuur moet worden vermeld op basis van welke nationale wet er geen btw hoeft te worden afgedragen in Frankrijk;
- bij levering van diensten hoeft voortaan niet een optie en toestemming te worden aangevraagd voor het verleggen dan wel vrijstellen van de btw, maar enkel een optie;
- facturen mogen nu ook internationaal (dus van buiten Frankrijk) enkel in digitale vorm worden verstuurd.

Wenst u meer informatie aangaande contracten en belastingen in Frankrijk, contacteer Flanders Investment & Trade: Dienst "Financiële stimuli".

Het Franse recht met betrekking tot contracten vindt u op de webstek www.legifrance.gouv.fr onder artikel 1101 en volgende.

Btw: nieuwe regeling sinds 2006!

Tot 2006 moesten Franse ondernemingen slechts in uitzonderlijke gevallen voldoen aan de btw-verplichting voor goederen en diensten van buitenlandse leveranciers. Door de financieringswet van eind 2005 zijn de ondernemingen die belastingplichtig zijn in Frankrijk er vanaf 1 september 2006 toe gehouden altijd te voldoen aan de btw-verplichtingen. Met andere woorden: de vroegere uitzondering werd de regel.

Door de nieuwe regeling wordt de Franse klant de wettelijke btw-plichtige. Hij moet de verschuldigde btw aangeven en betalen. Dit betekent dat Belgische btw-plichtige leveranciers van goederen en diensten die in Frankrijk belastbaar zijn, in principe in Frankrijk geen btw meer moeten aangeven noch betalen. U moet in dat geval dus geen btw-nummer meer nemen in Frankrijk, noch een fiscaal mandataris aanduiden.

U moet uw facturen opmaken zonder btw-opgave, verwijzend naar de nieuwe regeling: *article 21-1-a de la 6ème directive TVA* of *article 283-1 du CGI – Code Général des Impôts Français*. Hiermee verrechtvaardigt u dat de btw niet wordt geïnd door u als leverancier.

In uitzonderlijke gevallen, zoals bij verrichtingen ten gunste van klanten zonder btw-nummer, wordt deze procedure niet toegepast.

Deze nieuwe regeling geldt ook niet voor buitenlandse ondernemingen met een vestiging in Frankrijk, bv. een '*succursale*'. Deze buitenlandse ondernemingen betalen ondernemingsbelasting in Frankrijk op de resultaten die ze vanuit hun Franse vestiging realiseren.

Toch stelt de administratie zich tegemoetkomend op; ze staat toe dat buitenlandse ondernemingen onder bepaalde voorwaarden, in naam en voor rekening van de klant, de btw aangeven en vereffenen. Zo kan een schriftelijk akkoord tussen u als buitenlandse leverancier en uw Franse klant ervoor zorgen dat de verschuldigde btw door u wordt aangegeven en vereffend. Als buitenlandse onderneming moet u dan een btw-plichtige in Frankrijk aanduiden: een zogenaamde *répondant*, die de btw-aangifte doet in uw naam. Op uw facturen moet de naam van de *répondant* worden vermeld, en de btw die wordt vereffend in naam van uw Franse klant. Niettemin blijft de Franse klant btw-plichtig: hij zal moeten opdraaien indien de *répondant* zijn verplichtingen niet nakomt.

Meer hierover op:
www.minefi.gouv.fr/directions_services/eic/

Meer over kansrijke sectoren?

Franse sectorstudies zijn beschikbaar op de webstek van Flanders Investment & Trade. U kan ook met een van onze medewerkers in de Provinciale Kantoren contact opnemen om een eventuele studie te bespreken.

In uw zoektocht naar meer informatie kan u vertrekken van de officiële overheidswebstekken of via geografische locaties. Of u kan aan de slag vanuit uw specifieke sector. Voor de hieronder vermelde sectoren kan u snel nuttige informatie vinden in onderstaande, niet-exhaustieve lijst:

Aeronautica		www.gifas.asso.fr	(groepering van de industrie)
Banken		www.banque-france.fr	(Bank van Frankrijk)
		www.afb.fr	(associatie van banken)
Bouw		www.ffbatiment.fr	(federatie)
		www.equipement.gouv.fr	(website van het ministerie)
Energie		www.cre.fr	(energieregulator)
		www.gdf.fr, www.edf.fr	
		www.cea.fr	(het commissariaat-generaal voor atoomenergie)
		www.ademe.fr	(agentschap voor milieu en energiebeheersing)
ICT en engineering		www.syntec.fr	(vereniging van belanghebbenden)
		www.alliance-tics.org	(sectororganisatie)
Landbouw		www.agriculture.gouv.fr	(website van het ministerie)
		www.agreste.agriculture.gouv.fr	(statistiek)
		www.terre-net.fr	(voor landbouwers)
		www.agencebio.org	(biologische landbouw)
Logistiek		www.gitl.fr	(interprofessionele groepering)
Metaalverwerking		www.ufimo.com	(unie van de metaalverwerkende industrie)
Metallurgie		www.uimm.fr	(unie der ambachten)
Scheikunde		www.uic.fr	(scheikundige federatie)
		www.ufcc.fr	(unie van de scheikundige handel)
		www.france-chimie.com	(voor de scheikundige industrie)
Spoorwegen		www.industrie-ferroviaire.com	(federatie van de industrie)
		www.scnf.fr, www.fif.asso.fr, www.rff.fr	
Staal		www.acier.org	(federatie)
Transport		www.ccfa.fr	(constructeurs)
		www.feda.fr	(federatie van belanghebbenden)
		www.fiev.fr	(federatie van de toeleveringsindustrie)
Toerisme		www.tourisme.gouv.fr	(Ministerie van Toerisme)
		www.franceguide.com	(officiële website voor het toerisme)
Vaartuigen		www.cscn.fr, www.cofrena.org	(sectororganisaties)
Verzekeringen		www.ffsa.fr	(federatie van verzekeraars)
Voedingsmiddelen		www.ania.net	(nationale vereniging van de industrie)
		www.fcd.asso.fr	(federatie van de handel en distributie)
Water		www.fp2e.org	(vereniging van belanghebbenden, zie ook energie)
Werktuigkunde		www.fim.net	(federatie van de sector)
		www.ficime.org	(federatie van deze en elektronische sector)
		www.machine-outil.com	(zeer goede databank)

Orderbevestiging

Franse contracten voorzien niet in een orderbevestiging. Wanneer de offerte wordt aanvaard, voorziet het Franse recht dat er een contract is, al dan niet in de vorm van een bestelbon of door terugzending van de offerte met vermelding van 'bon pour accord'. Bovendien is er een overeenkomst zodra beide partijen akkoord gaan over de prijs en het voorwerp. Wanneer een aanbod werd aanvaard, ontstaat een voor de partijen bindende overeenkomst!.

Betalingstermijnen

Betalingstermijnen tussen professionals zijn gereguleerd.

Algemeen

Sedert 1 januari 2009 kunnen koper en verkoper een betalings termijn van 45 dagen vanaf het eind van de maand tot 60 dagen na factuurdatum overeenkomen. Bij gebrek aan overeenkomst bepaalt de wetgever dat de betalingstermijn bepaald wordt op de dertigste dag volgend op de levering of op de uitvoering van de prestatie. De boete bij overschrijding bedraagt maar liefst 15.000 euro. Ter gelegenheid van de jaarrekeningen dient men informatie te verstrekken rond de betalingstermijnen toegepast door de leverancier en toegestaan aan de klanten.

Speciale gevallen

De betalingstermijn mag in geen enkel geval 30 dagen na factuurdatum overschrijden als het gaat over wegtransport of verhuring van voertuigen. Hetzelfde geldt voor alle facturen in de overzeese gebieden.

Mogelijkheden voor overeenkomsten in bepaalde sectoren

De professionals van bepaalde sectoren kunnen overeenkomen om de hierboven bepaalde betalingstermijnen te overschrijden indien de sector door de nieuwe wetgeving in gevaar zou komen. Dergelijke overeenkomsten kunnen enkel door erkende beroepsorganisaties gesloten worden en kunnen uitgebreid worden naar alle operatoren van de sector.

Er zijn echter 3 voorwaarden :

- Het overschrijden van de wettelijke betalingstermijn kan enkel om economische motieven ingeroepen worden
- Het akkoord moet leiden tot een progressieve vermindering van de overschrijdingen tot de wettelijke bepalingen bereikt worden
- Het akkoord kan in geen enkel geval de datum van 1 januari 2012 overschrijden

Meer over Franse beurzen?

Interessante websites:

- www.promosalons.com
- www.foiresaloncongres.com
- www.parisregion-tradeshows.com

Bij de dienst 'Acties' van Flanders Investment & Trade kan u vrijblijvend informatie over beurzen in Frankrijk verkrijgen.

Voedingswaren

Voor bepaalde bederfbare voedingswaren wordt de betalingstermijn op een zeer strikte manier bepaald :

- 30 dagen na het eind van de 'decade' (10de, 20ste, 30 ste) van levering voor bederfbare voedingswaren, diepgevroren vis of vleeswaren, conserven, bereide voedingswaren enz...
- 20 dagen na leveringsdatum voor levend vee
- 30 dagen na het eind van de maand van levering voor alcoholische dranken

3. Kansrijke sectoren en beurzen

De belangrijke kansrijke sectoren in Frankrijk:

- Aeronautica
- Automotive
- Agro-industrie en de toeleveringsindustrie
- Biotechnologie
- Chemie
- Bouwindustrie (hotels, zonne-energie, geothermische warmtepompen, ...)
- Elektrische en elektronische sector
- Gezondheidszorg (producten en dienstverlening aan senioren met o.a. verminderde mobiliteit, klein medisch materiaal, verbandmiddelen, ...) en de medische sector (non-invasieve heelkunde)
- ICT (internet, consultancy, multimedia-applicaties)
- Logistiek en binnenvaart
- Maritieme industrie (vaartuigen)
- Mechanische uitrustingen
- Milieutechnologie (afvalverwerking, waterzuivering, ...)
- Toerisme

Beurzen

Uw bezoek aan een vakbeurs of deelname eraan met een stand kan **een uitstekende start** zijn voor uw business op de Franse markt. Ook bedrijven die reeds actief zijn in Frankrijk kunnen door bezoek of deelname aan één van de vakbeurzen vele nieuwe contacten leggen. Niet alleen met Franse klanten, trouwens, maar ook met overzeese bedrijven: in Frankrijk worden jaarlijks tientallen internationale vakbeurzen georganiseerd die tot de grootste ter wereld behoren.

De bekendste beurzen zijn:

- het *Salon de l'Automobile*,
- het *Salon international de l'Alimentation SIAL* (voeding),
- *Batimat* (bouwmaterialen),

Meer over clusters?

Op www.competitivite.gouv.fr kan u informatie downloaden over de verschillende clusters, vakgebieden en specialiteiten, het aantal leden, het werkterrein, de verantwoordelijken en contactadressen, de webstek van de cluster zelf.

Meer informatie over de dynamiek die clusters teweegbrengen, vindt u onder meer in:

- “Clusters: A new way to do business” of
- “Les Pôles de Compétitivité en France”,
beiden te verkrijgen bij Invest in France Agency, 77 boulevard Saint-Jacques,
75014 Paris-France (www.investinfrance.fr)
- www.competitivite.gouv.fr.

Wenst u meer inlichtingen over de vestiging en de co-financiering van clusters, dan kan u terecht bij de bevoegde instanties:

- Het Ministerie van Economie, Financiën en van de Industrie, www.industrie.gouv.fr of www.competitivite.gouv.fr met contact-poles@industrie.gouv.fr;
- De Economische Vertegenwoordigingen van Frankrijk in het Buitenland (www.missioneco.org)
- Het Franse Agentschap voor Internationale Investerings (www.afii.fr)
- www.diaact.gouv.fr of www.interieur.gouv.fr
- www.recherche.gouv.fr

- Industrie (industriële automatisering, metaalbewerking),
- Equip’hotel (horeca),
- IPA (food processing),
- Emballage (verpakking).

Daarnaast zijn er ook beurzen over mode, wellness, cosmetica, *Maison & Objet* (homestyle, geschenkartikelen, tafelopsmuk), *Airshow Le Bourget* (lucht - en ruimtevaart), *SIA* (landbouw), *Midest* (toelevering), *Pollutec* (milieu), *SITL* (transport en logistiek). Sommige beurzen lopen jaarlijks, andere worden om de twee of om de drie jaar georganiseerd.

Voor in Parijs is er zowat voor elke sector een vakbeurs. In de regio Parijs/Ile de France vinden jaarlijks meer dan 400 beurzen plaats, die ongeveer 9 miljoen bezoekers en 100.000 exposanten ontvangen. Parijs is hiermee veruit de belangrijkste beursstad ter wereld. Er zijn in de regio een groot aantal beurslocaties, waarvan de belangrijkste 10 samen meer dan 620.000 m² verhuurbare beursoppervlakte hebben. De bekendste locaties zijn *Paris Expo Porte de Versailles*, *Paris Nord Villepinte* en *Le Bourget*.

4. Onderzoek en Ontwikkeling

Onderzoekscentra – zowel van overheidswege als vanuit de privé-sector – worden in Frankrijk verenigd in ‘*pôles de compétitivité*’ of clusters. Men streeft hiermee synergie na in hoofdzakelijk technologische sectoren zoals de nano- en biotechnologie en de micro-elektronica.

Doel is de beste spelers uit de sector – onafhankelijk van hun grootte – te verenigen, zodat iedereen voordeel heeft bij:

1. topbedrijven uit de sector;
2. zeer gekwalificeerde vorsers en personeel;
3. overheidssteun waarmee de beste omstandigheden worden gecreëerd voor innovatieve projecten en onderzoek en ontwikkeling.

Bovendien verlenen clusters met een internationale dimensie buitenlandse investeerders voordelige vestigingsvoorwaarden; ze verlenen hen ook toegang tot hun netwerken.

Stimulans van de Franse overheid

Ondanks de 7 miljard euro besparingen die Frankrijk wil doorvoeren tegen 2012, zal men het reeds hoge budget voor ‘onderzoek en ontwikkeling’ nog verder optrekken. In 2009 omvat dit budget 2,1% van het bbp. In 2010 verhoogt de Franse overheid dit budget met 1,8 miljard euro (+5.3%) tot 29,172 miljard euro.

Dit illustreert het engagement van het Franse parlement om de

Overzicht v/d belangrijkste Franse organisaties

- **Eco-Emballages:** algemeen verpakkingsafval voor consumentenproducten (gedefinieerd volgens decreet 92-377):
44, avenue Georges Pompidou,
92300 Levallois-Perret, France
Tel.: +33-1 40 89 99 99, Fax: +33-1 40 89 99 88
E-mail: info@ecoemballages.fr
Het systeem wordt gefinancierd door bedrijven die een vergoeding betalen en zo een vergunning krijgen om het handelsmerk van Eco-emballages te gebruiken. Op de website wordt een gemiddelde bijdrage van 0,6 eurocent per verpakking vermeld. U vindt er ook meer info over uw verplichtingen als aangeslotene op dit systeem.
- **Adelphe:** wijnflessen
- **Cyclamed:** farmaceutische en medische producten
- **Eco-Bois:** houten verpakkingen en pallets
- **Eco-PSE:** geëxpandeerd polystyreen
- **Ecofût:** stalen vaten
- **Revipap:** papier en karton ²²

focus te leggen op de kenniseconomie teneinde duurzame groei en sociale ontwikkeling te stimuleren.
Concreet wenst men volgende doelstellingen te ondersteunen:

- Versterken van de opleiding van 'onderzoek en ontwikkeling':
Voornamelijk het onderwijzend personeel in deze sector zal financieel worden ondersteund
- Ondersteunen van de hervorming van het onderzoek
In 2009 heeft men een groot innovatie 'herlanceringsplan' uitgewerkt om de organisaties en het landschap aangaande onderzoek en ontwikkeling te herdefiniëren en te heroriënteren. Men zal dit plan verder implementeren en finaliseren in 2012.
- Begeleiden van de hervormingen van universiteiten en begeleiding van studenten
Zowel voor leerkrachten als studenten zullen er extra stimuli worden voorzien in de sector 'onderzoek en ontwikkeling'. Zo zal een student die voor deze richting opteert voorrang krijgen bij het zoeken naar een logement en kan hij aanspraak maken op een extra studiebeurs.

5. Productvereisten en verpakkingsverordening

Productvereisten

Producten met een CE-label kunnen vrij op de Franse markt worden gebracht, maar er kunnen bijkomende nationale eisen gesteld worden. Voor inlichtingen hierover kan u terecht op:

- Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Industrie
Direction Générale de la Consommation, de la Concurrence et de la Repression des Fraudes (DGCCRF)
Service des Produits et des Marchés
Tel.: +33 8 2020 2203
www.finances.gouv.fr/DGCCRF/
- Association Française de Normalisation (AFNOR)
11, Avenue Francis de Pressencé
93571 Saint-Denis La Plaine Cédex
Frankrijk
Tel.: +33 1 4291 5555
Fax: +33 1 4291 5656
www.afnor.fr

Verpakkingsverordening

Consumentenverpakkingen, industriële en commerciële verpakkingen (papier, karton, PET, ...) moeten voldoen aan de Europese richtlijnen
(zie http://ec.europa.eu/environment/waste/packaging_index.htm.)

De verantwoordelijkheid voor het verwijderen van afval ligt bij de producent, de importeur of de detailhandel. Er is ook een belasting op het storten van verpakkingsafval.

Om het uitbesteden, verwijderen en verwerken van afval voor bedrijven mogelijk te maken, werd *'Eco-Emballages'* opgericht (green dot, www.ecoemballages.com). U kan ook met andere goedgekeurde organisaties werken. De controle hierop wordt uitgevoerd door het *'Agence française de sécurité sanitaire des aliments'* (Afssa).

Zakendoen in Frankrijk: conclusies

4

Conclusies

Met 'Zakendoen in Frankrijk' hebben we getracht u een overzicht te geven van de werking van één van Europa's belangrijkste economieën. De intrinsieke dynamiek van deze markt wordt gecreëerd door talrijke kmo's, hoewel grotere bedrijven de media domineren en veelal de media-aandacht krijgen.

We hebben geprobeerd om de eigenheden en typische geplogenheden van deze markt weer te geven. De grote verscheidenheid van de markt laat immers niet toe dat men over één Franse 'standaard' spreekt. Ook een Fransman spreekt niet zomaar over de Franse wijn ...

We hopen dat dit boekje voor u een aanzet kan zijn tot een bloeiende grensoverschrijdende handel met Frankrijk.

Veel succes!

Tien tips voor slimme exporteurs

5

Tien tips voor slimme exporteurs

1. Exporteren legt extra druk op uw bedrijf. Ga na of uw structuur deze bijkomende druk zal aankunnen.
2. Maak een exportplan op: als u weet hoe u zal tewerk gaan, heeft u het halve werk al gedaan.
3. Doe aan desk research: heel wat interessante informatie over markten en opportuniteiten zijn slechts een muisklik verwijderd.
4. Wees realistisch: exportcontracten komen niet uit de lucht vallen. Ga niet voor snel gewin, maar zorg ervoor dat u kan investeren in prospectie. Blijf volhouden.
5. Hou het risico in eigen hand. Beslis steeds zelf of u op een voorstel ingaat of niet. Ga niet over één nacht ijs.
6. Ken de financiële toestand van uw doelmarkt. Hou rekening met lokale taksen, wetgeving en betalingsgewoontes.
7. Heb oog voor logistiek. Weet hoe u uw goederen veilig en onbeschadigd ter plaatse krijgt.
8. Zoek vooraf uit wat uw rechten zijn op uw eigen goederen. Hoed u voor namaak en plagiaat.
9. Bouw een vertrouwensrelatie op met de lokale agent of distributeur, maar zorg ervoor dat deze informatie over klanten aan u doorgeeft. Zo voorkomt u dat deze markt ondoorzichtig blijft voor uw eigen bedrijf.
10. Heel wat instanties bieden gratis of tegen een redelijk tarief ondersteuning bij uw exportinspanningen. Maak gebruik van de adviezen en dienstverlening van Flanders Investment & Trade.

Bronvermelding, referenties, literatuurlijst

6

6.1 Bronvermelding, referenties, literatuurlijst

- ¹ Flanders Investment & Trade, 'Het Exportplan', 2007
- ² J. Veldman, Exportmanagement, Wolters – Noordhoff bv Groningen / Houten, Nederland, 2004, p. 571 – 592
- ³ CIA, The World Fact Book, France, www.cia.gov, geraadpleegd op 14 september 2007
- ⁴ Flanders Investment & Trade, Landen en sectoren, Landendossier Frankrijk, www.fitagency.be, geraadpleegd op 24 september 2007
- ⁵ Mia Doornaert, 'Sarkozy stapt in sociale leeuwenkuil', De Standaard, woensdag 19 september 2007
- ⁶ INSEE, Jean-Michel Charpin, La France en Bref, Edition 2007, www.insee.fr, geraadpleegd op 26 september 2007
- ⁷ Le Site de la Direction du Commerce, de l'Artisanat, des Services et des Professions libérales, les Chiffres Clefs des TPE-PME, www.pme.gouv.fr/, geraadpleegd op 26 september 2007
- ⁸ Les Echos.fr, Le web de l'économie, www.auditdelafrance.fr/, geraadpleegd op 26 september 2007
- ⁹ Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid, Studiedienst van de Vlaamse Regering, 'Vlaanderen vergeleken', D/2006/3241/194
- ¹⁰ 'Zakendoen met Duitsland', Flanders Investment & Trade, 2007
- ¹¹ Wikipedia, Geografie, nl.wikipedia.org/wiki/portaal:geografie, geraadpleegd op 01/10/07
- ¹² Wikipedia, Histoire Economique de la France, fr.wikipedia.org, geraadpleegd op 02/10/07

- ¹³ Portail Français sur les questions Européennes, Actualités, www.touteleurope.fr, geraadpleegd op 4/10/07
- ¹⁴ Météo France, Comprendre la Météo, www.meteofrance.com/FR/montagne/index.jsp, geraadpleegd op 24 september 2007
- ¹⁵ Institut National d'Etudes Démographiques, Population et Chiffres, www.ined.fr/fr/pop_chiffres/france_entiere, geraadpleegd op 24 september 2007
- ¹⁶ INSEE, Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques; Territoire, Régions et villes de France, www.insee.fr, geraadpleegd op 24 september 2007
- ¹⁷ Auféminain.com, Encyclopédie des villes de France, geraadpleegd op 5 oktober 2007
- ¹⁸ INSEE, www.insee.fr, La France en faits et chiffres, Chiffres Clés, Salaires et revenus d'activité, Tableau d'économie française, geraadpleegd op 11/10/2007
- ¹⁹ Statistisches Bundesamt Deutschland, www.destatis.de, Fachserie 17 Reihe 10, Preise – Internationaler Vergleich Verbraucherpreise, geraadpleegd op 11/10/2007
- ²⁰ Fondation Robert Schuman, The French think tank on Europe, www.robert-schuman.eu, Buying power in the Euro Zone, geraadpleegd op 11/1/2007
- ²¹ Ministère de l'Education, Dépenses de Recherche et Développement, Premières Estimations pour 2005, www.education.gouv.fr, geraadpleegd op 24/03/2009
- ²² Pak een expert, Milieu, Europese milieuregelgeving, www.pakexpert.nl, geraadpleegd op 17/10/2007
- ²³ Une nouvelle génération de pôles de compétitivité en préparation en Bretagne: les technologies de l'information regroupées au sein d'un pôle de compétitivité', Les Echos, 19 augustus 2004
- ²⁴ EVD-informatie (Nederlands agentschap van het ministerie van Economische Zaken) en 'strategie nota Frankrijk' van de Vlaamse regering van 2008

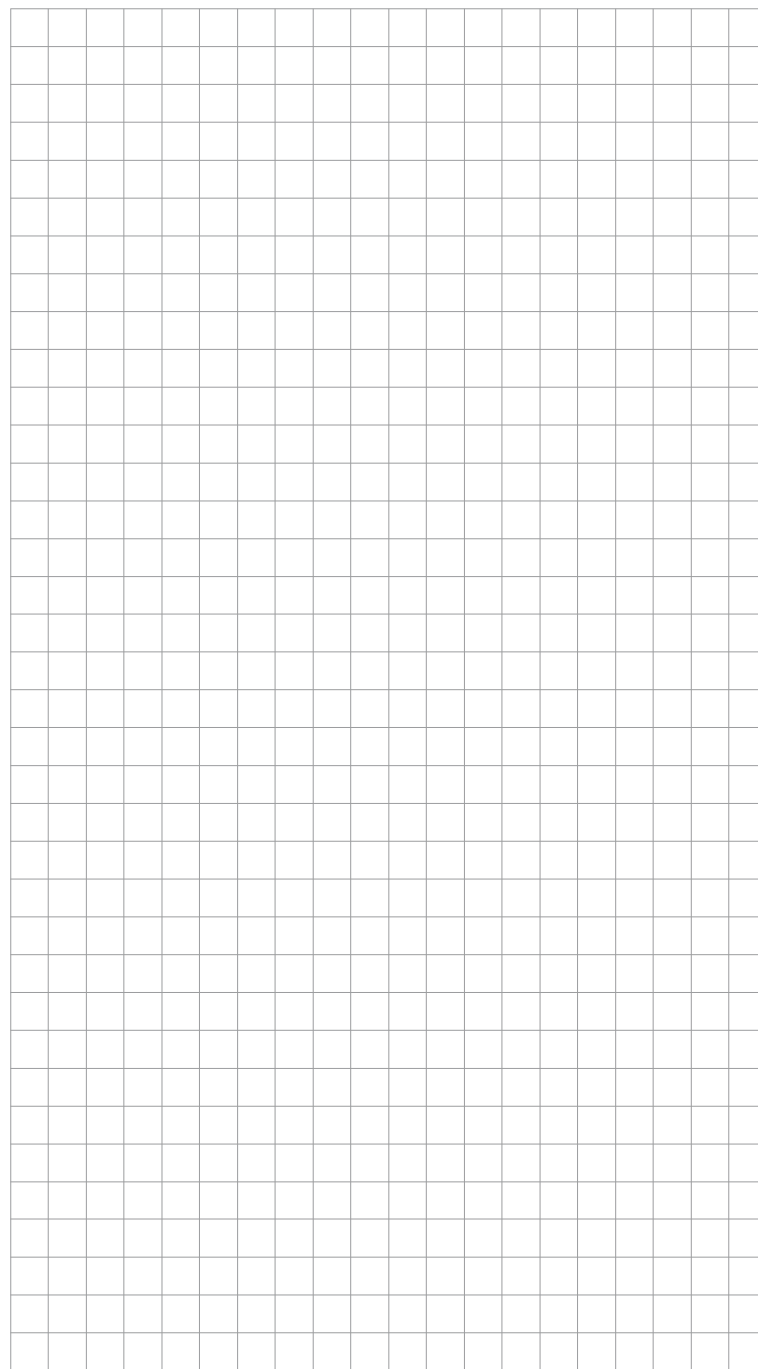
6.2 Extra info

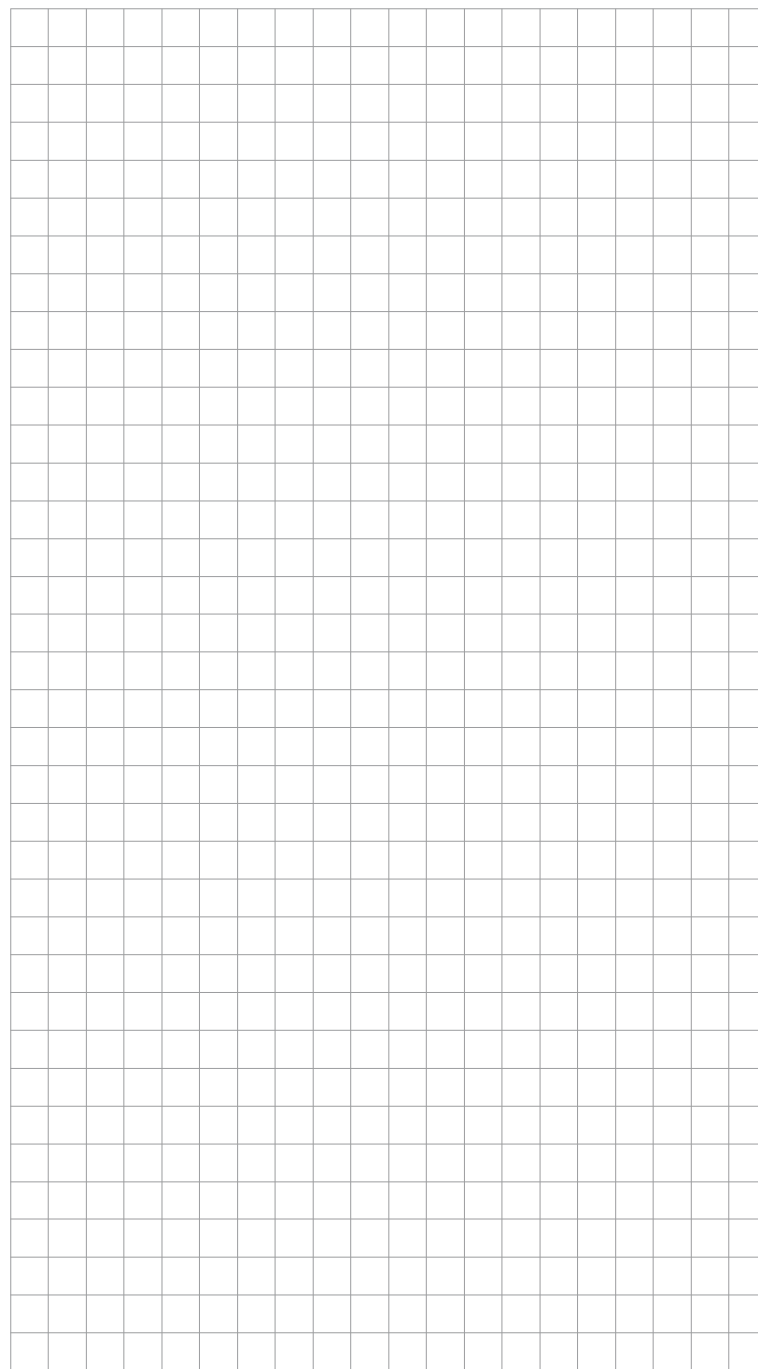
- www.kompass.com (Kompass, B2B zoekmachine)
- www.societe.com (zoekmotor naar Franse bedrijven)
- www.entreprisesfrance.com
www.pagespro.com
www.abc-d.fr (zoekmachine voor producten of diensten, maatschappelijke zetel, merk per Franse regio),
www.infogreffe.fr (juridische en financiële informatie van bedrijven)
- specifiek voor zaken en marktstudies:
www.rungisinternational.com (verse producten) en
www.exapro.com (tweedehandsmateriaal)
- www.pagesjaunes.fr (de Gouden Gids)
- Ministerie van Handel, van Handwerknijverheid, van Diensten en van de Vrije Beroepen:
www.pme-commerce-artisanat.gouv.fr (toegangspoort tot internet voor kmo's)
- www.medef.fr (patroonsorganisatie)

'Europa, uw thuismarkt' is een publicatie van Unizo waar van ondernemer tot ondernemer praktische tips worden gegeven over:

- de formaliteiten voor het factureren van btw
- het afsluiten van contracten
- de mogelijkheden om betalingsrisico's te verkleinen

U kan deze brochure gratis aanvragen via communicatie@unizo.be. De brochure maakt deel uit van het project Exportplatform. Daarbij hoort ook een website (www.exportplatform.be) waar ondernemers informatie kunnen opvragen uit de gegevensbanken van de volgende partners: Unizo Internationaal, KBC en Flanders Investment & Trade.

Flanders Investment & Trade
Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen

Gaucheretstraat 90 | BE - 1030 Brussels - Belgium
T +32 2 504 87 11 | F +32 2 504 88 99
info@fitagency.be | www.flandersinvestmentandtrade.be